

ASPECTES SANITARIS DELS ARXIUS PARROQUIALS DE

SANT FELIU DE CABRERA

SANT GENIS DE VILASSAR

SANT JOAN DE VILASSAR

i SANTA CREU DE CABRILS

EN ELS SEGLES XVI, XVII I XVIII

CONRAD CURTO i SOLER

ASPECTES SANITARIS DELS ARXIUS PARROQUIALS DE

SANT FELIU DE CABRERA

SANT GENIS DE VILASSAR

SANT JOAN DE VILASSAR

i SANTA CREU DE CABRILS

EN ELS SEGLES XVI, XVII I XVIII

BARCELONA

**Seminari Pere Mata
Universitat de Barcelona**

2000

El Seminari Pere Mata, de les Unitats de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia i d'Història de la Medicina de la Universitat de Barcelona, fou creat en ocasió del centenari de la mort de Pere Mata i Fontanet (Reus, 1811 - Madrid, 1877) que fou catedràtic de Medicina Legal, com a eina per a facilitar la publicació de llibres i la difusió de l'activitat científica.

Publicacions del Seminari Pere Mata, de la Universitat de Barcelona.

Any 2000

Número 87.

© Conrad Curtó i Soler

© *Seminari Pere Mata*

Unitat d'Ensenyament i Recerca de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia

UER d'Història de la Medicina

Departament de Salut Pública i Legislació Sanitària.

Universitat de Barcelona.

c. Casanova 143. 08006. Barcelona.

ISBN. 84-477-0712-1

DL. B-30.997-2000

Als amics Ramon Parés i Farràs i Joan Auladell i Fontseca

ÍNDEX

CAPÍTOL 0.- PRESENTACIÓ	11
CAPÍTOL I.- METODOLOGIA	12
CAPÍTOL II.- FONTS DOCUMENTALS	19
CAPÍTOL III.- COMENTARI DELS SEGLES	22
- Sant Feliu de Cabrera	22
- Segle XVI	23
- Segle XVII	29
- Segle XVIII	39
- Sant Genís de Vilassar	53
- Segle XVI	55
- Segle XVII	64
- Segle XVIII, comentari conjunt	75
CAPÍTOL IV.- DISCUSSIÓ	103
CAPÍTOL V.- RELACIÓ ALFABÈTICA DELS SANITARIS CITATS	120
CAPÍTOL VI.- CONCLUSIONS	126
CAPÍTOL VII.- BIBLIOGRAFIA GENERAL	128

IL·LUSTRACIONS

PARRÒQUIA DE SANT FELIU DE CABRERA	21
PARRÒQUIA DE SANT GENÍS DE VILASSAR	52
PARRÒQUIA DE SANT JOAN DE VILASSAR	99
PARRÒQUIA DE LA SANTA CREU DE CABRILS	101

0.- PRESENTACIÓ

Aquest treball que s'exposa és un resum, una síntesi, de la tesi doctoral que sota la direcció del Professor Dr. Jacint Corbella i Corbella vaig presentar l'any 1990 amb el títol "Aspectes Sanitaris dels Arxius Parroquials de Sant Feliu de Cabrera, Sant Genís de Vilassar, Sant Joan de Vilassar i de Santa Creu de Cabrils, en els Segles XVI, XVII i XVIII", dins la secció d'Història de la Medicina Catalana" en la facultat de Medicina de Barcelona.

He d'agrair novament, en primer lloc, el mestratge i direcció del Professor Jacint Corbella i Corbella per totes les seves orientacions, aclariments i correccions fetes en el transcurs de la realització de la tesi, així com la seva insistència en la confecció i publicació d'aquest resum que ara es presenta.

Vull agrair també al Professor Dr. Ramon Parés i Farràs el seu interès, consells i suggeriments donats a propòsit del contingut del treball en més d'una ocasió.

Cal també recordar l'ajut proporcionat pels Rectors de les Parròquies de Sant Feliu de Cabrera, Sant Genís de Vilassar, Sant Joan de Vilassar i de Santa Creu de Cabrils, sense l'amabilitat i atenció dels quals ni la tesi ni aquest treball no haurien estat possibles.

I he d'agrair també als amics de Vilassar, Sr. Damià de Bas i als germans Joan i Jordi Auladell Fontseca la seva col·laboració en la transcripció del treball i sistematització de les dades.

A tots ells, dons, vagi el meu més sincer agraïment.

CAPÍTOL 1.- METODOLOGIA

I.- RECOLLIDA I SISTEMATITZACIÓ DE LES DADES

L'obtenció de les dades que han fet possible la redacció d'aquest estudi ha resultat complexa, tota vegada que únicament es disposa de registres parroquials, la finalitat dels quals no era altra que consignar l'administració de sagraments; en segon lloc, la majoria de les observacions que puguin resultar d'interès sanitari han estat efectuades només segons el criteri de preveres sense majors coneixements mèdics que els de la resta dels seus parroquians.

L'estudi dels tres tipus de llibres disponibles, és a dir, d'òbits, de baptismes i de matrimonis, ha permès, després del seu corresponent i exhaustiu buidatge, obtenir les dades demogràfiques de la població de la Parròquia. Però a més, cadascun d'aquests llibres es caracteritza per oferir altres dades de singular importància.

D'entrada, pel que fa al Llibre d'Òbits, aquest ofereix una primera i bàsica divisió entre albats (criatures mortes abans de tenir ús de raó) i cossos (difunts adolescents o adults), fet aquest que ha de permetre en el seu moment una rudimentària aproximació a la mortalitat infantil. A més, totes les partides ens indiquen el sexe del cadàver (excepte algunes, molt poques, d'albats), i algunes vegades contenen referències a l'edat relativa ("pobre dona vella") o a l'estat civil del difunt. Ocasionalment, les partides inclouen referències a la professió (fet aquest transcendental per a conèixer el personal sanitari i social de rellevança de l'època), i altres vegades contenen algunes anotacions que permeten entreveure les causes de defunció, sempre sota un vessant no científic i exclusivament popular.

Cal considerar també que en aquests llibres es poden trobar algunes dades referents a múltiples aspectes socials de cert interès (lloc d'origen, categoria social, lloc de defunció, etc.).

El Llibre de Baptismes constitueix també una bàsica referència per a conèixer el comportament de la demografia de les poblacions estudiades. Les seves dades, des de la perspectiva d'aquest treball, han contribuït a determinar la xifra de parts múltiples i a la vegada permeten una primera aproximació a les circumstàncies dels parts i a la viabilitat dels nounats mitjançant la indicació d'haver estat batejats d'urgència en el moment de néixer. També permet determinar la presència de llevadores (moltes vegades les que procedien a primsenyar les criatures) atès que aquesta professió no es feia constar a les partides de defunció d'aquestes dones.

Pel que fa al Llibre de Matrimonis, a més del seu interès demogràfic, aquest és de gran utilitat perquè permet trobar la major part de les indicacions dels qui hi intervenen, especialment en la seva qualitat de testimonis. A més, ens permet conèixer l'estat civil (fadri, donzella, vidu o vídua) de les persones que es casaven per primera o ulterior vegada.

Tota aquesta informació disponible ha obligat en conseqüència a configurar una determinada forma d'extreure les dades. A tal efecte, i pel que fa al tractament de les dades dels llibres d'òbits, després de l'anotació de la ubicació de la partida en el llibre corresponent, s'ha procedit a transcriure la informació gairebé sempre disponible en aquestes partides, és a dir, el nom del difunt i el seu sexe, així com la seva categoria d'albat o de cos. En els casos que era possible, s'ha anotat també la seva edat i el seu estat civil.

Seguidament, tota aquella informació complementària d'interès s'ha transcrit mitjançant nota succinta que conservés en la seva integritat l'expressió concreta del registrador parroquial.

Quant a naixements, s'ha aplicat una tècnica similar, consistent en la transcripció del nom i sexe del nadó, així com el nom dels pares i els dels padrins, aquests últims només si se n'indicava una professió sanitària o socialment interessant. Totes les altres indicacions addicionals han estat també copiades en la seva part necessària (part múltiple, primsenyament de l'infant, presència de llevadora, etc.).

Respecte dels matrimonis, s'ha seguit una actuació semblant, consistent en transcriure el nom dels contraents, la seva condició de solter o vidu, així com el nom dels testimonis. De manera

igual als altres llibres, tota aquella informació ocasional d'interès ha estat breument transcrita conservant la seva literalitat.

Tota aquesta tasca preliminar de buidatge dels llibres parroquials ha representat la lectura i buidatge de 42.725 partides, distribuïdes de la manera següent:

PARRÒQUIA	ÒBITS	NAIXEMENTS	MATRIMONIS	TOTALS
Sant Genís	11.133	15.136	2.752	29.021
Sant Feliu	4.002	6.126	1.175	11.303
Sant Joan	690	1.168	213	2.071
Santa Creu	330	-	-	330
TOTAL	16.155	22.430	4.140	42.725

Algunes qüestions puntuals han precisat, a més, el coneixement i la comparació amb els llibres d'altres parròquies per tal de trobar-hi alguna referència documental directa (per exemple, l'origen, la trajectòria i expansió de la pesta dels anys 1651-52, consignació de les causes de mortalitat de l'any 1684, entre d'altres) per la qual cosa s'ha recorregut també als llibres de Santa Maria de Mataró i Sant Pere de Premià.

Una vegada feta aquesta recopilació de les dades existents en els llibres parroquials, s'ha procedit a la seva ordenació i sistematització, que ha tingut lloc principalment en tres apartats diferents:

En primer lloc, s'ha practicat el recompte i classificació de totes aquelles dades que podríem anomenar "demogràfiques" o "estadístiques" (nombre de morts, de naixements i de casaments, distribució temporal i per sexes, nombre de parts múltiples, etc., etc.).

En segon lloc, s'han classificat i catalogat les consignacions d'interès sanitari existents a les partides tals com causes de defunció, morts mèdico-legals, primsenyament de nounats, i d'altres de contingut similar, així com també determinats aspectes socials útils per a una millor interpretació de l'època i de les parròquies en qüestió (per exemple, nombre de forasters i estrangers, presència de personatges de relleu social, militars, doctors diversos, etc.).

I en tercer lloc, s'ha efectuat el seguiment dels diferents professionals sanitaris mencionats, mitjançant la recopilació de totes les referències als mateixos trobades en els arxius estudiats.

II. - DETERMINACIÓ I EXPOSICIÓ DE LES DADES

Després d'aquest treball de sistematització ha estat necessari determinar la forma més adient de presentar les dades obtingudes. En la tesi doctoral de la qual porta causa aquest estudi-resum, es va optar per una clara i metòdica sistematització del material disponible, perfilant en cadascun dels apartats expositius una estructura uniforme i contant que fes possible la comparació entre períodes i d'una parròquia respecte de les altres. Així doncs, un determinat aspecte com per exemple ho pot ser el nombre de parts múltiples, el percentatge de variació de les xifres de mortalitat cada quart de segle, el nombre de matrimonis, etc., etc., pot ser resseguit en cadascuna de les seves divisions, permetent en conseqüència conèixer la mateixa qüestió en tots els períodes estudiats. Per tal de fer possible aquesta sistematització, els diferents capítols de la tesi es van dotar de la mateixa estructura a cadascun dels nivells d'estudi de les dades, que a tal efecte es van agrupar llavors sota els tres vessants diferents de dades anuals, resum per períodes de 25 anys i resum de les dades de cada segle. Aquesta distribució es va considerar oportuna per les següents raons:

- Una primera agrupació de les dades per anys naturals permet estudiar quina és la variació a molt curt termini i possibilita trobar determinades circumstàncies que d'altra manera seria difícil detectar. Per posar un exemple, aquest criteri posa de manifest la presència d'incidències sanitàries i socials de notable interès tals com epidèmies no consignades explícitament o variacions significatives en el nombre habitual de naixements o matrimonis.

- L'agrupació per intervals de 25 anys ens permet una anàlisi més acurada de les variacions experimentades a mig termini, amb una millor definició de les tendències demogràfiques observades. A la vegada, aquestes xifres agregades per quarts de segle resulten estadísticament més significatives i, sota la presumpció d'un comportament més o menys homogeni dins de cada període, permeten trobar relacions comparatives entre les diverses magnituds estudiades (per exemple, taxa d'albats respecte de la mortalitat del període, que no tindria cap sentit si fos estudiada any per any o, per posar un altre exemple, percentatge de morts violentes que, cas de ser estudiat any per any donaria lloc a grans variacions percentuals sense la menor significació).

- L'estudi general per segles té l'avantatge de facilitar una ràpida lectura dels fets experimentats a cada parròquia i ofereix una visió de conjunt suficientment àmplia i extensa. És el nivell òptim per a considerar variacions a molt llarg termini i també per a estudiar algunes qüestions concretes tals com la cobertura sanitària d'una determinada parròquia en un interval de temps estadísticament significatiu.

La limitada disponibilitat d'espai del present estudi ha obligat a sintetitzar tota la informació anual en un llistat que es limita a incloure el nombre d'òbits, la seva distribució entre albats i cossos, el nombre de naixements i distribució per sexes, així com la proporció d'albats respecte del total de naixements; s'ha incorporat també el nombre de matrimonis enregistrats cada any. Ha estat també sacrificat el nivell d'exposició corresponent a cada quart de segle, que en l'anterior tesi doctoral constituïa el gruix de la part expositiva de l'estudi, tot i que algunes de les seves consideracions han estat incloses en el comentari corresponent a cada segle. Ha estat aquest últim nivell, per segles i parròquies, el que ha predominat en l'exposició d'aquest treball, per tal d'oferir una visió general de la situació sanitària en els tres segles estudiats i en les diferents parròquies. Així, si bé els diferents capítols de dades s'ofereixen sota la seva agrupació per centúries, bona part de la informació per quarts de segle (especialment taxes de mortalitat d'albats respecte del total de defuncions o taxes de defuncions d'albats respecte del total de naixements) també apareix reflectida en els quadres annexos que s'adjunten al comentari de cada segle.

Així, el comentari de cada segle inclou un estudi complet dels apartats de mortalitat i natalitat enregistrats durant el segle corresponent, amb una especial voluntat de destacar les incidències més significatives del període i fins i tot les concentracions d'òbits que, malgrat ser de causa desconeguda, per la seva especial agrupació en determinats mesos o pel seu nombre de defuncions, indiquen la presència i els efectes d'una microepidèmia. Es tracta de posar de manifest aquelles morts amb una patologia comuna que, per desconeixement de l'època o poca cura del registrador, apareixen sense causa consignada, havent-se d'efectuar aquesta determinació només en funció del nombre de morts i de la seva distribució temporal, sense endinsar-nos específicament en la discussió de les seves possibles causes, on, de fer-ho, entràriem amb molts pocs elements de base en el terreny de les hipòtesis.

Un subapartat d'aquest capítol consisteix en l'obtenció d'índexs que ens permetin efectuar una aproximació a la mortalitat infantil del període. A tal efecte, s'ha format una primera relació consistent a comparar el nombre d'albats difunts i el nombre de naixements enregistrats en el mateix període, expressant el resultat en forma de percentatge. D'aquesta manera, i atès que l'única indicació de l'edat del difunt que sempre figura a les partides és la diferenciació entre "albats" i "cossos", disposem com a mínim d'una aproximació a la mortalitat infantil, encara que en concret en aquest cas coneguem només el percentatge d'infants que no arriben a passar de set anys. Aquesta via d'estudi la completem amb un altre índex de participació d'albats em el total de les defuncions, la determinació del qual s'efectua mitjançant la divisió de les defuncions d'albats entre el total de les morts enregistrades (tant de cossos com d'albats) i exposant el resultat també en forma de percentatge.

La principal font d'informació sanitària radica en el contingut de les partides que anomenem "consignades", és a dir, dotades de referències d'interès. Així, les morts consignades són totes aquelles que inclouen alguna especificació d'interès sanitari i, en particular, alguna referència indicativa de la seva causalitat, la qual s'ha intentat sistematitzar en la classificació que després es comentarà.

Aquestes dades, juntament amb el total d'òbits, la xifra d'albats i cossos i els índexs abans comentats són exposades, a més de la natalitat i la nupcialitat, en el quadre resum de dades que s'adjunta a l'estudi de cada segle i parròquia. L'objectiu d'aquest quadre és el de proporcionar una informació visual del contingut del llibre d'òbits i dels altres llibres parroquials en el període estudiat, amb particular desglossament de les consignacions indicatives de les causes de mort.

Les consignacions efectuades s'han dividit entre morts mèdico-legals i morts naturals. Les morts mèdico-legals s'han classificat en dos subapartats, que són, en primer lloc, les morts violentes en sentit estricte i, en segon lloc, les referències als "trobat morts", és a dir, aquells casos en què el cadàver ha estat trobat en circumstàncies no habituals i impensadament, donant lloc moltes vegades a la intervenció de la justícia. Pel que fa a morts naturals, les consignacions s'han agrupat en funció del contingut de les partides, les quals, per la seva limitació conceptual sanitària pròpia, només han permès les següents subclassificacions:

- morts sobtades: aquelles que apareixen en les partides com a "morts de prompte", "morts de sobte", "morí repentinament", però constant també explícitament l'administració de sagraments precedint l'òbit. Es tracta de morts inesperades però naturals, diferents dels agrupats a l'epígraf dels "trobat morts" pel fet d'haver rebut sagraments, essent pública l'agonia i sense haver de menester cap enquesta oficial per causa de la defunció.

- morts fora de domicili: totes aquelles referents a individus que van morir circumstancialment fora de la seva casa, en llocs no habituals de defunció, tals com pallisses o porxos.

- morts de pesta: aquelles que explícitament són consignades com a defuncions per causa d'aquesta malaltia.

- morts d'epidèmia: totes aquelles morts degudes a una mateixa causa morbosa, llevat de pesta, que es troben concentrades en un breu espai temporal, afectant un gran nombre d'individus.

- morts de microepidèmia: totes aquelles morts atribuïdes a una causa morbosa de comportament generalment epidèmic, que únicament trobem referides a un molt reduït nombre de difunts.

- morts sense Eucaristia: atès que tots els moribunds rebien els sagraments de penitència, extremunció i Eucaristia, hem classificat en aquest grup tots aquells òbits dels quals se'ns indica que el difunt va ser extremunciat i va confessar (i per això amb ús de raó) però no va poder rebre l'Eucaristia, fet aquest que evidencia un greu trastorn de l'aparell digestiu (per la causa que sigui), o bé alteracions patològiques vasculo-encefàliques.

En un segon apartat, s'estudia el lèxic de contingut sanitari present a les diferents partides estudiades, fet que permet constatar la seva evolució des d'expressions molt simples fins a l'ús, ja en el segle XVIII d'expressions notablement més tècniques i indicatives d'una major cultura mèdica en el sí de la societat.

Un altre capítol important consisteix en el comentari del personal sanitari mencionat durant la centúria estudiada, el qual ha estat classificat en funció de la seva professió concreta en les categories de metges, cirurgians, apotecaris, llevadores, barbers i adroguers.

Si bé és inqüestionable la inclusió de les quatre primeres categories esmentades, s'ha de justificar la presència en aquest capítol dels barbers i adroguers perquè, a més de les seves corresponents ocupacions, efectuaven tasques de cirurgians i apotecaris poc qualificats però amb notable acceptació popular.

L'apartat del personal sanitari es completa amb un gràfic que s'ha anomenat "quadre de presència", indicatiu de la cobertura sanitària, que destaca, d'entrada, l'interval de temps comprès entre la primera i l'última menció que es constata en els llibres parroquials relatives a cadascun dels diferents sanitaris mencionats. Amb la juxtaposició d'aquestes dades es pot establir per a cada any el nombre de professionals possiblement coexercent en un determinat moment, mitjançant una ideal ratlla vertical sobre la gràfica, la qual ens indica el nom dels professionals que apareixien en els llibres i el nombre d'aquests que coexercien simultàniament.

L'estudi de cada cent anys es completa amb una relació anual de les dades obtingudes dels llibres parroquials (òbits de cossos i albats, naixements i matrimonis), així com de les relacions entre albats i òbits, i entre albats i naixements.

A més, en el comentari de cada segle, s'adjunta un petit recull de partides considerades d'interès des de la perspectiva sanitària, així com alguna altra partida que, sense tenir contingut sanitari, pot resultar d'innegable interès per a la comprensió de l'època estudiada.

CAPÍTOL II.- FONTS DOCUMENTALS

Fonts documentals obtingudes dels Arxius Parroquials de Sant Feliu de Cabrera, Sant Genís de Vilassar, Sant Joan de Vilassar i Santa Creu de Cabrils.

Parròquia de Sant Feliu de Cabrera

Òbits (albats i cossos)

Llibre 1r. 1530-1617, amb 440 pàgs.

Llibre 2n. 1617-1759, amb 750 pàgs.

Llibre 3r. 1759-1859, amb 268 pàgs.

Matrimonis

Llibre 1r. 1564-1628, amb 204 pàgs.

Llibre 2n. 1628-1859, amb 691 pàgs.

Baptismes

Llibre 1r. 1529-1743, amb 974 pàgs.

Llibre 2n. 1744-1833, amb 451 pàgs.

Parròquia de Sant Genís de Vilassar

Òbits (albats i cossos)

Llibre 1r. 1468-1507, amb 106 pàgs.

Llibre 2n. 1530-1568, amb 292 pàgs.

Llibre 3r. 1568-1586, amb 254 pàgs.

Llibre 4t. 1587-1614, amb 384 pàgs.

Llibre 5è. 1614-1628, amb 228 pàgs.

Llibre 6è. 1628-1652, amb 470 pàgs.

Llibre 7è. 1652-1684, amb 264 pàgs.

Llibre 8è. 1684-1723, amb 562 pàgs.

Llibre 9è. 1723-1745, amb 376 pàgs.

Llibre 10è. 1745-1768, amb 369 pàgs.

Llibre 11è. 1769-1802, amb 412 pàgs.

Matrimonis

Llibre 1r. 1568-1721, amb 428 pàgs.

Llibre 2n. 1721-1762, amb 290 pàgs.

Llibre 3r. 1763-1840, amb 205 pàgs.

Baptismes

Llibre 1r. 1508-1604, amb 337 pàgs.

Llibre 2n. 1604-1678, amb 696 pàgs.

Llibre 3r. 1678-1714, amb 536 pàgs.

Llibre 4t. 1714-1733, amb 402 pàgs.

Llibre 5è. 1733-1751, amb 399 pàgs.

Llibre 6è. 1752-1769, amb 377 pàgs.
Llibre 7è. 1770-1789, amb 295 pàgs.
Llibre 8è. 1789-1817, amb 132 pàgs.

Parròquia de Sant Joan de Vilassar

Òbits (albats i cossos)

Llibre 1r. 1779-1798, amb 302 pàgs.
Llibre 2n. 1798-1842, amb 37 pàgs.

Matrimonis

Llibre 1r. 1780-1807, amb 146 pàgs.

Baptismes

Llibre 1r. 1779-1802, amb 346 pàgs.

Parròquia de Santa Creu de Cabrils

Òbits (albats i cossos)

Llibre 1r. 1779-1800, amb 49 pàgs.

En resum, es tracta de 34 llibres, que suposen 12.472 pàgines, amb un total de 42.725 partides que hi consten. D'aquestes partides, 16.155 corresponen a òbits, 22.430 a bateigs i 4.140 a casaments.

PARROQUIA DE SANT FELIU DE CABRERA

CAPÍTOL III.- COMENTARI DELS SEGLES

A) LA PARRÒQUIA DE SANT FELIU DE CABRERA. MUNICIPI DE CABRERA DE MAR

L'antic municipi de Sant Feliu de Cabrera, actualment Cabrera o Cabrera de Mar, és en l'aspecte geogràfic un terme que forma part del Maresme Sud, situat a la costa i distant uns 5 km de Mataró, limitat per la riera d'Argentona a l'est, el terme de Cabrils a l'oest i el de Vilassar de Mar al sud-oest.

És un terme accidentat per causa dels contraforts de la Serralada Litoral amb els turons de Cirera (471 m) i Burriac al nord, i el Montcabrer 319 m) a l'oest. Les seves aigües s'escolen per les rieres de Cabrera i d'Agell. La part septentrional és doncs elevada i abrupta, i en ella abunden els boscos de pins, alzines i matolls; contràriament, la part meridional és formada per una plana inclinada que de manera suau limita amb la costa (platja de Cabrera) i apta per al conreu de verdures, hortalisses i floricultura, en especial els clavells, mantingut tot amb l'aprofitament de l'aigua del subsòl. La zona de secà antigament era ocupada per vinyes, cereals i garrofers. El terme té, a més, fonts d'aigües ferruginoses i carbonatades de tradicional renom.

El poble és situat a la zona alta del terme, a 104 m sobre el nivell del mar, amb una població avui d'uns 3.500 habitants, encara que amb creixement constant pel fet del desenvolupament residencial. A més té agregats els veïnats d'Agell de Baix i d'Agell de Dalt. Actualment, a part de la pagesia tradicional és en expansió la indústria, en particular la metal·lúrgia i la construcció.

Per fonts documentals sabem que ja l'any 1073 Cabrera era un terme independent dins les franqueses del Maresme. Diverses vegades, però, fou alienada per la Corona, redimint-se de la jurisdicció feudal l'any 1460; sota la de Pere Joan Ferrer l'any 1471 se n'alliberà el 1480, com tots el pobles de la baronia del Maresme, esdevenint llavors carrer de Barcelona.

L'església parroquial de Sant Feliu, pròpiament centrada dins del nucli, era d'aquelles en les quals es podien celebrar testaments sacramentals, puix se sap que l'any 1104 s'hi va jurar pels testimonis el de l'heroïna catalana Adelaidis davant l'altar major. D'aquesta església n'era sufragània la capella de Sant Vicenç del castell de Burriac.

L'anomenada Cova de les Bones Dones o dels Encantats, situada al Montcabrer, dins del terme municipal que ens ocupa, era habitada, segons la tradició, ja en temps prehistòrics. A can Rodon de l'Hort, també dins del terme, existeix una necròpolis ibèrica ("Necròpolis de Cabrera"), que és la més important de les trobades al Maresme i que es creu que correspon a l'antic poblat ibèric de Burriac.

SANT FELIU DE CABRERA SEGLE XVI

L- MORTALITAT I NATALITAT

Els arxius de Sant Feliu de Cabrera només disposen de dades a partir de l'any 1522, i fins i tot en alguns anys posteriors --1534, 1537, 1545 i 1549-- no s'enregistra cap defunció, essent possible que falti algun dels folis d'aquestes èpoques tota vegada que no estan numerats, i més encara si es considera que la defunció mitjana és de gairebé nou persones per any. En qualsevol cas, entre 1522 i 1550 s'enregistren 252 defuncions, de les quals 89 corresponen a albats i 163 a cossos, fet que comporta que la defunció d'albats suposi el 35'31% del total d'òbits.

En aquest mateix període 1522-1550, es constaten 306 nou nats, cosa que situa la mortalitat d'albats en un 29'09% dels naixements.

Entre 1522 i 1550, la mortalitat es caracteritza per un comportament oscil·lant dintre de l'escassa variació que permet el reduït nombre d'habitants de Cabrera. Malgrat tot, en aquests anys destaca una petita però significativa concentració d'òbits entre l'abril i el maig del 1529, mesos en què s'enregistra la mort de 10 cossos i 2 albats, però sens dubte el fet més important és el nombre de morts ocorregut el 1530, amb un total de 100 defuncions, que és la xifra més alta de defuncions anuals enregistrada a Cabrera en els tres segles estudiats.

Pròpiament, la mortalitat comença el mes de febrer del 1530 amb 7 òbits, que s'incrementaran a 22 morts el mes de març (14 cossos i 8 albats), 23 òbits el mes d'abril (13 cossos i 10 albats), 25 morts el maig (17 cossos i 8 albats), i que davallen a 19 morts (11 cossos i 8 albats) el més de juny, per quedar en només tres morts durant el juliol, sense que la resta de l'any es produeixi cap altra anotació en el llibre d'òbits. Cap de les partides de defunció no ens indica la causa d'aquesta mortalitat, tot i que es troba repetida a Sant Genís de Vilassar pels mateixos mesos i que allà es prolongà fins ben entrat l'any 1531.

El tercer quart del segle XVI es caracteritza per un comportament molt més regular pel que fa a les defuncions, amb una mitjana anual de 9'48 òbits. És de destacar, però, l'important augment que experimenta el percentatge d'albats respecte del total de morts, que passa del 35'31% abans indicat a suposar el 48'52% del total, però que segueix situada en un 29'26% dels naixements anotats en aquest quart de segle (393).

L'any 1564 s'efectua la primera menció explícita de la paraula "pesta", la presència de la qual s'observa o es dedueix entre els mesos de març i abril, però que no resulta en absolut tan mortífera com l'epidèmia del 1530 tota vegada que l'any 1564 es tanca només amb 26 morts, i sense que la malaltia s'enregistri ni afecti a Sant Genís de Vilassar ni, pel que sabem, a d'altres poblacions veïnes.

Els últims anys del segle destaquen per la manca de dades referides a albats. En concret, no s'ha trobat cap anotació d'òbits d'infants entre 1583 i 1615, cosa que impossibilita fer un estudi sistemàtic de les xifres de mortalitat d'aquest període. Les defuncions enregistrades entre 1576 i 1600 són 212, de les quals 187 corresponen a cossos i només 25 a albats per les causes ja exposades.

En aquest segle es constaten 6 morts mèdico-legals, que representen només el 8'56 per mil de les defuncions enregistrades i que corresponen íntegrament a morts violentes. En concret, es té notícia d'un homicidi, d'un traumatisme cranial, d'un mort per llamp i de tres ofegats en diverses circumstàncies (un en un safareig, un altre per cobertura d'argila i un tercer ofegat sense més especificació).

Pel que fa a la natalitat, s'enregistren 1063 naixements que, atesos els anys en què es disposa de dades, corresponen a una mitjana de 13'45 naixements per any. En tot aquest segle només es té notícia d'una única parella de bessons.

II.- LÈXIC

Com a expressions indicatives de contingut sanitari podem relacionar únicament les mencions que s'efectuen de la paraula "pesta" l'any 1564. En general, però, les partides no consignen referències a causes de mort i només trobem algunes locucions tals com "morí d'un basca" (1559) i "morí de part" (1599).

III.- PERSONAL SANITARI

En els llibres d'òbits, de baptismes i de matrimonis d'aquest segle no s'observa cap referència a cap tipus de personal sanitari.

IV.- PARTIDES DESTACABLES DEL SEGLE

"A XVIII del mes de agost M D XXXX IIII fonch soterrada madona Gisiana Jaya la qual mori a Barcelona y fou portada aci."

"Obit de madona aldonia Sala muller del Senyer en pere Sala de agell la qual mori de una basca avui diumenge a XV de octubre M D L V IIII fonch sepultada lo sendema en la qual sepultura foren sis preveres... no se hage fet testament fonc extremunciada tantsolament."

"Obit de un fadri nomenat Joan Pallares lo qual mori en casa den llado dins un cup debrisa alfogat trepijant no hague nengun sacrament a.....de setembre M D L X III fonch li fet offici cantat e paga dit Lledo."

"Obit del Senyer enalgel tria fuster pertenyet del mas tria de agell lo qual mori vuy dissapte a XXVIII de octubre any M D L V IIII de un llamp del qual mata en lo

portal de dit mas tria fonc sepultat lo diumenge seguent en la qual sepultura foren sis preveres quis cun dels quals hague caritat tres sous nose fet Tastament y la extremauncio noy fonc a temps."

"Obit del Senyer en bart^o lluria als bonet lo qual mori de pesta vui a XIII de mars M D L X IIII fonc soterrat en algun camp. No feu testament."

"Obit de na antiga arnona de agell donzella filla de arno pages la qual mori de pesta a de març de dit any [1564] fonc soterrada en algun marge fou extremunciada.

A XX del mes de octubre M D L X IIII axi amitjanit fonc mudat lo cos de dita antiga arnona en lo simintiri de la parroquial Iglesia de Cabrera."

"Obit de un pobre lo qual trobaren mort a lo cami real. Calgueran verificar effermetat de malaltia corporal no ha fet testament ni sabem hage rebut sagraments si be li hage trobat albara de confesio."

"Disapte a XXIII de Abril del any 1599 obit de madona Mirelle fornells muller de pau fornells que per rebre nom li deyan sinaya, la qual mori de part rebe tots los Sagraments fonc extramunciada de dies fereli officis semidople preveres seguments rector, m^o Guitart lo mestre a tots fou degudes las caritats."

"Disapte a V de febrer obit de Joan Gux treballador mori de punyallades a la vinya den Castayera no rebe ningun Sagrament feu li un cantat ab tres preveres y lo mestre diguerenli missa tambe reberen la caritat. Son empero deguts los drets siguments."

V.- QUADRE RESUM DE DADES

SANT FELIU DE CABRERA	1522-1525	1526-1550	1551-1575	1576-1600	1522-1600
TOTAL DEFUNCIONS	34	218	237	212	701
MITJANA ANUAL DEL PERÍODE	8,50	8,72	9,48	8,48	8,87
COSSOS	23	140	122	187	472
ALBATS	11	78	115	25	229
ALBATS/NAIXEMENTS (%)	24,44	29,89	29,26	6,87	21,54
ALBATS/TOTAL ÒBITS (%)	32,35	35,78	48,52	11,79	32,67
PARTIDES NO CONSIGNADES	34	218	213	191	656
PARTIDES CONSIGNADES	0	0	24	21	45
MORTS MEDICO LEGALS	0	0	2	4	6
VIOLENTES	0	0	2	4	6
TROBATS MORTS	0	0	0	0	0
MORTS NATURALS	0	0	22	17	39
SOBTADES	0	0	1	0	1
FORA DE DOMICILI	0	0	11	16	27
DE PESTA	0	0	10	0	10
D'EPIDÈMIA	0	0	0	0	0
DE MICROEPIDÈMIA	0	0	0	0	0
POST PARTUM	0	0	0	1	1
SENSE EUCARISTIA	0	0	0	0	0
TOTAL NAIXEMENTS	45	261	393	364	1063
NENS	21	124	208	185	538
NENES	24	137	185	179	525
PARELLES DE BESSONS	0	0	0	1	1
PART DE TRIGÈMINS					
PART DE QUADRIGÈMINS					
PRIMSENYATS	0	0	0	0	0
TOTAL MATRIMONIS	-	-	43	102	145

Cal tenir present l'absència d'òbits d'albats entre 1583 i 1615

VI.- RELACIÓ DE PARTIDES I ÍNDEXS

SANT FELIU SEGLE XVI	DEFUN CIONS	COSSOS	ALBATS	ALB/DEF	ALB/NAIX	NAIXE MENTS	MATRI MONIS
1522	10	5	5	0,50	0,38	13	
1523	4	4	0	0,00	0,00	14	
1524	8	6	2	0,25	0,33	6	
1525	12	8	4	0,33	0,33	12	
1526	5	2	3	0,60	0,25	12	
1527	15	2	13	0,87	1,08	12	
1528	9	6	3	0,33	0,19	16	
1529	19	16	3	0,16	0,25	12	
1530	100	63	37	0,37	4,11	9	
1531	2	2	0	0,00	0,00	10	
1532	1	0	1	1,00	0,08	12	
1533	3	3	0	0,00	0,00	12	
1534	0	0	0	-	0,00	10	
1535	5	5	0	0,00	0,00	5	
1536	4	4	0	0,00	0,00	10	
1537	0	0	0	-	0,00	13	
1538	2	1	1	0,50	0,06	18	
1539	8	3	5	0,63	0,42	12	
1540	7	0	7	1,00	0,78	9	
1541	5	0	5	1,00	0,56	9	
1542	6	5	1	0,17	0,14	7	
1543	2	2	0	0,00	0,00	5	
1544	6	6	0	0,00	0,00	8	
1545	0	0	0	-	0,00	6	
1546	10	10	0	0,00	0,00	8	
1547	1	1	0	0,00	0,00	9	
1548	3	3	0	0,00	0,00	11	
1549	0	0	0	-	0,00	12	
1550	5	5	0	0,00	0,00	14	
1551	2	2	0	0,00	0,00	12	
1552	1	1	0	0,00	0,00	14	
1553	1	1	0	0,00	0,00	10	
1554	10	3	7	0,70	0,70	10	
1555	3	2	1	0,33	0,08	13	
1556	6	4	2	0,33	0,20	10	
1557	14	3	11	0,79	0,65	17	
1558	6	3	3	0,50	0,15	20	
1559	10	7	3	0,30	0,19	16	
1560	5	2	3	0,60	0,14	21	

1561	11	6	5	0,45	0,42	12	
1562	1	1	0	0,00	0,00	19	
1563	15	10	5	0,33	0,33	15	
1564	26	17	9	0,35	0,50	18	
1565	9	3	6	0,67	0,30	20	4
1566	10	2	8	0,80	0,47	17	0
1567	9	5	4	0,44	0,40	10	0
1568	9	4	5	0,56	0,25	20	8
1569	6	0	6	1,00	0,33	18	4
1570	9	4	5	0,56	0,22	23	12
1571	6	4	2	0,33	0,13	15	0
1572	13	7	6	0,46	0,40	15	2
1573	16	8	8	0,50	0,67	12	4
1574	21	9	12	0,57	0,67	18	5
1575	14	10	4	0,29	0,22	18	1
1576	0	0	0	-	0,00	22	2
1577	7	6	1	0,14	0,13	8	4
1578	11	5	6	0,55	0,40	15	6
1579	7	4	3	0,43	0,21	14	0
1580	15	10	5	0,33	0,33	15	1
1581	14	7	7	0,50	1,17	6	3
1582	5	3	2	0,40	0,13	15	8
1583	6	5	1	0,17	0,08	12	3
1584	4	4	0	0,00	0,00	15	4
1585	7	7	0	0,00	0,00	12	1
1586	7	7	0	0,00	0,00	14	4
1587	4	4	0	0,00	0,00	16	6
1588	6	6	0	0,00	0,00	15	4
1589	4	4	0	0,00	0,00	27	0
1590	6	6	0	0,00	0,00	14	7
1591	14	14	0	0,00	0,00	17	7
1592	14	14	0	0,00	0,00	11	5
1593	12	12	0	0,00	0,00	18	8
1594	10	10	0	0,00	0,00	19	7
1595	13	13	0	0,00	0,00	18	5
1596	13	13	0	0,00	0,00	17	3
1597	15	15	0	0,00	0,00	6	3
1598	6	6	0	0,00	-	0	2
1599	8	8	0	0,00	0,00	20	2
1600	4	4	0	0,00	0,00	18	7

SANT FELIU DE CABRERA

SEGLE XVII

L- MORTALITAT I NATALITAT

El segle XVII s'inicia amb la manca de qualsevol referència a albats fins a març del 1615. Així doncs, continuem amb notables dificultats per a determinar la taxa exacta de mortalitat infantil (entesa en aquest treball com a nombre d'albats en relació al total de naixements), però si agafem les dades corresponents al període 1615-1700, la mortalitat infantil és del 30'13%, xifra lleugerament superior a la del segle passat i més de 4 punts per sota de la registrada a Sant Genís de Vilassar el mateix segle.

Pel que fa a qüestions destacables, l'any 1612 presenta només 6 defuncions, produïdes totes entre els mesos d'agost i setembre, dues de les quals consten expressament com a morts de "passatge" i de "passa", sense cap altra dada que permeti concretar de quina causa patològica es tracta.

L'any 1619, entre els mesos d'agost i octubre, es concentren 10 dels 18 òbits de l'any, dels quals 3 són albats i 7 són cossos. El 1620 presenta dues concentracions de mortalitat: la primera, entre gener i març, enregistra la defunció de 4 albats i 10 cossos; la segona, entre agost i desembre, agrupa 15 morts repartits entre 8 albats i 7 cossos.

En el segon quart de segle no trobem especials concentracions de mortalitat que ens facin sospitar l'existència de possibles microepidèmies amagades, tota vegada que es tracta d'un període caracteritzat per una relativa estabilitat, amb només alguna petita concentració d'òbits observable els anys 1631, 1636, 1637 i 1644.

L'any 1652 es produeix la primera menció explícita d'aquest segle de la paraula "pesta", que té lloc el dia 23 de febrer del 1652, dia en què Pau Alux "fou enterrat en la mateixa casa de sa mare aont morí perque tenia per cert mort de pesta". Tot i això, les xifres de mortalitat del mes abans ja indiquen la possibilitat de l'inici anterior de l'epidèmia, la qual es manté fins al mes de maig, amb un total de 28 morts entre gener i maig. No es torna a fer menció al "contagi" fins al 10 de desembre del mateix any, i l'última referència que s'efectua és de data 6 de febrer del 1653. Val a dir, però, que el mateix any 1653, concretament el 25 de novembre, s'al·ludeix a un altre veí de Sant Feliu de Cabrera mort de pesta, però a la parròquia de Sant Sadurní de la Roca.

Hem de destacar també l'any 1658, que enregistra una alta mortalitat, amb 51 morts (22 albats i 29 cossos), sense que es consignï cap dada referent a la causa de mort, tot i que entre els mesos d'agost i octubre moren 16 dels 22 albats de l'any, i entre agost i desembre moren 21 cossos d'un total anual de 29.

L'any 1684 torna a enregistrar una molt alta mortalitat, que afecta alhora cossos i albats. Entre agost i desembre es produeixen 62 defuncions, de les quals 28 corresponen a albats i 34 a cossos. Tot i que aquesta xifra és la segona més alta dels tres segles estudiats (darrera dels 100 òbits de l'any 1530), no se'ns indica en les corresponents partides cap consgnació que permeti conèixer les causes de mort: A més, l'any 1685 arrossega, pel que fa a cossos, unes xifres de mortalitat relativament altes, que permeten suposar en el primer semestre la continuació, tot i que menys violenta, de l'epidèmia de l'any anterior. Aquesta alta mortalitat també es constata a la parròquia de Sant Genís de Vilassar, no fent tampoc menció a cap causa específica que la provoqui.

Durant el segle XVII es té constància de 33 morts mèdico-legals, les quals suposen el 23'03 per mil de les defuncions. D'aquestes morts, 25 (el 17'45 per mil dels òbits) corresponen a morts violentes i 8 (el 5'58 per mil) a "trobat morts".

Pel que fa a les 25 morts violentes cal destacar la inconcreció de les partides, tota vegada que 15 empen només l'expressió "mort violenta" o similars. Les altres 10 defuncions corresponen a 5 homicidis (4 d'ells per arma de foc i 1 sense explicitar), 2 a traumatisme i 3 per asfíxia (una d'elles a la mar).

II.- LÈXIC

La terminologia sanitària d'aquest segle continua caracteritzant-se per una limitada varietat d'expressions mèdiques; així, mentre continua l'ús d'alguns termes ja emprats el segle anterior, com per exemple "pesta" o "basca", les innovacions trobades consisteixen únicament en les referències a "feridures", "vòmits", "se tornà frenètic", "mort sobtania, de sobte", i altres locucions de caràcter més popular tals com "morí migsentat" o "era ximple".

III.- PERSONAL SANITARI

Haurà de ser fins ben avançat el segle que no trobem referències a personal sanitari a Sant Feliu de Cabrera. En concret, la primera menció que s'efectua és a la llevadora Joana Puig pel motiu d'haver primsenyat un nadó el 9 de gener del 1635. A partir d'aquí no cal esperar gaire temps per trobar altres mencions de cirurgians i apotecaris l'any 1642 i de metges l'any 1658. En qualsevol cas, moltes d'aquestes primeres mencions es refereixen a professionals sanitaris dels quals se'ns indica expressament la seva residència a Mataró. Això ens permet de suposar que mentre Sant Feliu de Cabrera no va comptar amb personal sanitari estable que residís a la parròquia, els seus habitants eren atesos per professionals de Mataró, donada la proximitat d'ambdues poblacions.

Sigui com sigui és estrany trobar dues referències al mateix sanitari, cosa que suggereix una presència molt esporàdica a la parròquia.

Els primers metges mencionats són els doctors Jaume i Joan Vendrell l'any 1658, amb motiu de contreure matrimoni el primer i d'actuar el segon com a testimoni en la mateixa celebració, fet que ens indica un molt possible vincle familiar entre ambdós sanitaris. A més, se'ns diu que el doctor Joan Vendrell és de Mataró, com molt possiblement era també el contraent. Des del 1665 no apareix cap menció a altres metges, a excepció del doctor Francesc Orriols, que si bé està vinculat a la parròquia, consta per altres fonts la seva residència a Barcelona, on va ser catedràtic i Conseller en Cap del Consell de Cent.

Els cirurgians apareixen de forma esporàdica des de 1642 i malgrat els quatre professionals referenciats fins al 1683, de cap d'ells no es pot dir que tingués una residència continuada a la parròquia. Cap a la fi dels anys vuitanta, les dades ens indiquen la presència estable d'un cirurgià com a mínim a la parròquia, fet que continuarà durant el segle següent.

Són tres els apotecaris mencionats durant aquest segle, un dels quals resideix a Mataró. Els altres dos apareixen també esmentats només una vegada, cosa que fa pensar en una escassa dedicació professional a la parròquia.

Dels dos únics adroguers mencionats s'ha de dir que explícitament se'ns indica que resideixen a Mataró, sense que es pugui constatar la presència de cap adroguer resident a Sant Feliu de Cabrera.

Només són dos els noms que ens han arribat de llevadores (Joana i Àngela Puig), sens perjudici que aquesta tasca fos exercida també esporàdicament per altres dones.

IV.- PARTIDES DESTACABLES DEL SEGLE

"Disapte a tres de desembre del any mil sis cents y onze obit de Constança Catalana deian tenia cent y deu anys rebe tots los sacraments y fonch extremunciada de nits feren officis de dos reals entrevingueren en la sepultura sis preveres y lo mestre los preveres foren M^o Sagrera y M^o Morer vicaris de Vilassar y M^o Font y M^o Roig de Mataro y lo rector y lo vicari de la Parroquia. Tots reberen la Caritat fou deguts los drets següents ..."

"Als 18 Setembre 1620 en lo fosal dela igla parrochial de St. Feliu de Cabrera bisbat de barn^a fonch enterrat lo cos de Gaspar Catala dit lo bastart quel mataren a les rocas de canal feuseli offici de dos reals assistiren lo Rnt rector y M. fontanals y lo mestre y lo hermita de sta margarida rebere la caritat deve los drets al rector."

"Dilluns als 23 de Novembre en lo fosal de la igla parrochial de St. Feliu de Cabrera bisbat de barn^a fonch enterrat lo Cos de Johan frances de Nacio, mori a casa d'en Jaume Sastre hostaler de Cabrera rebe los Sacraments de penitensia y

extremauncio y no rebe lo sacrament de Eucàristia per estar impedit del coll se fere offici de 4 sous assistiren lo Rector y lo vicari y M Barthomeu fontanals prev. y lo mestre tots reberen la caritat deven los drets rector."

"Diumenge als onze de febrer del any mil sis cents y vint y quatre en lo fosal de la igla parrochial de St. Feliu de Cabrera bisbat de barn^a fonch enterrat lo cos de Sebastia Llorell pages de dita parrochia no rebe sacraments ja quel mataren ab pedrenyal alguns facinerosos lo divendres abans anat a barn^a, no se li digue offici dit dia del diumenge. Lo dimars despres Jaume Llorell son pare li feu celebrar lo foneral ferali offici de 6 sous tots reberen la caritat assistiren lo rector, lo vicari y lo mestre y M. Barthomeu Sabater."

"A vint y vuit de febrer del any mil sis cents y trenta y quatre fonch donada ecclesiastica sepultura en lo fossar de la isglesia parrochial de St. Feliu de Cabrera al cos de Joana Carles muller de Esteva Carles pages de Cabrera la qual rebe los sacraments de penitencia y extremuntio no pogue combregar ja que tenia grans ascos y no feu testament. Assistiren a dit enterro sis preveres ab lo rector y feren offici de tres reals."

"A vint y sinc del mes de Maig de dit any mil sis cents y quaranta y set en lo fossar desta parrochia de Cabrera fonc donada ecclesiastica sepultura al cos de Antoni Carles pages lo qual rebe lo sacrament de la extrema untio y no altre no feu testament per causa que en lo principi de sa malaltia se torna frenetic. Deu los drets."

"Dit dia y any [14 juliol 1651] en lo dit fossar fonch donada Ecclesiastica sepultura al cos de Esteve Terrin del lloc de Rabossic de la parrochia de la Garda del bisbat de llimosins Vaslimosi, lo qual mori en la platja desta parr. a mans de la justicia francesa com a soldat y mans dels matexos soldats y de voluntat de son capita per escarment dels altres y per castic seu. fou enterrat despres dinar y lo sendema seli feu un offici de morts al qual afuïrem jo y lo meu vicari."

"A sis de Febrer de dit any mil sis cents y sinquanta y tres fonch fet lo cos pñt de Elisabet Vaquera muller de Salvador Vaquesr la qual rebe tots los sacraments (mori al 15 de Gener passat) y per quant lo metge digue que era morta de peste fou enterrada per son marit en lo hort de sa casa sua. no feu testament. Assistiren a dit cos pñt jo y mon vicari y M^o Major de Argenton. Donaren de caritat a cada hu deu reals de sisens."

"A vuyt. de Febrer de dit any mil sis sens y sinquanta y tres fonc donada ecclesiastica sepultura al cos de Pere Recorda alies Polvorat de la parr^a de Sta Agnes de Malanyanes fadri lo qual rebe lo Sagrament de la Extr^o y no altre mori de mort violenta dins lo fossar desta parrochial. fou enterrat en lo fossar del morbo per estar pollut lo nostre fossar."

"A catorze de Maig de dit any Mil sis sents y sexanta y hu fonch donada ecclesiastica sepultura al cos de Francesch Roig natural segons diuen de Granollers, lo qual anave dient psalms per les portes mori en la pallisa den Mallol demunt. no rebe algun sacrament que antes saberen la mort que la malaltia. Antoni Lledo y Mallol digue que tenia algun poch de robota que la vendria per ferli algun sufragi digueren li missa cantada."

"Als trenta y hu de desembre de mil sis cents vuytanta y quatre fonch donada ecclesiastica sepultura al Sementiri de Cabrera al vas de la casa den Rodon al cos de Anna Rodon muller de Feliu Rodon brasser. La trobaren morta a la montanya de Burriach y per esta causa no rebe ningun sacrament. Assistiren al enterro quatre sacerdots y nos donaren la charitat acostumada."

V.- QUADRE RESUM DE DADES

SANT FELIU DE CABRERA	1601-1625	1626-1650	1651-1675	1676-1700	1601-1700
TOTAL DEFUNCIONS	248	343	390	452	1433
MITJANA ANUAL DEL PERÍODE	8,50	13,72	15,60	18,08	18,14
COSSOS	196	205	242	260	903
ALBATS	52	138	148	192	530
ALBATS/NAIXEMENTS	11,85	28,63	29,13	33,63	26,50
ALBATS/TOTAL ÒBITS	20,97	40,23	37,95	42,48	36,99
PARTIDES NO CONSIGNADES	184	296	313	398	1191
PARTIDES CONSIGNADES	64	47	77	54	242
MORTS MEDICO LEGALS	5	6	18	4	33
VIOLENTES	4	2	17	2	25
TROBATS MORTS	1	4	1	2	8
MORTS NATURALS	59	41	59	50	209
SOBTADES	3	8	8	7	26
FORA DE DOMICILI	35	18	23	14	90
DE PESTA	0	0	9	0	9
D'EPIDÈMIA	0	0	0	0	0
DE MICROEPIDÈMIA	2	0	0	0	2
POST PARTUM	3	1	3	0	7
SENSE EUCARISTIA	16	14	16	29	75
TOTAL NAIXEMENTS	439	482	508	571	2000
NENS	208	255	256	280	999
NENES	231	227	252	291	1001
PARELLES DE BESSONS	0	6	2	4	12
PART DE TRIGÈMINS	0	0	0	0	0
PART DE QUADRIGÈMINS	0	0	0	0	0
PRIMSENYATS	0	3	7	5	15
MATRIMONIS	72,00	122,00	134,00	135,00	463,00

Cal tenir present al manca de dades d'albats fins a 1615

VI.- QUADRE DE PRESENCIA

SANT FELIU DE CABRERA. SEGLE XVII

METGES

JOAN VENDRELL (Resident a Mataró, 1 menció, 1658). M
JAUME VENDRELL (3 mencions entre 1658 i 1665). I
FRANCESC ORRIOLS (2 mencions entre 1673 i 1721). B

CIRURGLANS

JOAN P. DEMENS (1 menció, 1642). I
NICOLAU FORNÉS (Resident a Mataró, 1 menció, 1642). M
JAUME PUJOL (1 menció, 1666). I
NARCÍS CARAMANY (Resident a Mataró, 1 menció, 1683). M
FELIX RIGOLFES (3 mencions entre 1687 i 1690). I
GABRIEL CARLES (8 mencions entre 1692 i 1724). I
PERE PI (Resident a Mataró, 1 menció, 1699). M

APOTECARIS

MIQUEL PEDROLA (1 menció, 1642). I
PAU SEGUÍ (1 menció, 1653). I
JOSEP ROIG (Resident a Mataró, 1 menció, 1666). M

LLEVADORES

JOANA PUIG (3 mencions entre 1635 i 1643) I
ANGELA PUIG (1 mencio, 1690). I

BARBERS

CAP MENCIO

ADROGUERS

GASPAR ARNAU (Resident a Mataró, 1 menció, 1635). M
SALVADOR PERA (Resident a Mataró, 1 menció, 1662). M

I = residents a la Parròquia

M = residents a Mataró

B = residents a Barcelona

VII.-RELACIÓ DE PARTIDES I ÍNDEXS

SANT FELIU SEGLE XVII	DEFUN CIONS	COSSOS	ALBAT S	ALB/DEF	ALB/NAIX	NAIXE MENTS	MATRI MONIS
1601	7	7	0	0,00	0,00	24	3
1602	1	1	0	0,00	0,00	22	1
1603	8	8	0	0,00	0,00	12	2
1604	9	9	0	0,00	0,00	17	5
1605	12	12	0	0,00	0,00	21	3
1606	4	4	0	0,00	0,00	14	1
1607	11	11	0	0,00	0,00	9	1
1608	13	13	0	0,00	0,00	19	0
1609	9	9	0	0,00	0,00	17	0
1610	4	4	0	0,00	0,00	15	4
1611	7	7	0	0,00	0,00	17	4
1612	6	6	0	0,00	0,00	18	9
1613	7	7	0	0,00	0,00	14	5
1614	6	6	0	0,00	0,00	18	6
1615	10	8	2	0,20	0,11	19	3
1616	4	4	0	0,00	0,00	23	3
1617	3	3	0	0,00	0,00	16	0
1618	5	4	1	0,20	0,05	19	0
1619	18	12	6	0,33	0,35	17	3
1620	30	17	13	0,43	0,76	17	6
1621	29	18	11	0,38	0,65	17	1
1622	15	9	6	0,40	0,40	15	2
1623	12	7	5	0,42	0,25	20	1
1624	16	9	7	0,44	0,44	16	5
1625	2	1	1	0,50	0,05	19	4
1626	10	4	6	0,60	0,29	21	2
1627	13	5	8	0,62	0,89	9	3
1628	10	5	5	0,50	0,21	24	8
1629	9	5	4	0,44	0,40	10	6
1630	18	12	6	0,33	0,23	26	2
1631	18	14	4	0,22	0,24	17	2
1632	10	6	4	0,40	0,33	12	3
1633	11	5	6	0,55	0,29	21	4
1634	13	10	3	0,23	0,19	16	7
1635	13	7	6	0,46	0,30	20	6
1636	30	12	18	0,60	0,69	26	5
1637	22	18	4	0,18	0,24	17	1
1638	11	11	0	0,00	0,00	16	5
1639	16	9	7	0,44	0,37	19	9

1640	14	7	7	0,50	0,32	22	3
1641	19	10	9	0,47	0,43	21	5
1642	9	5	4	0,44	0,22	18	13
1643	16	11	5	0,31	0,19	27	6
1644	19	11	8	0,42	0,32	25	4
1645	11	4	7	0,64	0,41	17	8
1646	19	14	5	0,26	0,23	22	4
1647	15	14	1	0,07	0,06	17	4
1648	8	5	3	0,38	0,12	25	5
1649	12	6	6	0,50	0,32	19	3
1650	5	3	2	0,40	0,13	15	4
1651	18	14	4	0,22	0,19	21	8
1652	42	33	9	0,21	0,45	20	0
1653	23	16	7	0,30	0,47	15	11
1654	14	10	4	0,29	0,14	29	4
1655	12	6	6	0,50	0,32	19	4
1656	12	9	3	0,25	0,12	26	4
1657	22	16	6	0,27	0,30	20	7
1658	51	29	22	0,43	0,92	24	6
1659	17	11	6	0,35	0,33	18	4
1660	9	2	7	0,78	0,35	20	9
1661	13	6	7	0,54	0,33	21	2
1662	8	6	2	0,25	0,13	16	5
1663	12	8	4	0,33	0,29	14	4
1664	9	8	1	0,11	0,04	23	7
1665	22	15	7	0,32	0,44	16	6
1666	17	9	8	0,47	0,38	21	5
1667	11	5	6	0,55	0,25	24	2
1668	7	2	5	0,71	0,29	17	3
1669	9	4	5	0,56	0,20	25	9
1670	1	1	0	0,00	0,00	18	7
1671	19	12	7	0,37	0,32	22	6
1672	11	5	6	0,55	0,32	19	3
1673	11	7	4	0,36	0,19	21	8
1674	10	5	5	0,50	0,24	21	5
1675	10	3	7	0,70	0,39	18	5
1676	6	2	4	0,67	0,16	25	3
1677	8	6	2	0,25	0,09	23	4
1678	18	12	6	0,33	0,24	25	5
1679	11	5	6	0,55	0,32	19	6
1680	10	4	6	0,60	0,20	30	5
1681	22	11	11	0,50	0,44	25	7
1682	15	11	4	0,27	0,15	26	3
1683	14	10	4	0,29	0,15	27	6
1684	62	34	28	0,45	1,87	15	7
1685	38	28	10	0,26	0,71	14	6

1686	29	15	14	0,48	0,50	28	4
1687	19	12	7	0,37	0,44	16	15
1688	29	15	14	0,48	0,52	27	4
1689	20	8	12	0,60	0,57	21	9
1690	12	8	4	0,33	0,19	21	2
1691	11	6	5	0,45	0,20	25	6
1692	30	15	15	0,50	0,68	22	8
1693	18	11	7	0,39	0,37	19	6
1694	5	4	1	0,20	0,04	27	5
1695	26	12	14	0,54	0,58	24	5
1696	9	4	5	0,56	0,22	23	2
1697	16	8	8	0,50	0,50	16	6
1698	10	8	2	0,20	0,09	22	5
1699	4	4	0	0,00	0,00	28	3
1700	11	7	4	0,36	0,17	23	3

SANT FELIU DE CABRERA SEGLE XVIII

I.- MORTALITAT I NATALITAT

Per primera vegada disposem de les dades completes de mortalitat de cossos i albats de la parròquia, per la qual cosa ens és possible calcular la taxa de mortalitat infantil que correspon efectivament a tot el segle, i que és del 30'62%. Aquest valor és lleugerament superior als ja trobats en els segles precedents i és notablement inferior al que correspon a Sant Genís de Vilassar.

Aquest segle XVIII es caracteritza a Sant Feliu de Cabrera per la desaparició de les grans epidèmies dels dos segles anteriors. A diferència de les grans mortandats ja comentades, els únics fets destacables són les petites concentracions d'òbits -- principalment d'albats--, cap de les quals, però, no arriba ni remotament a les cotes enregistrades durant les anteriors epidèmies de pesta.

El primer quart de segle destaca per una xifra de morts lleugerament inferior a la mitjana experimentada en les últimes dècades del segle anterior, especialment significativa pel que fa al descens dels òbits de cossos, tot i que es manté similar el nombre de defuncions d'albats. En els primers vint-i-cinc anys del segle es detecta una relativa concentració d'òbits entre gener i abril de l'any 1701, interval en el qual moren 16 albats i 6 cossos. L'any 1706 s'ha de mencionar pel fet que entre maig i juliol moren 7 dels 12 albats de l'any, i perquè a més, entre maig i agost, moren 10 dels 17 cossos enregistrats. El 1714 enregistra entre febrer i març 11 del total de les 21 defuncions de cossos de l'any.

Per contra, el segon quart del segle XVIII es caracteritza per la manca d'incidències dignes d'interès, essent un període en què la mortalitat es distribueix de manera uniforme i en què les variacions anuals semblen obeir a comportaments aleatoris. Es poden destacar només els 6 albats del mes d'octubre del 1731 i els 10 albats que moren entre l'agost i l'octubre del 1743.

La segona meitat del segle, però, sí que ens ofereix un seguit de concentracions de mortalitat d'indubtable interès, principalment pel que fa a albats. Així, l'any 1751, entre gener i maig moren 17 albats, havent de destacar que tan sols moriran dos albats més en la resta de l'any; pel que fa a cossos, en tot l'any només s'enregistren 3 defuncions. L'any 1761 moren 25 albats i únicament 2 cossos; els 25 albats, però, es repartiran de manera gairebé uniforme durant tots els mesos de l'any, sense especials concentracions.

L'any més rellevant és el 1772, caracteritzat per una gran mortalitat d'albats entre els mesos de març a juliol; en aquests cinc mesos moren 40 albats, 17 dels quals s'enregistren en el mes d'abril i 12 en el de maig; fora d'aquests cinc mesos, únicament es produeix la mort de 4 albats més.

Cap a finals de segle, les mortandats d'albats resulten menys significatives però no menys freqüents. Així, hem de senyalar els 10 albats que moren entre agost i setembre de l'any 1777, i el fet que l'any 1786, entre maig i juny, moren uns altres 16 albats; el 1799 moriran també 15 albats entre febrer i abril.

Pel que fa a cossos, només destaca la defunció de 16 dels 25 cossos de l'any entre els mesos de setembre i desembre del 1782.

Així doncs, de totes aquestes incidències se'n poden fer dos grups, en el primer dels quals hem d'agrupar les mortalitats de cossos dels anys 1706, 1714 i 1782, i un segon grup d'albats format per les concentracions significativament no aleatòries dels anys 1701, 1731, 1743, 1751, 1761, 1772, 1786 i 1799, essent la més significativa la de l'any 1772 amb els ja mencionats 40 albats difunts entre març i juliol.

En aquest segle, les morts violentes representen el 10'71 per mil de les defuncions, xifra inferior a la del segle XVII.

Pel que fa a la natalitat hem d'assenyalar el gran increment de la taxa de primsenyats, que passa de ser del 7'50 per mil del segle XVII al 13'06 per mil d'aquest segle. També augmenta la taxa de naixements de bessons que, amb 22 parelles més un cas de trigèmins, representen el 15'34 per mil dels naixements.

II.- LÈXIC

Les expressions sanitàries ja vistes fins ara continuen repetint-se durant aquest segle, conjuntament amb noves expressions de contingut mèdic, tals com "úlceres", "mort per resolució", "inflamació" i "sufocació", usat aquest vocable en el doble vessant de "feridura" i d'"asfíxia".

Com a locucions populars trobem referències a "malaltia extravagant" (definida a la mateixa partida com a "mal d'orella"), "privació dels sentits", estar "baldat", "coll llagat", "recobrar", "haver-se impossibilitat", "deliri", "deglutir", "preocupació repentina", "morí impensadament", "accident repenti", "repetició de feridura", entre d'altres.

III.- PERSONAL SANITARI

De la mateixa manera que veurem en parlar de Sant Genís de Vilassar, el nombre de sanitaris trobats a Sant Feliu de Cabrera durant el segle XVIII és molt superior al del segle anterior. Tot i això, la majoria dels sanitaris referenciats es caracteritza per ser objecte de mencions aïllades i sense continuïtat, essent molt pocs (aproximadament la meitat) aquells que podem trobar dues o més vegades en els llibres parroquials. Es dona el fet que, a diferència del segle precedent, no es fa esment en tot el segle a cap professional sanitari de Mataró, encara que cal suposar

la continuïtat de la dependència sanitària respecte de la dita ciutat. Cal dir, però, que apareixen noves referències a professionals de Barcelona i d'altres localitats veïnes, com Argentona, Alella i Cabrils.

Pel que fa a metges, la presència intermitent d'aquests professionals és la característica més destacable d'aquest segle: són deu els professionals mencionats, dels quals només tres apareixen citats dues o més vegades; dels altres set, tres són de Barcelona i un d'Alella. És destacable la presència d'un altre metge anomenat Vendrell (molt probablement familiar dels ja vistos en el segle anterior) i dos metges més anomenats Orriols, un d'ells Francesc Orriols, de Barcelona, ja mencionat abans.

Com ja havíem apuntat en estudiar el segle XVII, els cirurgians són gairebé els únics que tenen una presència constant i continuada durant tota la centúria. L'observació de la gràfica corresponent ens permet constatar el relleu de quatre cirurgians que, l'un succeint l'altre, abracen la totalitat del segle, sense que s'observi entre ells un exercici simultani de l'activitat.

Juntament amb aquests cirurgians "estables" en trobem d'altres només mencionats una sola vegada, i d'altres amb una freqüència breu i limitada a pocs anys.

Cal esmentar els tres cirurgians anomenats Gualba, ben segur vinculats tots ells familiarment.

L'únic apotecari enregistrat durant tot el segle XVIII és Narcís Pi, que actua de testimoni l'1 de juny del 1786.

En relació amb les llevadores, hem d'assenyalar que no se'n troba cap de mencionada fins l'any 1719 i des de 1727 podem parlar de la presència continuada d'una llevadora com a mínim a la parròquia, a més d'altres que apareixen esporàdicament.

Respecte als adroguers, només un dels tres que s'enregistren té una vinculació estable a la població, concretament entre 1745 i 1780.

IV.- PARTIDES DESTACABLES DEL SEGLE

"Als vint y nou de Jener del any 1705 fonch donada Ecclesiastica sepultura en lo sementiri de Cabrera al cos de Josep Agell pages del Veynat de Agell desta parroquia lo qual mori de una malaltia extravagant y fou que quexanse de mal de orella y haventsela fumada ab bregunas de canem queda una tarda prop lo foch de manera que ohia y no sabia ni discernia lo que ohia, mirava y no vey parlava y no sabia lo que parlava caminava gatant y feya algunas altres accions de esma. y despres al cap de las 24 horas no obstant Sangrias y servicials se feri. rebe

Sagrament de la extremauncio no feu testament assistiren o foren convidats al enterro dotze sacerdots sels dona la charitat acostumada hi ague professo donaren als Diacas sis sous y als altres quatre sous se li digueren dos officis y dinaren a la casa."

"Als quatre de Juny del 1706 en lo sementiri de Cabrera fonch donada Ecclesiastica Sepultura al cos de Joan Ritorer frances el qual mataren uns bribons en casa sua per composarlo mori de repente no rebe Sagrament algu se li digueren quatre officis ab assistencia de quatre sacerdots."

"Als vint y nou de Agost del any mil set cents y dinou en lo Sementiri de Cabrera fonch donada Ecclesiastica Sepultura al cos de Andreu Sanyes Me. de cases habitant en la pñt parrochia. Se li digue un offici y no se li prengue caritat ni drets per esser mort de un llamp que caygue en lo campanar y esser ell un dels qui assistian en dit campana per ventar las Campanas."

"Als dos de Jener del any mil set cents y vint y un en lo sementiri de St. Feliu de Cabrera bisbat de Barn^a fonch donada Ecclesiastica sepultura al cos de Francisco de Villafranca, soldat de Cavall de la Comp^a de D. Diego Medina del Regimt. de Gran. lo qual mori de una estocada que li dona altre soldat de dir Regimt. Rebe los Sagraments de Penitencia y Viatich La Extrema^o no fou atemps per no aver avisat promptes y com no tenia res fou enterrat a les quatre oras de la tarda si be lo Rt Dr. Joseph Matheu Rv. Examinador sinodal y Rector de dita Parrochia li aplica una Missa Amore Dei."

"Als sis de Juny del any mil set cents vint y un en lo vas o tomba de la Casa den Orriols de Agell Parrochia de Cabrera construhit dins la Iglesia de dita Parrochial Iglesia bisbat de Barn^a fonch donada Ecclesiastica Sepultura al cos del Magnific Dr. en Medicina francesch Orriols ciutada honrat de Barn^a y Cathedratich Jubilat de Medicina en dita Universitat lo qual mori en dita ciutat de Barn^a haont diuhen rebe tots los Sagraments y aportaren son cadaver en esta Iglesia, se li digueren dos officis de enterro ab assistencia de sinch sacerdots y lo Me. de miñons y donaren a quisqun la caritat acostumada."

"Als trenta de Desembre del any mil set cents vint y un en lo sementiri de St. Feliu de Cabrera bisbat de Barn^a fonch donada Ecclesiastica Sepultura al cos de Maria Roger viuda del q^o Barthomeu Roger Sabater de dita parroquia la qual rebe solament lo sagrament de la Extrem^o per haverse tornada ximple y caduca. Selidigueren dos officis de enterro ab assistencia de quatre sacerdots y lo Me. y donaren a quiscun la caritat acostumada feu testament en poder del Rt. Dr. Joseph Matheu Pve. Examinador y rector de dita Parr^a als 19 de juny del any 1721."

"Als 19 de octubre del any mil set cents vint y dos fonch donada Ecclesiastica sepultura dins la Iglesia de St. Feliu de Cabrera en el vas o tomba de casa Barthomeu a Raymunda Barthomeu d'Amunt muller de Francesch Barthomeu pages de dita Parr^a Rebe los Sagraments de Penitencia y Extremauncio Solament

per no haver pogut rebre lo viatic y a causa de haver tingut lo coll adintra llagat en extrem que ab grandissima dificultat podia passar lo aliment necessari y es que estava continuament escupint a la qual se digueren quatre officis y dos de honras ab assistencia de nou sacerdots y lo Me. La tarda antes hi ague Absolta lo endema professo del que donaren dos sous per quiscuna y dels officis donaren la caritat acostumada lo dina fou a la casa y no donaren pa. Prengue lo testament lo Rnt. Dr. Joseph Matheu Pre. Examinador Sinod. y Rr. de dita Parr^a als vint y dos de Juliol del any mil set cents y vint."

"Als vint y sinch de Desembre del any mil set cents vint y dos en lo sementiri de St. Feliu de Cabrera Bisbat de Barn^a fonch donada Ecclesiastica sepultura al cos de Francesch Trilla treballador lo qual trobaren mort la vigilia de Nadal en lo llit en casa Mallol de Vall anantlo ha cridar pera anar ha treballar: lo vespre antes havent sopat molt be sen anaren ha dormir junts lo Bover de la dita casa ell y com era corpulent y patia del pit segons ell havia insinuat se judica que las sanchs lo sofocaren o be que se feri sens suspita de altre cosa: en la bolsa li trobaren tres pessetas y algunas bolletas de Sanitat y en la principal deya que partia de Guimera lloch de la Segarra y despres se ha sabut que era de Llorach."

"Als vint de Octubre del any mil set cents trenta y tres en lo fossa de la Parrql. Iglesia de St Feliu de Cabrera Bisbat de Barn^a fonch donada ecclesiastica sepultura al cos de Ramon fabregas de la Parroq^a de St Andreu aprenent de Rajoler que estava ab Bernat Pere Joan Rajoler en casa de Batlle pages de Cabrera no rebe sagrament algun porque lo sofoca la terra que cavaban i mori de repent son amo li feu dir dos officis ab assistencia de dos sacerdots donant la charitat acostumada a quiscun."

"Als tretze de Maig de mil setcents trenta y sis en lo fossa de la Parroquial de St. Feliu de Cabrera Bisbat de Barn^a fonch donada ecclesiastica sepultura al cos de Eulalia Carles muller de Joseph Carles treballadr. Se li digue un offici ab assistencia de quatre sacerdots donant a quiscun la charitat acostumada, rebe los sacraments de penitencia y exm^o, no feu testament per haverse impensadament soffocada en la malaltia de una inflamacio."

"Al primer de Maig de mil setcents quaranta y un en lo fossa de la Iglesia Parroquial de St. Feliu de Cabrera Bisbat de Barcelona fonch donada ecclesiastica sepultura al cos de Joseph Mateu del bosch o de Muntcabrer. No rebe sagrament algun per haverlo mort venint de Mataro a Cabrera. Seli digueren quatre officis ab assistencia de quatre sacerdots donant a quiscun la charitat acostumada."

"Als dinou de juny de mil setcents quaranta y un en lo fossa de la Iglesia Parroquial de St. Feliu de Cabrera Bisbat de Barcelona fonch donada Ecclesiastica sepultura al cos de Teresa Grau donzella habitant en dita Parroquia de Cabrera, servint de criada en casa Catala, filla de Francesch Grau y Martinez treballador y de Magdalena Grau conjuges de la Parroquia de St. Pere de Begas de dit Bisbat.

Rebe los sacraments de penitencia y extremauncio, solament per haver quedat repentinament preocupada no pogue rebre la Eucharistia. No feu testament per no tenir de que testar. Se li digue un offici ab assistencia de tres sacerdots."

"Als vint y un de Mars del any mil set cents quaranta y set mori Pau Bosch fadri treballador de la pñt Parroquia de Cabrera, de edat 31 anys, fill lligitim y natural de Maria Bosch vidua; se dona Ecclesiastica sepultura a son cadaver als vint y tres de dit mes y any; se ly digue un offici per enterro ab assistencia de tres sacerdots; no rebe los sacraments de Penitencia, Eucharistia y extremauncio porque patint un mal habitual ly sobrevingue un accident a que no si pogue prevenir; no feu testament per no tenir de que."

"Als set del mes de Desembre del any mil set cents sexanta y sis mori Rosa Rectoret muller de Esteve Rectoret Pages de Agell Parrq^a de St. Feliu de Cabrera Bt. de Barn^a; mori de un accident que no dona lloch a la administracio dels Sagraments. Lo die vint de dit mes y any se dona Eglesiastica sepultura a son cadaver en la fossa comu de dita Parrf/l Iglesia de Cabrera; se li digueren quatre officis dos de Enterro y dos de Honras ab assistencia de sinch sacerdots; no feu testament."

"Die setse del mes de Febrer del any mil set cents setanta un mori Elisabet Mestre muller de Feliu Mestre treballador de la Parroquia de St. feliu de Cabrera Bt. de Barn^a, no rebe los Sagraments de Penitencia Eucharistia y Extremauncio, porque mori de una caiguda y no dona lloch: lo dia diset de dit mes y any se dona Eglesiastica Sepultura a son cadaver en lo fossa comu de dita Parroquial Iglesia; se li digueren dos officis de Enterro y lo endema dos de Honras ab assistencia de tres Sacerdots donant a quiscun la charitat acostumada; no feu testament."

"Die dos de Jener del any mil set cents setanta y sis mori Mariana Barrau de Vall viuda del q^o Joan Barrau de Vall treballador de la Parroquia de St. Feliu de Cabrera Bt. de Barn^a no rebe los Sagraments de Penitencia, Eucharistia y Extremauncio ni algun de ells porque no dona lloch son accident; lo die tres de dit mes y any se dona Eglesiastica Sepultura a son cadaver en lo fossa comu de dita Parrqal Iglesia se li digueren dos officis Funerals ab assistencia de quatre Sacerdots donant a quiscun la charitat acostumada."

"Die vint y set del Mes de Octubre del Any Mil set cents vuytanta y dos mori Eleonor Manent y Pruna viuda del q Jaume Manent pages de la Parrf de St. Feliu de Cabrera Bt de Barn^a, rebe los Sagraments de Penitencia y Extremauncio, pero no la de Eucharistia per no poder deglutir. Lo die vint y vuyt de dit Mes y Any sedona Ecclesiastica sepultura a son Cadaver en lo Fossar comu de dita Parrf, se li digueren quatre officis ab assistencia de quatre sacerdots, feu testament en poder de la Rectoria."

"Als onse de Febrer del any mil set cents vuitanta y quatre, mori un pobre de solemnitat, ab la major promtitut, no se li pogue administrar sacrament algun:

digue, que era fill de la Parra de Salas, tres horas de Girona, patia unas ulceras en las camas: una Pobra dona digue que se anomenava Pere: seria de edat de uns setanta anys: se li dona sepultura eglesiastica en lo Cementiri de la Igle de Cabrera en lo die tretse dels dits mes y any en el que se li celebraren dos oficis de Enterro per sufragi de la sua Anima ab assistencia de dos Pves. Amore Dei."

"Als dinou de Jener de mil set cents noranta y sinch mori en lo porxo de casa Fontanals una Pobra Dona que passava de Poble en Poble al St. Hospital General. La trobaren morta, se creu segons la visura del Facultatiu que no mori de mort violenta; no se li administra Sagrament algun. Se ohiren dir que era donzella y que era natural de la vila de Parelada Bt de Gerona, y que la sua edat seria de uns vint y sinch anys. Al cadaver de la qual se dona sepultura Eglesiastica al cementiri de la Iglesia de Cabrera als vint dies de dits mes y anys y en ell se li celebra un ofici amore Dei."

V.- QUADRE RESUM DE DADES

SANT FELIU DE
CABRERA

	1701-1725	1726-1750	1751-1775	1776-1800	1701-1800
TOTAL DEFUNCIONS	388	458	459	563	1868
MITJANA ANUAL DEL PERÍODE	15,52	18,32	18,36	22,52	18,68
COSSOS	191	227	219	293	930
ALBATS	197	231	240	270	938
ALBATS/NAIXEMENTS (%)	28,30	29,43	31,58	32,85	30,62
ALBATS/TOTAL ÒBITS (%)	50,77	50,44	52,29	47,96	50,21
PARTIDES NO CONSIGNADES	330	372	408	474	1584
PARTIDES CONSIGNADES	58	86	51	89	284
MORTS MEDICO LEGALS	11	8	3	14	36
VIOLENTES	8	6	1	5	20
TROBATS MORTS	3	2	2	9	16
MORTS NATURALS	47	78	48	75	248
SOBTADES	5	24	21	10	60
FORA DE DOMICILI	15	7	5	8	35
DE PESTA	0	0	0	0	0
D'EPIDÈMIA	0	0	0	0	0
DE MICROEPIDÈMIA	0	0	0	0	0
POST PARTUM	6	14	4	21	45
SENSE EUCARISTIA	21	33	18	36	108
TOTAL NAIXEMENTS	696	785	760	822	3063
NENS	386	428	382	435	1631
NENES	310	357	378	387	1432
PARELLES DE BESSONS	7	5	3	7	22
PART DE TRIGÈMINS	1	0	0	0	1
PART DE QUADRIGÈMINS	0	0	0	0	0
PRIMSENYATS	2	17	0	21	40
MATRIMONIS	129,00	102,00	176,00	160,00	567,00

VI- QUADRE DE PRESENCIA

SANT FELIU DE CABRERA. SEGLE XVIII

METGES

FRANCESC ORRIOLS	(2 mencions entre 1673 i 1721). B
JOSEP GALÍ	(1 menció, 1703). I
JOSEP FORNÉS	(De Barcelona, 1 menció, 1705). B
JOSEP VENDRELL	(1 menció, 1706). I
RAMON ORRIOLS	(3 mencions entre 1711 i 1714). I
JOSEP CAMPLLOCH	(De Barcelona, 1 menció, 1733). B
JOAN VILA	(No resident, 7 mencions entre 1752 i 1769). O
ANTONI VISA	(De Barcelona, 1 menció, 1765). B
BRUNO PUJADAS	(D'Alella, 1 menció, 1770). O
LLUÍS PRATS	(1 menció, 1799). I

CIRURGLANS

GABRIEL CARLES	(8 mencions entre 1692 i 1724). I
JOAN HUERTA	(D'Argentona, 1 menció, 1705). O
ISIDRE LLABUR	(1 menció, 1713). I
MARIANO CANUDAS	(De Barcelona, 1 menció, 1728). B
JOSEP DOLÇ	(4 mencions entre 1729 i 1735). I
JOSEP GUALBA	(9 mencions entre 1743 i 1759). I
JAUME SERRA	(1 menció, 1758). I
JOAN CALAFÍ	(2 mencions entre 1760 i 1761). I
FRANCESC GUALBA	(13 mencions entre 1761 i 1799). I
JOAN NADAL	(1 menció, 1765). I
AGUSTÍ GUALBA	(3 mencions entre 1778 i 1780). I
ISIDRO BENDAT	(2 mencions entre 1788 i 1789). I
RAMON TAURÓ	(1 menció, 1799). I

APOTECARIS

NARCÍS PI	(De Barcelona, 1 menció, 1786). I
-----------	-----------------------------------

LLEVADORES

LEOCÀDIA MULET	(6 mencions entre 1727 i 1747). I
ESPERANÇA RIBAS	(1 menció, 1756). I
MARIANNA RAMON	(4 mencions entre 1787 i 1800). I
ESPERANÇA PARERA	(De Cabrils, 1 menció, 1799). O
INNOMINADES	(3 mencions). I

BARBERS
CAP MENCIÓ

ADROGUERS

FRANCESC CAMPILLO (1 menció, 1707). I
FRANCESC VIÑALS (D'Argentona, 1 menció, 1726). O
PAU B. BASORA (9 mencions entre 1745 i 1780). I

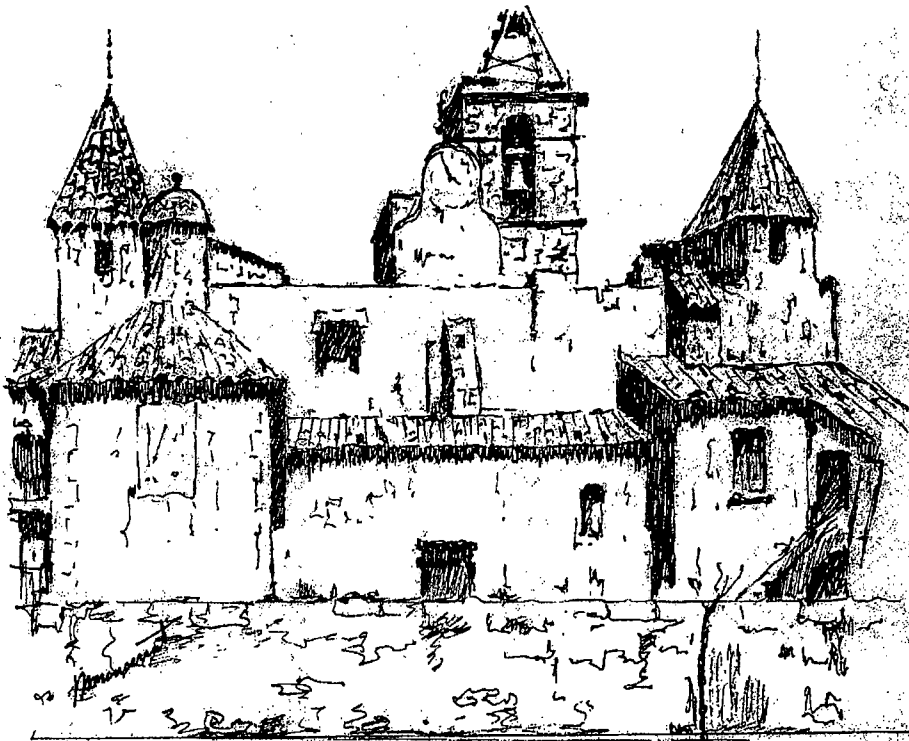
I = residents a la Parròquia
M = residents a Mataró
B = residents a Barcelona
o = no residents a la Parròquia
cursiva = mencionats en el segle anterior

VII.- RELACIÓ DE PARTIDES I ÍNDEXS

SANT FELIU							
SEGLE XVIII	DEFUN CIONS	COSSOS	ALBAT S	ALB/DEF	ALB/NAIX	NAIXE MENTS	MATRI MONIS
1701	28	7	21	0,75	0,78	27	6
1702	3	0	3	1,00	0,12	25	7
1703	4	2	2	0,50	0,09	23	4
1704	9	4	5	0,56	0,31	16	5
1705	15	8	7	0,47	0,23	30	4
1706	29	17	12	0,41	0,43	28	7
1707	25	10	15	0,60	0,52	29	7
1708	24	17	7	0,29	0,23	30	3
1709	9	2	7	0,78	0,35	20	8
1710	12	6	6	0,50	0,19	32	4
1711	17	11	6	0,35	0,25	24	8
1712	11	9	2	0,18	0,08	24	4
1713	14	6	8	0,57	0,32	25	5
1714	27	21	6	0,22	0,15	40	6
1715	12	8	4	0,33	0,15	26	6
1716	16	5	11	0,69	0,26	42	1
1717	8	2	6	0,75	0,29	21	1
1718	9	6	3	0,33	0,12	26	4
1719	19	6	13	0,68	0,39	33	8
1720	10	5	5	0,50	0,20	25	1
1721	36	15	21	0,58	0,58	36	9
1722	10	4	6	0,60	0,16	38	2
1723	12	6	6	0,50	0,30	20	6
1724	12	8	4	0,33	0,13	31	7
1725	17	6	11	0,65	0,33	33	6
1726	17	8	9	0,53	0,43	21	8
1727	18	9	9	0,50	0,23	39	5
1728	9	4	5	0,56	0,15	33	6
1729	19	7	12	0,63	0,38	32	6
1730	22	16	6	0,27	0,18	34	3
1731	33	12	21	0,64	0,60	35	4
1732	17	9	8	0,47	0,20	41	8
1733	24	6	18	0,75	0,58	31	9
1734	15	5	10	0,67	0,24	42	6
1735	27	15	12	0,44	0,43	28	5
1736	14	6	8	0,57	0,35	23	6
1737	19	14	5	0,26	0,12	42	6
1738	14	6	8	0,57	0,31	26	3

1739	14	6	8	0,57	0,22	37	4
1740	18	8	10	0,56	0,38	26	9
1741	26	16	10	0,38	0,34	29	2
1742	16	7	9	0,56	0,24	38	3
1743	26	9	17	0,65	0,65	26	4
1744	16	12	4	0,25	0,15	27	4
1745	16	13	3	0,19	0,11	28	10
1746	16	5	11	0,69	0,41	27	6
1747	19	13	6	0,32	0,17	35	4
1748	14	6	8	0,57	0,32	25	4
1749	17	10	7	0,41	0,25	28	3
1750	12	5	7	0,58	0,25	28	2
1751	22	3	19	0,86	0,68	28	8
1752	13	8	5	0,38	0,18	28	7
1753	25	14	11	0,44	0,32	34	4
1754	16	9	7	0,44	0,20	35	5
1755	19	10	9	0,47	0,30	30	9
1756	18	9	9	0,50	0,30	30	4
1757	14	8	6	0,43	0,16	38	6
1758	14	6	8	0,57	0,32	25	10
1759	7	7	0	0,00	0,00	30	6
1760	4	0	4	1,00	0,11	35	8
1761	27	2	25	0,93	0,89	28	3
1762	19	14	5	0,26	0,21	24	8
1763	25	16	9	0,36	0,36	25	7
1764	25	12	13	0,52	0,59	22	8
1765	15	8	7	0,47	0,25	28	12
1766	18	8	10	0,56	0,36	28	9
1767	11	8	3	0,27	0,09	34	7
1768	29	18	11	0,38	0,34	32	7
1769	10	5	5	0,50	0,16	31	9
1770	10	6	4	0,40	0,14	28	12
1771	13	6	7	0,54	0,18	39	8
1772	53	9	44	0,83	1,19	37	5
1773	14	8	6	0,43	0,18	34	4
1774	19	16	3	0,16	0,14	22	7
1775	18	9	9	0,50	0,25	36	3
1776	15	10	5	0,33	0,15	33	7
1777	28	13	15	0,54	0,38	40	7
1778	31	18	13	0,42	0,42	31	7
1779	15	10	5	0,33	0,19	27	5
1780	24	8	16	0,67	0,36	44	7
1781	24	12	12	0,50	0,41	29	8
1782	35	25	10	0,29	0,26	38	4
1783	14	6	8	0,57	0,32	25	2
1784	22	17	5	0,23	0,14	35	5

1785	21	13	8	0,38	0,24	34	5
1786	41	11	30	0,73	1,07	28	15
1787	26	18	8	0,31	0,20	41	6
1788	18	6	12	0,67	0,38	32	11
1789	9	6	3	0,33	0,09	34	8
1790	24	11	13	0,54	0,42	31	8
1791	15	9	6	0,40	0,15	39	1
1792	19	9	10	0,53	0,38	26	5
1793	31	17	14	0,45	0,41	34	2
1794	24	17	7	0,29	0,25	28	5
1795	14	6	8	0,57	0,26	31	5
1796	18	10	8	0,44	0,24	34	5
1797	26	10	16	0,62	0,46	35	10
1798	22	12	10	0,45	0,32	31	7
1799	31	11	20	0,65	0,71	28	4
1800	16	8	8	0,50	0,23	35	11

PARROQUIA DE SANT GENÍS DE VILASSAR

B) PARRÒQUIA DE SANT GENIS DE VILASSAR. MUNICIPI DE VILASSAR DE DALT

Municipi del Maresme Sud que ocupa una bona part dels vessants septentrionals de l'anomenada Serra de Sant Mateu (448 m). Es un terme muntanyós de clima temperat i saludable que confronta al nord amb els termes de Vallromanes i La Roca del Vallès, a l'est amb el de Cabrils, al sud amb els de Premià de Dalt i Vilassar de Mar, i a l'oest amb el de Teià.

El sector més muntanyós és ocupat per boscos de pins i alzines (181 ha). Tant l'agricultura de secà com unes 100 ha de regadiu subministrades amb aigua de pous, són en franca regressió davant del constant creixement de noves urbanitzacions com a lloc de segona residència i estiuatge.

Del seu terme en formaven part el poble de Cabrils, el Veïnat del Sant Crist i el Veïnat de Mar, aquest darrer arran de platja, fins que l'any 1779 esdevenen les parròquies segregades de Santa Creu de Cabrils i de Sant Joan de Vilassar, i el 1784 aquest es converteix en terme municipal independent, i el de Cabrils unes dècades després.

Dins el terme hi ha restes prehistòriques com el dolmen conegut vulgarment com la Roca d'En Toni (al lloc dit les Planes de Can Boquet), així com d'altres restes arqueològiques d'Època romana, havent-se trobat moltes "tègules" i una ara amb la corresponent inscripció.

La vila és coneguda actualment amb el nom de Vilassar de Dalt. És lloc documentat ja d'ençà del segle X (any 992) i com a parròquia des del segle XII (any 1118). Té una població d'uns 7.500 habitants i és situada a 139 m sobre el nivell del mar, al peu del sector muntanyós, centrada per la mola del Castell de Vilassar, existent ja des del segle XII i que posseeix un recinte emmurallat; avui restaurat i modernitzat, conserva encara l'antiga gran torre. A finals del segle XIII s'hi iniciaren reformes (torre quadrada de la façana principal), quedant convertit en palau o casa senyorial. La façana correspon al segle XV, amb afegits decoratius del segle XVI.

Aquest castell és esmentat conjuntament amb el castell de Sant Vicenç o de Burriac, del qual ja hi ha documentació de l'any 1023, i junt amb el castell de Mataró, per un privilegi reial de Ferran el Catòlic de l'any 1480 deslligà del feudalisme els pobles que eren sota la seva jurisdicció, que en aquells moments tenien un sol senyor, en Pere-Joan Ferrer, "Senyor del Maresme", i els incorporà a la Corona.

Els castells de Vilassar i de Burriac foren adquirits el segle XIV per Pere Desbosch, però després de la guerra contra Joan II passà per uns quants anys a la senyoria de Pere-Joan Ferrer i Destorrent, i retornà després als Desbosch, que

detingueren la baronia de Vilassar; posteriorment passà a altres mans, com els Oms, els Copons, marquesos de Moja, i al segle XIX als Sarriera, marquesos de Santa Maria de Barberà. L'any 1931 el castell fou declarat monument històric-artístic.

L'antiga església parroquial, obra gòtica tardana i dedicada a Sant Genís, fou consagrada el 21 d'agost de 1519 per Joan Cardona, bisbe auxiliar del prelat de Barcelona; mereix especial menció pel seu valor artístic la creu gòtica parroquial, obra probablement del segle XV. L'any 1936 l'església fou cremada i posteriorment enderrocada el 1939, i en el mateix lloc es bastí l'actual, encara que conservant-se alguns elements decoratius de la primitiva església, com és la porta lateral.

A les darreries de la Guerra de Successió, després de l'entrada de les tropes castellanques i franceses a Hostalric (1713), els pobles del Maresme es van aixecar en massa contra Felip V, sofrint una sagnant derrota el 20 d'agost del mateix any. L'exèrcit enemic va calar foc a Sant Genís de Vilassar i les flames van destruir una vuitantena de cases.

A partir del segle XIX Vilassar de Dalt va anar incrementant el seu tradicional treball artesanal, fonamentalment el tèxtil, incorporant-se a l'Època del vapor amb noves i modernes fàbriques de filats, teixits, etc., junt amb una forta empenta dels altres sectors industrials.

SANT GENÍS DE VILASSAR

SEGLE XVI

L- MORTALITAT I NATALITAT

Si bé el llibre d'òbits de la parròquia de Sant Genís de Vilassar disposa d'anotacions anteriors al segle XVI, cal dir, pel que fa a aquest segle, que no es conserven les dades corresponents als anys del 1508 al 1529, ambdós inclosos. Així mateix, no es disposa de xifres de natalitat fins al 1508, fet que impedeix calcular els índexs establerts en aquest treball per a la mortalitat infantil. Val a dir, però, que en els 7 únics anys disponibles d'òbits, els albats representen el 40'90% de les defuncions. Cal destacar, però, la constatació de "pesta" en els anys 1502 i 1507.

En qualsevol cas, però, les mencions a pesta en aquests dos anys concrets ens podrien indicar o bé la presència continuada d'aquesta malaltia o bé una manca de coneixements mèdics que comportava qualificar com a "pesta" a tipus variats de malalties infecto-contagioses. Tot i això, observem que l'any 1507 també es fa referència a la "bertola" per tal de designar els bubons pestosos, encara que únicament ve consignada en els albats (quatre mencions entre el 26 de març i el 9 d'abril), mentre que pels mateixos dies (4 d'abril) és fa una referència expressa a la pesta en un adult. Sigui quina sigui la seva causa real, sí que és evident la presència d'una microepidèmia (per una o dues malalties simultànies) que causa 55 morts entre els mesos d'abril i juny del 1507 i que afecta tant a albats com a cossos (15 i 40 òbits respectivament).

Després del 1507 no existeix cap altra anotació en el llibre d'òbits fins al mes de maig del 1530. En aquests anys següents, però, cal observar la inexistència de dades referides a albats entre 1536 i 1544, i del 1546 al 1533, fet que distorsiona probablement les xifres reals del període. També resulta d'interès una nova menció de pesta l'any 1545, sense que la resta de xifres de mortalitat indiqui la possible presència de cap epidèmia.

La dada de major relleu d'aquesta primera meitat de segle rau en la mortalitat tan acusada que es produeix entre els mesos de maig del 1530 a març del 1531, període en el qual s'anoten 142 defuncions. Cal assenyalar, a més, que desconeixem el nombre de defuncions anteriors a maig del 1530, atesa la manca de dades experimentada des de juliol del 1507, cosa que ens impedeix determinar el moment de l'inici d'aquesta epidèmia, que suposem que ha de ser anterior donada la virulència que s'observa en el mes de maig.

A partir de la segona meitat de segle ja disposem de dades completes. Pel que fa a mortalitat, el nombre de defuncions oscil·la notòriament d'any en any, però no es constata l'existència de cotes tan altes com en anys anteriors. Així, per exemple,

l'any 1555 enregistra 25 defuncions, però només se'n té constància de 4 l'any 1556. A partir del 1570 s'inicia un discret però sostingut augment del nombre de morts. A més, el tercer quart de segle no presenta valors especials que indiquin possibles epidèmies subjacents i només podem destacar la mortalitat d'albats produïda els anys 1555 (16 albats entre 25 defuncions) i 1571 (amb 12 albats d'un total de 18 defuncions), fet aquest que ressalta encara més si considerem que entre 1551 i 1553 i entre 1563 i 1565 no es menciona l'òbit de cap albat.

L'últim quart de segle es caracteritza per un augment del nombre de defuncions i una major presència de consignacions d'interès. El 1589 es torna a fer esment a la presència de pesta, malaltia que es mencionada set vegades entre el 23 d'agost i el 24 de desembre; amb tot, la seva incidència és limitada i no comporta especials variacions en les xifres de mortalitat. El 1595, sense que se'ns n'indiqui la causa, entre els mesos de gener a maig té lloc una sospitosa concentració de defuncions, especialment de cossos, de tal manera que en aquests cinc mesos moriran 33 cossos i 7 albats, mentre que en tota la resta de l'any només moriran 4 cossos i 6 albats.

Pel que fa a morts mèdico-legals, es té constància de 28 òbits enquadrables en aquest apartat, que signifiquen el 20'22 per mil del total de defuncions i que es reparteixen entre 26 morts violentes i 2 "trobat morts" (18'77 per mil i 1'45 per mil, respectivament).

Dintre de les 26 morts violentes, hem de dir que 13 ho són per homicidi (2 per arma blanca, 1 per arma de foc i 10 d'elles sense cap altra especificació), 5 ho són per traumatismes (2 d'elles per caigudes d'arbre i les altres 3 per causes diverses) i 8 ofegats (6 d'ells a la mar).

Pel que fa a la natalitat, s'observa una tendència sostinguda a l'augment de naixements al llarg del segle. De tots aquests nounats, només es fa esment a sis primsenyats, que representen únicament el 2 per mil dels naixements enregistrats. Els bessons suposen el 8'50 per mil dels infants nats.

II.- LÈXIC

L'expressió dels termes mèdics consignats als arxius parroquials és força limitada. La primera menció d'una malaltia concreta és la paraula "pesta" de l'any 1502. Poc després, l'any 1507, juntament amb mencions de "pesta" apareixen també mencions de "bertola" i "vèrtola", sinònims de bubons pestosos.

Una altra expressió descriptiva de causa de mort es la frase "morí de basca", que apareix repetidament d'ençà del 1582 i que coexistia amb altres expressions tal com "morí de mort súbita" o "morí de sobte".

III.- PERSONAL SANITARI

A diferència del que s'ha vist a Sant Feliu de Cabrera, els llibres parroquials de Sant Genís de Vilassar enregistren la presència de diversos sanitaris.

El primer sanitari que es menciona és el barber Pere Perul, que l'any 1508 batejà una filla, i l'última referència del qual s'efectua l'any 1517 també en ocasió del bateig d'una altra filla.

El cognom Perull el porten també dos altres únics sanitaris que apareixen com a residents al poble, sense que per les dades que disposem sigui possible establir la seva vinculació familiar, que de tota manera sembla molt possible. En concret, parlem del cirurgià Salvador Perull mencionat entre 1531 i 1538, i de l'apotecari Jaume Perull, mencionat entre 1539 i 1548.

L'únic metge de qui es fa menció és el doctor magnífic mestre Arcís Sala, metge de Barcelona que l'any 1536 actuà de padri en un bateig.

Pel que fa a llevadores, si bé és molt possible la presència habitual de dones versades en l'ajut dels parts, les primeres mencions explícites de llevadores s'efectuen en els darrers anys del segle, constant com a tals Francisca Ponsa l'any 1591 i Joana Marsa l'any 1593.

En resum, Sant Genís de Vilassar es caracteritza durant el segle XVI perquè compta amb la presència efectiva de personal sanitari, si bé no podem assegurar que les necessitats sanitàries de la població fossin cobertes durant tot el segle.

Cal destacar també que la dedicació a les tasques sanitàries apareix en aquest cas vinculada molt possiblement a un únic grup familiar, amb diferents especialitats per a cadascun dels membres esmentats.

IV.- PARTIDES DESTACABLES DEL SEGLE

"Diumenge a XVI de Octubre mori un albat filla den Franci Marlet ague la samare ab affollament ague anima per quant fonch primsenyada la mare mori lo sendema per quant jeya de peste requiescat in pace. II.II s. VIII d."

"Divendres a XV del mes de desembra any mil M D iij pasa desta vida madona Johana Roura e mori en casa del mestra Pera Barber. age tots los sacraments de santa mara Sglesia e fonch soterrada lo disapta a XVI del demunt dit mes ab missa alta foren hi dos preveres etc e la demunt dita defunta era strangerra prengui per despula una gonela vurela o lana feu testament pres ap la sua anima deu liures."

"A XIII de juy any MDXXXVI obit negat un fadri criat de mossen Barthomeu Sala vidrier negas a mar. En la coresma del metex ay avia confecat e cobregat. paga despula requiesquat im pace. era naturall de la perochia de barbara."

"Obit den Fransesch Isern Vedrier A III de març 1565 se troba senyer en Fransesch Isern vedrier lo qual prengueren los ladres venint dell forn de mar dell veynat dell pou de fer faena y se lon portaren fins a la riera de Argentona y ali lo mataren y estigue sinch setmanes sotarat avans no sen troba ninguna roba y asis troba que li avien levat lo nas y part de la cara y dades moltes cultelades y levada la ma escerra y una pedriyelada o copolp de pedrenyal en la mamella escerra y a V dell sobredit mes y any fonch sotarat en lo present sementiri y en lo sotarrar foren quatre preveres y ague quiscun de charitat tres sous ja son tots pagat son los drets dell rector."

"Diluns al primer de Agost 1580 fonch enterrat lo cos de Pere Font y Pi en lo cementiri de St Genis de Vilassar fonch mort en sa cambra y per sos desenemichs no rebe sagraments per ser la mort [...] foren preveres a la sepultura los Sor rector M^o Jaume."

"Divendres als 25 de novbre 1580 fonch enterrat en lo sementiri de la parroquial de St. Genis de Vilassar lo cos del senyor en Mateu pons lo qual mataren en lo torrent de Cuquet no rebe [...] sagrament ni tampoc a fet testament. Lo endema disapte se li digue offici complit. Foren preveres M^o Jaume M^o Gor M^o Mag y M^o nofre."

"A xxjij de Juny del any 1582 fonc soterrada Madona Eulalia Veila muller de Mossen Cristophol Veil not. la qual mataren lo vespre de Sant Johan rebe lo sagrament de la extremauncio. No conffessa ni feu testament..."

"A xxij de Juliol enterraren a Juan Pugol bergant lo qual mori en casa den Garau de Cabrils lo qual mata una carreta noy fonc atemps ningun sagrament fonc enterrat al sementiri de Sta Creu feuseli offici. sapagare los capellans duese los drets."

"A xxij de setembre de 1587 enterraren un minyo lo qual se deia Ramon lo qual mataren de disastre, estava a casa den riera."

"A xxij de Agost mori un fill den pollis veluter lo qual se deya pera en lo torrent de de sobra casa dentollra con esta tenia p. cert era de pesta."

V.- QUADRE RESUM DE DADES

SANT GENÍS DE VILASSAR	1501-1525	1526-1550	1551-1575	1576-1600	1501-1600
TOTAL DEFUNCIONS	154	254	313	664	1385
MITJANA ANUAL DEL PERÍODE	--	10,16	12,52	26,56	17,75
COSSOS	91	188	229	385	893
ALBATS	63	66	84	279	492
ALBATS/NAIXEMENTS (%)	--	12,97	20,34	36,19	26,16
ALBATS/TOTAL ÒBITS (%)	40,91	25,98	26,84	42,02	35,52
PARTIDES NO CONSIGNADES	142	250	291	559	1242
PARTIDES CONSIGNADES	12	4	22	105	143
MORTS MEDICO LEGALS	0	1	5	22	28
VIOLENTES	0	1	5	20	26
TROBATS MORTS	0	0	0	2	2
MORTS NATURALS	12	3	17	83	115
SOBTADES	0	1	0	15	16
FORA DE DOMICILI	5	1	17	59	82
DE PESTA	7	1	0	8	16
D'EPIDÈMIA	0	0	0	0	0
DE MICROEPIDÈMIA	0	0	0	0	0
POST PARTUM	0	0	0	1	1
SENSE EUCARISTIA	0	0	0	0	0
TOTAL NAIXEMENTS	188	509	413	771	1881
NENS	95	261	233	394	983
NENES	93	248	180	377	898
PARELLES DE BESSONS	1	4	2	1	8
PART DE TRIGÈMINS	0	0	0	0	0
PART DE QUADRIGÈMINS	0	0	0	0	0
PRIMSENYATS	0	0	0	6	6
MATRIMONIS	no consta	no consta	37,00	196,00	233,00

Cal tenir present la manca de dades de defuncions entre 1508 i 1528, i de naixements entre 1501 i 1507.

VI.- QUADRE DE PRESENCIA

SANT GENÍS DE VILASSAR. SEGLE XVI

METGES

ARCÍS SALA (1 menció, 1536). B

CIRURGIANS

SALVADOR PERULL (4 mencions entre 1531 i 1538). I

APOTECARIS

JAUME PERULL (3 mencions entre 1539 i 1548). I

LLEVADORES

FRANCESCA PONSÀ (1 menció, 1591). I

JOANA MASSA (1 menció, 1593). I

BARBERS

SALVADOR PERULL (4 mencions entre 1508 i 1517). I

ADROGUERS

CAP MENCIO

I = residents a la Parròquia

M = residents a Mataró

B = residents a Barcelona

o = no residents a la Parròquia

VII.- RELACIÓ DE PARTIDES I ÍNDEXS

SANT GENÍS	DEFUN CIONS	COSSOS	ALBAT S	ALB/DEF	ALB/NAIX	NAIXE MENTS	MATRI MONIS
SEGLE XVI							
1501	16	6	10	0,63	-	-	-
1502	29	18	11	0,38	-	-	-
1503	16	8	8	0,50	-	-	-
1504	11	3	8	0,73	-	-	-
1505	9	5	4	0,44	-	-	-
1506	16	10	6	0,38	-	-	-
1507	57	41	16	0,28	-	-	-
1508	-	-	-	-	-	6	-
1509	-	-	-	-	-	15	-
1510	-	-	-	-	-	17	-
1511	-	-	-	-	-	12	-
1512	-	-	-	-	-	13	-
1513	-	-	-	-	-	-	-
1514	-	-	-	-	-	-	-
1515	-	-	-	-	-	12	-
1516	-	-	-	-	-	23	-
1517	-	-	-	-	-	8	-
1518	-	-	-	-	-	16	-
1519	-	-	-	-	-	2	-
1520	-	-	-	-	-	-	-
1521	-	-	-	-	-	19	-
1522	-	-	-	-	-	21	-
1523	-	-	-	-	-	4	-
1524	-	-	-	-	-	2	-
1525	-	-	-	-	-	18	-
1526	-	-	-	-	-	20	-
1527	-	-	-	-	-	21	-
1528	-	-	-	-	-	14	-
1529	-	-	-	-	-	13	-
1530	115	64	51	0,44	6,38	8	-
1531	27	24	3	0,11	0,11	27	-
1532	7	5	2	0,29	0,11	19	-
1533	9	3	6	0,67	0,25	24	-
1534	5	3	2	0,40	0,09	22	-
1535	7	6	1	0,14	0,05	21	-
1536	7	7	0	0,00	0,00	23	-
1537	6	6	0	0,00	0,00	24	-
1538	3	3	0	0,00	0,00	19	-

1539	4	4	0	0,00	0,00	10	-
1540	4	4	0	0,00	0,00	21	-
1541	4	4	0	0,00	0,00	25	-
1542	10	10	0	0,00	0,00	16	-
1543	5	5	0	0,00	0,00	25	-
1544	6	6	0	0,00	0,00	16	-
1545	9	8	1	0,11	0,04	26	-
1546	6	6	0	0,00	0,00	19	-
1547	4	4	0	0,00	0,00	23	-
1548	6	6	0	0,00	0,00	20	-
1549	4	4	0	0,00	0,00	27	-
1550	6	6	0	0,00	0,00	27	-
1551	3	3	0	0,00	0,00	23	-
1552	9	9	0	0,00	0,00	27	-
1553	4	4	0	0,00	0,00	23	-
1554	9	7	2	0,22	0,13	16	-
1555	25	9	16	0,64	-	-	-
1556	4	4	0	0,00	-	-	-
1557	17	15	2	0,12	1,00	2	-
1558	10	9	1	0,10	0,08	12	-
1559	5	4	1	0,20	0,07	14	-
1560	4	4	0	0,00	0,00	17	-
1561	8	7	1	0,13	0,07	15	-
1562	7	4	3	0,43	0,09	33	-
1563	11	11	0	0,00	0,00	19	-
1564	16	16	0	0,00	0,00	15	-
1565	12	12	0	0,00	0,00	2	-
1566	6	5	1	0,17	0,25	4	-
1567	9	6	3	0,33	0,75	4	-
1568	12	11	1	0,08	0,06	16	4
1569	8	5	3	0,38	0,15	20	5
1570	22	14	8	0,36	0,32	25	11
1571	18	6	12	0,67	0,46	26	2
1572	12	7	5	0,42	0,21	24	0
1573	27	21	6	0,22	0,30	20	5
1574	25	14	11	0,44	0,38	29	4
1575	30	22	8	0,27	0,30	27	6
1576	13	10	3	0,23	0,09	34	7
1577	10	10	0	0,00	0,00	26	6
1578	24	11	13	0,54	0,42	31	2
1579	10	2	8	0,80	0,26	31	14
1580	44	26	18	0,41	0,53	34	4
1581	28	16	12	0,43	0,52	23	4
1582	33	17	16	0,48	0,57	28	10
1583	27	9	18	0,67	0,55	33	9
1584	24	11	13	0,54	0,35	37	16

1585	48	24	24	0,50	0,60	40	5
1586	22	19	3	0,14	0,16	19	13
1587	28	10	18	0,64	0,55	33	9
1588	24	12	12	0,50	0,36	33	15
1589	32	22	10	0,31	0,24	42	9
1590	26	12	14	0,54	0,47	30	14
1591	25	18	7	0,28	0,19	36	4
1592	31	22	9	0,29	0,39	23	3
1593	35	23	12	0,34	0,48	25	9
1594	26	11	15	0,58	0,45	33	7
1595	50	37	13	0,26	0,41	32	7
1596	25	18	7	0,28	0,21	34	12
1597	16	9	7	0,44	0,30	23	3
1598	17	12	5	0,29	0,15	33	4
1599	27	17	10	0,37	0,32	31	3
1600	19	7	12	0,63	0,44	27	7

SANT GENÍS DE VILASSAR

SEGLE XVII

I.- MORTALITAT I NATALITAT

Els primers anys del segle presenten unes xifres de defuncions similars a les corresponents a la fi del segle XVI. Tot i això, si analitzem en conjunt les dades del primer quart d'aquest segle, les morts d'albats superen les de cossos, de tal manera que en aquest període (1601-1625) s'enregistren 413 defuncions d'albats i només 366 de cossos. Aquesta observació, però, s'ha de matisar considerant que part d'aquest increment proporcional en què els albats arriben a representar el 53% del total dels òbits es pot deure a un canvi de criteri a l'hora d'anotar la corresponent partida, i més si es té en compte que en les dècades posteriors torna a ser semblant a la que ja hem vist en el segle anterior. Com és lògic, aquests primers anys del segle dóna el valor més alt de tots els segles pel que fa a l'índex de mortalitat infantil.

En aquests primers vint-i-cinc anys del segle XVII, tot i la pràctica absència de patologies consignades, observem l'existència de determinades concentracions de mortalitat que poden ser indicatives de possibles microepidèmies. Per exemple, l'any 1609 moren 33 persones, de les quals 28 són albats, i cal destacar que 21 d'aquests albats moren entre els mesos de maig i juny. També es constata una petita concentració de mortalitat entre els mesos de maig a juliol de l'any 1615, amb un total de 23 morts repartides entre albats i cossos sobre un total anual de 28 defuncions. L'any 1619 es produeixen 21 òbits d'albats entre els mesos de juliol i novembre, xifra notable si considerem que en la resta de l'any només moren 3 altres albats.

L'any 1620, per contra, es caracteritza per una especial concentració de cossos (32 en total), que moren entre abril i setembre.

Tot i això, en el segon quart de segle el nombre de defuncions de cossos tornarà a ser superior al d'albats (60'31 i 39'69 per cent, respectivament, del total de les 859 defuncions produïdes), per la qual cosa la mortalitat infantil disminueix i les defuncions d'albats se situen en el 30'89 del total de naixements. En aquest període no es constata tampoc cap mena de presència de pesta o d'altres epidèmies. Tot i això, podem destacar els 18 cossos que moren entre abril i juliol del 1631 (tenint en compte que en tot l'any moren només 34 cossos). L'any 1636, 19 de les 64 defuncions es produiran entre març i abril i, el mateix any, entre els mesos d'agost i novembre moren 19 cossos del total e 39 cossos enregistrats aquest any. Els mesos de juliol a setembre de 1645 fineixen 16 albats dels 33 que corresponen a l'any, i entre abril i juliol moren 24 dels 47 cossos enregistrats. Així mateix, entre gener i febrer del 1647, moren 17 cossos dels 37 que es reparteixen durant tot l'any.

La segona meitat del segle s'iniciarà amb la gran epidèmia de pesta dels anys 1651-1652. La primera referència en aquesta epidèmia és del 17 de març del 1651, dia en què Josep Roldós, albat, "mori de mal de contagi", i no trobem cap altra menció fins al 6 de maig, dia en què va morir Maria Anna Cuquet, la qual fou "enterrada en lo lloc o on estava barracada", sens dubte a fi d'evitar el contagi de l'epidèmia. D'aquí endavant les mencions d'enterraments en llocs inusuals es multipliquen. Maig enregistra 18 defuncions, de les quals 10 corresponen a albats i 8 a cossos, però el mes de juny dona la xifra de 56 defuncions, de les quals només 1 correspon a albats. El mes de juliol davalla la xifra de mortalitat a l'ordre de 17 cossos i només 1 albat. Contràriament, al mes d'agost no consta anotada cap defunció, i de setembre a desembre únicament consten 13 partides de defunció, xifra equiparable a la mortalitat trobada els anys precedents i posteriors. S'ha de dir també que després de juliol no es fa cap referència ni consignació alguna ja sigui a morts de contagi o bé a enterraments practicats fora de cementiri.

El gener del 1652 continua sense referències al contagi; tot i això, a partir del mes de febrer es tornen a reproduir els enterraments en llocs altre cop estranys, que continuaran fins al 18 de desembre, quan Joan Ferrer és enterrat al mas Vidal, on hi devia haver el "bosc de la morboria". Entre febrer i desembre s'enregistren 122 òbits, dels quals 106 corresponen a cossos i 16 a albats.

S'ha de destacar que moltes de les consignacions efectuades aquest any mencionen explícitament la paraula "pesta".

Cal ressaltar que l'epidèmia apareix a Sant Genís el 1651, pels mateixos dies en què es documenta a Barcelona i un any abans de la seva presència a poblacions veïnes tal com Sant Pere de Premià, Sant Feliu de Cabrera i Mataró. Això confirma plenament el camí seguit per aquesta epidèmia, la qual, procedent de les terres valencianes pels voltants de l'any 1647 va propagar-se a Tortosa, arribant després a Barcelona. Pels mateixos dies, com hem vist, afecta Sant Genís de Vilassar amb una gran virulència.

Cal destacar també que alguns anys d'aquest període es caracteritzen per una altíssima mortalitat d'albats. Per exemple, l'any 1660 moren 35 albats i només 10 cossos, cosa que representa que la proporció d'albats respecte del total de defuncions és del 77'77%. D'altres anys remarcables són el 1666, 1667, 1672 i 1674. A més, la majoria d'aquestes morts es produeixen en els mesos estiuencs. També s'ha de dir que el 24 de juny de 1674 es fa referència a un fadrí mort per causa de "varola", sense que s'enregistri cap altra menció a aquesta malaltia.

Les últimes dècades del segle, però, tampoc no són de tranquil·litat. L'any 1678 s'enregistren 24 cossos entre els mesos de març i maig els quals, per la seva concentració i importància dins un any de notable mortalitat, permeten suposar la presència d'alguna causa patògena comuna no consignada.

Especial comentari mereix l'any 1684, en què tenen lloc 104 defuncions de les quals s'ignoren les possibles causes. En tot cas podem distingir dos moments. Primer, una alta mortalitat d'albats entre març i juny amb 18 defuncions de les 38 que es produiran aquest any en aquest grup; i en segon lloc, i pel que fa a cossos, una important concentració de defuncions entre setembre i novembre, mesos en què s'enregistren 34 dels 66 cossos consignats.

En tot el segle XVII consten 93 morts mèdico-legals, les quals suposen el 24'52 per mil del total d'òbits, i que es divideixen en 78 morts violentes (20'57%) i 15 "trobatos morts" (3'95 per mil). De les morts violentes cal constatar que 42 corresponen a homicidis, podent destacar els 35 morts deguts a arma de foc, 2 d'arma blanca i 5 sense especificar, a les quals s'ha d'afegir 7 defuncions per causes de guerra (majorment degudes a la guerra de Perpinyà l'any 1640). Comptem també amb 5 morts per traumatismes, 2 negats a la mar i 10 ofegats en circumstàncies diverses.

En aquests anys es comprova un evident creixement de les xifres absolutes de natalitat, amb un progressiu distanciament respecte de les xifres de mortalitat i el consegüent augment vegetatiu de la població.

Els prinsenysats trobatos dins aquest segle (89) representen el 18'75 per mil dels naixements, mentre que els bessons (36 parelles) representen el 15'17 per mil dels nascuts.

II.- LÈXIC

La terminologia sanitària continguda en les partides continua essent força imprecisa, tot i que s'observa tant l'aparició de noves expressions com la repetició més freqüent de les ja vistes el segle anterior. En les innovacions terminològiques trobem referències a "feridures", "mala bua" (que és definida en la mateixa partida com a "gra maligne") i, per primera vegada s'anomena el mot "varola" l'any 1674. Cal indicar, a més, la presència d'expressions tals com "mal de scanentia", "morí de pura vellesa" i també "mort per cessió molt gran". Apareix també sovint la menció de "nafres", i es tornen habituals expressions ja vistes anteriorment, com "morí d'una basca", "morí de contagi", "morí de malaltia" o "morí súbitament" (aquesta darrera, amb nombroses variants com "morí de repente", "morí de prompte", "mort repentina" o "mort sobtada").

III.- PERSONAL SANITARI

Si bé aproximadament fins a la meitat del segle XVI la parròquia era assistida sanitàriament pels membres de la família Perull, d'ençà de 1555 fins al 1617 no trobem en els arxius cap més menció de personal sanitari, excepte algunes referències puntuals a llevadores.

A partir del 1617 podem constatar la presència continuada de cirurgians en aquesta població; així, el cirurgià Bernat Roure és mencionat entre 1617 i 1635; l'any 1644 s'esmenta un altre cirurgià, també anomenat Roure, i a partir del 1648 exerceix el cirurgià Salvi Major, coincidint en els darrers anys del segle amb diversos cirurgians més que treballen en el poble de manera estable.

Però a més i també des del 1654 podem parlar de la presència ininterrompuda de metges a Sant Genís de Vilassar; així mateix hem de destacar les nombroses mencions que s'efectuen dels doctors Pau Major i Antoni Rigo.

Pel que fa a apotecaris, aquests tornen a aparèixer, si bé de manera intermitent, d'ençà de la segona meitat del segle, no estabilitzant-se el seu exercici fins a l'any 1685. Aquesta proliferació de sanitaris fa desaparèixer la categoria de barbers, l'última menció dels quals es fa d'Antoni Major l'any 1627.

Quant a llevadores, i repetint altra vegada la seva presumible presència constant, l'exercici de la professió sembla estabilitzar-se des de la segona meitat del segle XVII amb quatre professionals repetidament esmentades.

Així doncs sembla plausible parlar d'una completa assistència sanitària a Sant Genís de Vilassar des de la segona meitat del segle XVII, amb la presència constant d'un metge a la població, a més de comptar amb la presència constant d'un cirurgià, a part de múltiples mencions esporàdiques d'altres cirurgians; cap a la fi del segle es multiplicarà la residència habitual de cirurgians (tres dels quals exerciran fins ben entrat el segle XVIII). La multiplicitat de cirurgians anirà també acompanyada de la domiciliació a la vila de dos apotecaris permanents.

Hem de parlar una vegada més del parentiu existent entre els diversos professionals: en concret, cal indicar la vinculació de diversos sanitaris anomenats Major, també repartits entre diverses branques sanitàries (el metge doctor Pau Major, els cirurgians Antoni i Salvi Major i el barber Antoni Major, el parentiu exacte entre els quals és difícil de determinar). Altres cognoms repetits són els dels cirurgians Bernat i Pere Roure, i els també cirurgians Rafael i Genís Joaní.

IV.- PARTIDES DESTACABLES DEL SEGLE

"A 12 de Juliol 1602 fonc Enterrat lo cos de Miquel Rayx tragner de la vila de Calella mori a casa den prats de mar de una punyelada. Confesa, feuse li offici doble ab nocturno foren y quatre preveres no donaren res aningu."

"Al primer de Janer fonc Enterrat lo cos de Toni Castells confessa que mori de una mala bua. En casa de bernat vehil diguese li missa baxa diga la m^o morer era frances."

"A vint y quatre del mes de Agost mil sis cents y quinse fench enterrat lo cos de Jaume Pujol treballador de la p^{nt} parroquia de Vilassar lo qual mataren ab dos

escopetades no rebe sacraments de la Iglesia y que mori ab propte feu se li ofici doble foren y tres preveres y dos estudiants donaren acada hu la caritat."

"Vuy als sis del mes de febrer de mil sis cents cinquanta y dos en la Iglesia parrochial de St Genis de Vilassar bisbat de Barna sea celebrat cos pñt per Jaume refart fadri i, mori en lo camp dels castellans devant Barna per averlo pres y fet presoner mori als tres de dit selien fet officis dobles caritat 8 s an assistit vuyt sacerdots lo Rnt Rector, M^o Maynou, M^o Costa, M^o Joani M^o Mora M^o forment M^o Moncau M^o Batlle vicari."

"Als vint y quatre dies del mes de Juny del any mil sis cents setanta y quatre en la tomba de casa Parera se dona sepultura ecclesiastica al cos de Antoni Parera fadri fill de Barthomeu Parera lo qual mori de Varola rebe tots los sacraments de la Sta Mare Iglesia feuseli offici doble."

"Als trenta dies del Mes de Novembre del Any mil sis cents setanta y quatre en la Iglesia Parroquial de St. Genis de Vilassar en la tomba de casa de Grau sedona sepultura ecclesiastica al cos del Dr. Jaume Pou en Medicina Doctor, rebe tots los sacraments de Sta Mara Iglesia ferenseli officis dobles absolta en sa casa lo dia antes y professo y psalms responsoris de dret de absolta. Assistiren tots los prveres residents y M^o Valeta."

"Als quinse dies del mes de Setembre del any mil sis cents setanta y sinch en lo fossar de la Iglesia parrql de St. Genis de Vilassar bisbat de Bar^a sedona sepultura ecclesiastica al cos de Salvador font fadri braser lo qual mori de mort violenta lo mataren en lo llit y antes ja lo avian nefrat y a les hores rebe los sacraments de la Penitencia y Viatich y quant lo mataren no rebe ningun sacrament. feuseli offici semidoble assistiren tots los residents."

"Als vint i set dies del mes de Octubre del any Mil sis cents setanta y sis en lo fossa de la Iglesia parroquial de St. Genis de Vilassar bisbat de Bar^a se dona sepultura ecclesiastica a Joseph Vehi fadri treballador del lloc de Sutarranya bisbat de Urgell lo qual no rebe sacraments algun per ser mort de desgracia de un arbre li caigue desobre y mori publicament selifeu un ofici simple. Los drets amore Dei."

"Als tres dies del mes de desembre de mil sis cents vuitanta y tres enterro de un pobre lo qual se deya Jaume lo qual mori per lo cami venint de Mataro."

V.- QUADRE RESUM DE DADES

SANT GENÍS DE VILASSAR

	1601-1625	1626-1650	1651-1675	1676-1700	1601-1700
TOTAL DEFUNCIONS	779	859	1070	1084	3792
MITJANA ANUAL DEL PERÍODE	31,16	34,36	42,80	43,36	37,92
COSSOS	366	518	635	629	2148
ALBATS	413	341	435	455	1644
ALBATS/NAIXEMENTS	45,79	30,89	35,25	30,19	34,63
ALBATS/TOTAL ÒBITS	53,02	39,70	40,65	41,97	43,35
PARTIDES NO CONSIGNADES	658	734	869	1014	3275
PARTIDES CONSIGNADES	121	125	201	70	517
MORTS MEDICO LEGALS	22	38	22	11	93
VIOLENTES	18	33	21	6	78
TROBATS MORTS	4	5	1	5	15
MORTS NATURALS	99	87	179	59	424
SOBTADES	8	25	16	24	73
FORA DE DOMICILI	91	61	63	30	245
DE PESTA	0	0	97	0	97
D'EPIDÈMIA	0	0	0	0	0
DE MICROEPIDÈMIA	0	0	1	0	1
POST PARTUM	0	1	0	1	2
SENSE EUCARISTIA	0	0	2	4	6
TOTAL NAIXEMENTS	902	1104	1234	1507	4747
NENS	451	573	619	790	2433
NENES	451	531	615	717	2314
PARELLES DE BESSONS	8	8	6	14	36
PART DE TRIGÈMINS	0	0	0	0	0
PART DE QUADRIGÈMINS	0	0	0	0	0
PRIMSENYATS	15	17	21	36	89
TOTAL MATRIMONIS	189	154	285	304	932

VL- QUADRE DE PRESENCIA

SANT GENÍS DE VILASSAR. SEGLE XVII

METGES

PAU MAJOR	(1 menció, 1654). I
JAUME POU	(1 menció, 1674). I
JOSEP PEDRO	(1 menció, 1686). I
ANTONI RIGÓ	(24 mencions entre 1689 i 1725). I
GABRIEL TRIAS	(1 menció, 1696). I
FELIP MASCARÓ	(1 menció, 1697). I

CIRURGLIANS

BERNAT ROURE	(6 mencions entre 1617 i 1635). I
PERE ROURE	(1 menció, 1644). I
SALVI MAJOR	(17 mencions entre 1648 i 1693). I
JOSEP DOS RIUS	(1 menció, 1651). I
RAFEL JOANÍ	(1 menció, 1658). I
GENÍS JOANÍ	(1 menció, 1675). I
PERE PI	(De Mataró, 1 menció, 1676). M
PAU MAJOR	(1 menció, 1682). I
EUDALD BARRERA	(3 mencions entre 1684 i 1686). I
JOSEP CANALS	(4 mencions entre 1687 i 1695). I
JOAN GORCH	(11 mencions entre 1688 i 1710). I
PONS SERRA	(12 mencions entre 1690 i 1737). I
PERE CASALS	(6 mencions entre 1697 i 1731). I

APOTECARIS

MIQUEL PEDROLA	(2 mencions entre 1653 i 1655). I
GENÍS TOLOSA	(1 menció, 1685). I
GENÍS VELETA	(14 mencions entre 1687 i 1706). I
PEDRO ATARÉS	(2 mencions entre 1696 i 1717). I

LLEVADORES

ESPERANÇA JOANÍ	(4 mencions entre 1653 i 1667). I
ANGELA PUJOL	(3 mencions entre 1664 i 1683). I
AGNÉS ARTIGUES	(11 mencions entre 1670 i 1686). I

AGNÉS CRUANYES (7 mencions entre 1680 i 1683). I
AGNÉS CASANOVAS (1 menció, 1686). I
ANNA CASALINS (1 menció, 1687). I
INNOMINADES (1 menció). I

BARBERS

ANTONI MAJOR (1 menció, 1627). I

ADROGUERS CAP MENCIO

I = residents a la Parròquia

M = residents a Mataró

B = residents a Barcelona

o = no residents a la Parròquia

cursiva = mencionats en el segle anterior

VII.- RELACIÓ DE PARTIDES I ÍNDEXS

SANT GENÍS	DEFUN CIONS	COSSOS	ALBAT S	ALB/DEF	ALB/NAIX	NAIXE MENTS	MATRI MONIS
1601	36	11	25	0,69	0,66	38	0
1602	15	7	8	0,53	0,24	33	7
1603	18	10	8	0,44	0,33	24	10
1604	27	14	13	0,48	0,36	36	7
1605	30	14	16	0,53	0,50	32	8
1606	15	6	9	0,60	0,39	23	3
1607	30	19	11	0,37	0,50	22	7
1608	34	20	14	0,41	0,45	31	11
1609	33	5	28	0,85	0,82	34	5
1610	22	9	13	0,59	0,33	40	5
1611	16	9	7	0,44	0,21	34	6
1612	28	18	10	0,36	0,36	28	15
1613	39	27	12	0,31	0,34	35	6
1614	25	21	4	0,16	0,11	38	6
1615	48	25	23	0,48	0,66	35	9
1616	36	14	22	0,61	0,51	43	18
1617	39	18	21	0,54	0,45	47	4
1618	19	11	8	0,42	0,18	45	9
1619	47	23	24	0,51	0,67	36	13
1620	53	32	21	0,40	0,49	43	2
1621	35	18	17	0,49	0,38	45	9
1622	21	9	12	0,57	0,36	33	1
1623	47	32	15	0,32	0,34	44	14
1624	40	15	25	0,63	0,71	35	14
1625	26	15	11	0,42	0,23	48	0
1626	21	16	5	0,24	0,11	44	13
1627	33	12	21	0,64	0,64	33	10
1628	21	14	7	0,33	0,18	39	11
1629	13	10	3	0,23	0,10	29	2
1630	9	3	6	0,67	0,16	38	3
1631	52	34	18	0,35	0,42	43	3
1632	32	17	15	0,47	0,50	30	1
1633	23	16	7	0,30	0,17	42	6
1634	38	24	14	0,37	0,39	36	6
1635	22	17	5	0,23	0,15	33	12
1636	64	39	25	0,39	0,54	46	8
1637	37	24	13	0,35	0,33	39	4
1638	30	21	9	0,30	0,21	42	13

1639	33	21	12	0,36	0,22	55	7
1640	46	22	24	0,52	0,55	44	5
1641	30	16	14	0,47	0,29	49	11
1642	25	17	8	0,32	0,17	48	10
1643	42	22	20	0,48	0,33	61	11
1644	50	32	18	0,36	0,47	38	5
1645	80	47	33	0,41	0,62	53	0
1646	23	15	8	0,35	0,13	61	2
1647	55	37	18	0,33	0,39	46	3
1648	25	16	9	0,36	0,18	50	2
1649	32	12	20	0,63	0,39	51	0
1650	23	14	9	0,39	0,18	50	6
1651	120	100	20	0,17	0,42	48	5
1652	127	109	18	0,14	0,41	44	10
1653	26	18	8	0,31	0,19	43	27
1654	33	21	12	0,36	0,28	43	17
1655	30	16	14	0,47	0,25	56	13
1656	49	27	22	0,45	0,44	50	12
1657	35	17	18	0,51	0,36	50	16
1658	37	24	13	0,35	0,25	51	12
1659	28	17	11	0,39	0,19	58	5
1660	45	10	35	0,78	0,76	46	8
1661	21	12	9	0,43	0,18	51	10
1662	27	14	13	0,48	0,31	42	11
1663	32	17	15	0,47	0,27	55	5
1664	33	18	15	0,45	0,34	44	8
1665	31	20	11	0,35	0,23	47	9
1666	40	12	28	0,70	0,56	50	5
1667	43	17	26	0,60	0,45	58	7
1668	30	17	13	0,43	0,25	51	10
1669	25	17	8	0,32	0,18	44	10
1670	46	29	17	0,37	0,32	53	14
1671	42	21	21	0,50	0,45	47	11
1672	34	11	23	0,68	0,44	52	16
1673	34	22	12	0,35	0,27	44	8
1674	63	18	45	0,71	1,00	45	16
1675	39	31	8	0,21	0,13	62	20
1676	43	30	13	0,30	0,22	58	9
1677	30	19	11	0,37	0,22	49	9
1678	68	51	17	0,25	0,30	56	23
1679	45	27	18	0,40	0,33	55	6
1680	36	15	21	0,58	0,35	60	19
1681	47	32	15	0,32	0,26	58	22
1682	34	23	11	0,32	0,18	60	0
1683	47	26	21	0,45	0,35	60	10
1684	104	66	38	0,37	0,60	63	9

1685	47	34	13	0,28	0,25	52	13
1686	43	21	22	0,51	0,29	75	20
1687	39	17	22	0,56	0,34	64	7
1688	41	23	18	0,44	0,28	64	8
1689	34	19	15	0,44	0,22	69	4
1690	34	17	17	0,50	0,28	60	8
1691	30	16	14	0,47	0,22	63	8
1692	51	24	27	0,53	0,47	57	18
1693	36	22	14	0,39	0,17	84	12
1694	39	24	15	0,38	0,24	62	12
1695	58	28	30	0,52	0,48	63	8
1696	30	20	10	0,33	0,15	65	15
1697	54	33	21	0,39	0,28	75	19
1698	33	14	19	0,58	0,33	58	8
1699	37	14	23	0,62	0,30	77	25
1700	24	14	10	0,42	0,14	71	12

**SANT GENÍS DE VILASSAR, SANT JOAN DE VILASSAR I SANTA CREU
DE CABRILS. COMENTARI CONJUNT.
SEGLE XVIII**

I.- MORTALITAT I NATALITAT

Per tal de facilitar les dades, en el present capítol exposem conjuntament les xifres disponibles corresponents a l'antiga parròquia de Sant Genís de Vilassar i les que pertoqueu a les segregacions de les parròquies de Sant Joan de Vilassar i Santa Creu de Cabrils, separades de la parròquia mare l'any 1779, tota vegada que així seguim mantenint el mateix àmbit geogràfic estudiat en períodes anteriors.

Pel que fa al segle XVIII, un cop desaparegudes les epidèmies dels segles XVI i XVII, hem de dir que el segle destaca per l'increment imortantíssim de les defuncions d'albats i el consegüent augment de la mortalitat infantil. Per primera vegada --i sense que hi hagi res que ho permeti atribuir a un canvi de criteri en les consignacions-- constatem una mortalitat d'albats superior a la de cossos. En concret, els albats representen en 56'18% del total de les defuncions. De la mateixa manera, la mortalitat infantil, és a dir, la relació "albats/naixements" se situa en un 38'73%, demostrant així que més d'una tercera part dels nats vius no arribava a passar de la primera infància.

És evident, però, que la parròquia entra en una fase d'explosió demogràfica, tota vegada que es constata un notabilíssim increment del nombre de naixements. La contrapartida, però, rau en les grans concentracions de mortalitat que afecten gairebé exclusivament el grup dels albats, repetint-se a Sant Genís de Vilassar i de manera encara més destacada allò que ja hem vist a Sant Feliu de Cabrera en la mateixa centúria.

L'any 1701, per exemple, es produeix una mortalitat d'albats anormalment alta (45 albats sobre un total de 61 defuncions), que es concentra principalment entre els mesos d'agost i de novembre, amb una punta de 16 defuncions d'albats el mes d'agost. L'any 1708 també es caracteritza per una alta mortalitat d'albats (43 albats sobre un total de 69 morts), si bé les defuncions es reparteixen més o menys uniformement durant els dotze mesos. El 1715, 16 albats moren en els mesos de juliol i agost.

Cap al segon quart de segle la mortalitat d'albats es dispara, de tal manera que, en comparació amb el primer quart, els albats augmenten un 43'50%, i suposen el 56'12% de les defuncions totals. Aquesta constatació ens demostra un fet important, tota vegada que l'increment d'albats no es deu únicament al creixement de la població, sinó que alhora es produeix una variació notable en les circumstàncies que determinen la mortalitat infantil, amb un progressiu augment d'aquest tipus de mortalitat al llarg del segle. És més, l'examen de la distribució de les morts durant els dotze mesos de l'any ens porta a considerar l'existència de microepidèmies no consignades. Així, entre el desembre del 1730 i el febrer de

1731 moren 45 albats, mentre que en els mateixos tres mesos moren només 6 cossos. L'any 1738, entre gener i març moren 29 albats contra només 7 cossos. I entre l'agost del 1743 i el maig del 1744 s'enregistra la defunció de 76 albats davant de tan sols 17 cossos. S'ha de fer referència també als 60 albats que moren entre juny i octubre del 1747, mentre que durant els mateixos mesos només es relaciona la defunció de 16 cossos.

Continuant amb la mateixa exposició, hi ha també una gran concentració d'albats l'any 1751, sobre tot entre maig i agost, però mereix una menció especial la xifra de 94 albats del 1757, dels quals 67 moren entre maig i octubre. Altres anys de gran mortalitat d'albats són el 1762, el 1764 i el 1766. El 1772 enregistra la defunció de 126 albats i 26 cossos, però de tal manera que 91 d'aquests albats moren entre març i maig, amb una punta de mortalitat a l'abril amb 45 defuncions d'albats.

Les concentracions de cossos són molt més rares, i com a màxim es podrien mencionar les dels anys 1755 i 1771, enregistrant-se en aquest últim any la mort de 67 adults, dels quals 59 fineixen entre el gener i l'agost.

L'últim quart de segle resulta més complex de comentar tota vegada que les dades resulten disperses (el territori estudiat es fragmenta en tres parròquies l'any 1779 i, pel que fa a la parròquia de la Santa Creu de Cabrils, només es disposa de les xifres de defunció, sense que es conservin els llibres de baptismes ni de matrimonis). Tot i això, sí que podem estudiar el conjunt de les defuncions, disponibles a totes tres parròquies.

La divisió parroquial ens permet veure que les concentracions d'òbits no són exactament simultànies a les tres parròquies. Així, l'any 1779 moren, en conjunt, 121 albats, dels quals 106 moren entre els mesos de setembre a desembre; però en els mesos següents de gener i febrer del 1780 es constata que a Sant Joan de Vilassar la mortalitat d'albats continua essent alta (30 albats) com també ho és a Santa Creu de Cabrils (15 albats), mentre que a Sant Genís de Vilassar la mortalitat torna als nivells habituals amb només 6 albats.

En alguns casos, però, la mortalitat elevada és simultània a les diferents parròquies: així, l'any 1786 moren, entre juliol i setembre, 72 albats, dels quals 33 són de Sant Genís, 31 de Sant Joan i 8 de Cabrils.

En qualsevol cas, en cap de les tres parròquies, en anys de gran mortalitat, no se'ns consigna cap mort de contagi ni la referència a d'altres causes patològiques.

La distribució temporal d'aquestes morts ens permet efectuar algunes reflexions a propòsit de la seva etiologia: així, la mortalitat del 1779 es podria atribuir fàcilment a malalties gastro-intestinals (infeccions, diarrees, tifoïdes, deshidratacions, etc.), tota vegada que s'inicia en el mes d'agost i dura fins a la tardor. Per contra, pel que fa a la mortalitat del 1772 resulta més difícil establir-ne

la causa, tota vegada que les majors concentracions es produeixen entre març i maig, amb un total de 91 defuncions d'albats en aquests tres mesos, sense que afecti en cap manera la mortalitat de cossos, i essent remarcable que per les mateixes dates es dona una mortalitat proporcional a Sant Feliu e Cabrera i també únicament entre albats.

Pel que fa a la natalitat, el fet més destacable és el naixement d'uns quadrigèmins el 21 de desembre del 1754, dos dels quals van morir promptament (un i dos dies respectivament), i un tercer va sobreviure sols un mes i mig. També hem d'assenyalar la presència d'uns trigèmins l'any 1760, tots ells morts post partum. En conjunt, els parts múltiples d'aquest segle són 72 parelles de bessons a més dels mencionats trigèmins i quadrigèmins.

També augmenta lleugerament la proporció de primsenyats, que se situa en el 16'02 per mil dels nounats, amb 155 baptismes d'urgència consignats.

En relació a les morts mèdico-legals, les enregistrades durant el segle XVIII en són 144 (20'64 per mil del total dels òbits) distribuïdes entre 117 morts violentes i 27 trobats morts (12'77 per mil i 3'87 per mil, respectivament del total de defuncions). En la seva major part, concretament 72, es tracta d'òbits deguts a immersió en la mar, als quals s'ha d'afegir 11 morts ofegats en altres circumstàncies (torrents, basses i rieres), havent també de destacar 24 decessos per traumatismes diversos (caigudes d'arbres, de casa, d'escala i atropellament per vehicles).

A diferència del tumultuós segle XVII, són poc nombrosos els homicidis, dels quals només se n'enregistren 3.

II.- LÈXIC

En algunes de les partides estudiades corresponents a aquest segle XVIII, trobem certs termes mèdics fins en aquest moment no consignats i ben segur d'infreqüent ús popular per l'època, tals com "aneurisma", "anèmia", "oligofrènia", "apoplegia", "paràlisi" i "universal feridura". Malgrat això, la majoria de les partides continuen fent servir les expressions ja vistes anteriorment i fins i tot apareixen noves altres expressions com "sufocar-se", "no poder deglutir", "estava fora de si", "gran desvari", "del tot distreta", "deliri", "ser tolit" o àdhuc "tenia el mal de Sant Pau i s'era tornat com un noi".

III.- PERSONAL SANITARI

El segle XVIII pot ser definit com el de la consolidació sanitària de Sant Genís de Vilassar. Les dades d'aquest estudi ens permeten parlar de la presència gairebé constant a la parròquia de dos metges durant tot el segle, i en alguns moments fins i tot podem constatar la presència de tres d'aquests professionals. Pel que fa a cirurgians el començament de segle coincideix amb l'exercici simultani de tres professionals que ja exercien des del segle anterior. Tota la centúria es caracteritza

per la presència constant d'aquesta branca sanitària, en un nombre molt superior al de metges, essent possible afirmar que gairebé durant tots els anys del segle XVIII hi havia permanentment tres cirurgians exercint o vinculats a la parròquia, sense comptar els nombrosos professionals que apareixen esmentats de manera esporàdica durant tot aquest segle.

Els apotecaris també apareixen constantment durant tots aquests cent anys, si bé llur nombre varia segons l'època, i així, juntament amb períodes en què trobem quatre apotecaris exercint simultàniament, n'hi ha d'altres en què només en trobem un.

Durant tot el segle XVIII no apareix mencionat cap barber, però cal destacar l'aparició de les referències a adroguers, si bé es tracta sempre de presències puntuals i sense continuïtat, moltes d'elles referides a personal foraster.

Són també nombroses les referències a llevadores, si bé moltes de les partides n'ometen el nom. Val a dir, però, que cap de les llevadores mencionades es caracteritza per gaires anys d'exercici continuat i que a més es pot constatar la presència de cinc d'elles treballant simultàniament.

Cal parlar també de l'existència de parentiu entre els diversos professionals, i la successió generacional en la pràctica de determinades especialitats. Entre els metges hem de fer esment dels doctors Gaspar Campins, Pau Campins i Josep Campins, pare, fill i nét, respectivament. Entre els cirurgians hi trobem el pare i fill anomenats tots dos Joan Gorch, així com també el cirurgià Josep Rigó, fill del metge Antoni Rigó. Té interès destacar els ascendents familiars del cirurgià Francesc Puig i Pallas, catedràtic del Col·legi de Cirurgians de Barcelona, fill del cirurgià Pau Puig i nét de Pere Pallas, també cirurgià de Barcelona. Respecte als apotecaris hem d'assenyalar les tres generacions formades per Pau, Ignasi i Josep Vehil.

Cal recordar que l'any 1779 es produeix la segregació de les parròquies de Sant Joan de Vilassar (antic Veïnat de Mar) i de Santa Creu de Cabrils.

Sant Joan de Vilassar, en aquests últims anys del segle XVIII, no disposa, tal vegada per la seva reduïda població, d'un nombre de sanitaris equiparable a Sant Genís de Vilassar. En tots aquests anys no apareix mencionat cap metge, però sí que es produeixen immediates referències a diversos cirurgians. Crida l'atenció el fet que no sigui anomenat cap cirurgià exercint a Sant Genís de Vilassar, però sí que es troba referència a l'actuació del cirurgià Francesch Gualba de Cabrera.

És destacable també la presència els mateixos anys de tres cirurgians anomenats Pau, Joan i Josep Marfà (possiblement germans); cap d'ells no havia estat mencionat abans a Sant Genís de Vilassar, cosa que ens indica una vegada més la vinculació familiar del personal sanitari.

És possible mantenir també que el Veïnat de Mar, fins i tot abans de ser parròquia, comptava amb apotecaris propis; prova d'això ho és que a partir de la segregació l'apotecari Genís Graupera deixa de figurar definitivament en les partides de Sant Genís de Vilassar, mentre que apareix de manera reiterada i habitual a Sant Joan de Vilassar. A més, dos altres apotecaris anomenats Graupera (Lluís i Joan Baptista), probablement fills de Genís Graupera, exercien simultàniament la seva professió d'apotecaris a Sant Joan de Vilassar, sense que tampoc no apareguin en els llibres de Sant Genís de Vilassar.

Les llevadores mencionades a Sant Joan de Vilassar no coincideixen amb les referides a Sant Genís de Vilassar, i malgrat que en no tots els casos es fa constar el seu nom, sí que coneixem el nom de dues d'elles.

Finalment, s'ha d'indicar que l'únic sanitari (cirurgià) trobat als arxius de Santa Creu de Cabrils és Josep Casajoana, sense que consti la presència d'altres sanitaris a la parròquia. S'ha de dir, però, que l'única font documental és el llibre d'òbits, i que és en els altres llibres (baptismes i matrimonis allí inexistents...) on habitualment hi ha la majoria de referències a la professió dels participants. A més, en les llibreries de Cabrera apareix esmentada la llevadora Esperança Parera, com a "llevadora de Cabrils".

IV.- PARTIDES DESTACABLES DEL SEGLE

A) SANT GENÍS

"Aui als onse de Mars del any mil setcens y sinch en lo fosar de la prt. parl. de St. Genis de Vilassar Bisbat de Barcelona fonch donada Ecclesiastica sepultura al Cadaver de Maria Masdevall muller de Francesch Masdevall pages del Veinat de Cabrils parqa. de Vilassar la qual mori anant de part sense poder parir. Sols rebe lo Sagrament de la penitencia y Extremauncio feu testament a la Rectoria de Vilassar als deu de Març del prnt. any se li celebraren dos officis simples ab assistencia de vuit sacerdot."

"Aui als sis de Agost del any mil setcens y sinch en lo fosar de la prt. parql. Iglesia de St. Genis de Vilassar Bisbat de Barcelona fonch enterrat lo Cadaver de Maria Campins donsellà filla de Miquel Campins de Bonanat pages del Veinat de Cabrils difunt y de Maria Conjuges vivint no rebe Sagrament algun per aquesta trobada morta y ser muda i ciega tolida y manca de desde l'edat de deu anys fins al de quaranta y tres de sa edat que mori, se li celebra un offici simple per ser dia de festa ab assistencia de set preveres."

"Vui als catorse del mes de Agost del present any de mil setcens y sis en la tomba de la casa den Parera dins la Iglesia Parroquial de St. Genis de Vilassar Bisbat de Barna, avent precehit llicencia del dit Parera, se ha donat Ecclesiastica sepultura al cos de Genis Valeta Apotecari del Real Exercit en el principat de Cathalunya y

habitant en Vilassar, rebe tots los Sagraments de Sta Mare Iglesia. feu testament en poder del Rr de Vilassar als dotze de dit mes y any. Se li feren dos officis dobles ab asistencia de set preveres."

"A vui al Vint de Agost del any mil setcens y tretse dia de la Dedicacio de la prt. paroql. Iglesia de St. Genis de Vilassar y del Glorios St. Bernat, Dia cruel y miserable per est poble o Sagrajera de Vilassar puix en ell cremaren los castellans y francesos Enemichs capitals nostres vuitanta y dos cassas quina mes quina menos pero la que mes fou fou la Rectoria que poc mes o menos cremaren y robaren en ella per valua de mil doblas entre cups, Premsas, botes de tota sort plenas y buidas, Parets sostres, tauladas y alajas de casa robaren la Iglesia menos los vasos sagrats y sacristia.

Sacajaren del poble tot lo que volgueren y mataren quatre persones per vells o inutils y poc cuidado dels seus nols reculliren en part segura encara que fos los temararis se perderen los quals foren enterrats lo mateix dia en lo fosar de la present parroquia sense seremonia alguna ni reberen Sagrament algu los quals son Miquel Joani treballador de Vilassar. Lo altre Jaume Lloberas treballador tambe de Vilassar, lo altre Joan Moniques creu lo mataren dins la Iglesia agenollat devant del St. Cristo de dita Iglesia parroquial de Vilassar treballador y siego que era y lo altre una simpleta de casa Josep Piferrer pages de Vilassar nomenada Margarida de edad de 50 anys poc mes o menos, de la parroquia no mori ningu mes del Enemics, no se sap, solament quen quedaren uns quinse o setsa morts de la mateixa parroquia. Jo ne fas fe quen quedaren uns cent, o diuen los que diferentes vegades son anats al camp devant Barcelona entre ells i que non ha curat ningun. Duraren les escopetades desde tres quarts per les vuit del mati fins a tres hores de la tarda de hont se peleia sempre fou demunt de la Iglesia y del Castell.

La Tribulacio, confusio y espant que i hague en la montanya no es pot ponderar porque los marits deixaren les mullers, las mullers los marits, las mares los fills y com anaren carregats de molta cosa bona ho perderen per salvar las vidas. La causa fou porque los Enemichs feren dos brassos, lo un per lo puig de la Caritat prop Premia i aqueix crema las Casas de la Cisa y casa del Hermita de aquella Sta Casa. robaren lo calzer de la Capella que era tot nou y puja la cavalleria tot dret fins el toro dit den Casas y en aqueixa montanya fou lo gran llanto y robaren tamb, molta cosa de roba de la gent de Premia. Lo altre bras puja per Vallmurena amunt dret a la capella de St. Sebastia no arribaren mes enlla de la divisio de la Heretat de Francesc Vehil de la Serra fins a la divisio de la heretat del Mas Cunill avui den Bassols de Barcelona per causa que els feu frenta a la mateixa serra la gent de Cabrils i alguns de Orrius que altrament fora estat molt major lo dany y confusio. Los que nou an vist no es posible cregan la confusio y tribulacio de aquest Poble en semblant dia Aprengan los que vindran a no ser temararis en donar la obediencia als temps y nos refien de somatents pues a les primeras escopetadas nos desepararen que a no ser los Sants Martirs, moriam la mitat dels quens hi trobajem assi sapiam y en lo Cel pugam donarlos las gracias. Amen."

"Nota que als deu del mes de Octubre del any mil setcens y catorse en lo veinat de Cabrils parq^a de St. Genis de Vilassar Bisbat de Barcelona succehi que un corporal de un regiment de Felip quint lo qual diuen que era de Nacio Olandes havent vist desde casa den Cuquet de Sta Creu que aportaven lo Viatich a Geronim Abril de Bonanat feia burla y mofa del Sagrament Santisim que pera sempre sia alabat y despres passa ab altrs camaradas seus afer burla de dits sufragis se fan als defunts y per dit efecte feu guarnir dos barras y se posa en ellas fingintse mort y per sos camaradas se fera aportar y anaren entre los soldats y paisans acaptan per aquell pobre defunt y anant replegat alguna cosa sen tornaren a Casa de dit Cuquet a beurer y boretxar quant fent uns grans extrems caigue mort y fret fonch enterrat molt prop de la dita Casa de dit Cuquet fora de terra sagrada per sser indigne de ella Alabat sia Deu que sab castigar als que fan burla de la Religio chatolica y seremonias de la Iglesia Santa."

"Als setse de desembre del any mil setcens y setse en la tomba del sementiri de la paral. Igla de St. Genis de Vilassar bisbat de Barfia se enterra la ossa del Cadaver de Joan Giro de Nacio frances Pastor que era de casa Joan Gorgui pages de Vallromanes bisbat de Barna de molts anys habitant en lo prnt principat de Cathaluia lo qual sel ne aportaren guardant bestiar algunes persones incognites y despues de tres semmanes poch mes o menos se troba despedaçat en un torrent de una pessa de terra boscana que es de Josep Borleý pajes de la parqa. de St. Pere de Premia bisbat de Barna y dita ossa se enterra a la tarda en creu y caldereta ab assistencia del vicari de Vilassar."

"Als sinch del mes de Maig del Any Mil Set Cents vint y nou se han celebrat en la present parroq. Iglesia de St. Genis de Vilassar Bisbat de Barna dos oficis dobles Majors de defunts per la Anima del q^o Rt. Dr. Antonio Sanyas prev. y Rr.de la Iglesia Parroq. de St. Genis de Taradell del Bisbat de Vich haventli fet Absolta General en la casa de la Rectoria de Vilassar lo dia 2 de dit mes de Maig ahont mori lo dit dia a las 9 horas del mati de un accident de un Paralís y que li sobre vingue lo dia 29 del mes de Abril estan en lo Pulpis de la present Iglesia Predican lo sermo de la festa de las Stas Reliquias dels SS Martirs, rebe los Sts Sagraments de la Iglesia instituits per los Moribundos. Asistiren a dits oficis Tretse Sacerdots."

"Als deu del Mes de Abril del any Mil Set Cents quaranta y un en la Parrq. Iglesia de St Genis de Vilassar Bisbat de Barna se celebraren dos officis simples ab la assistencia de set sacerdots y del Sr. Mestre per enterro y Exida de vas del q^o Salvi Roldos Jove Pescador del Veinat de Mar de la present Parrq. lo qual essent Esclau, Mori en el hospital de Argel als vint del Mes de Juliol del any Mil Set Cents quaranta; lo que consta per averho aixis certificat Antoni Roldos sos Pares en presencia de Mi Bonaventura Amat prev. y vicari de dita Parroq^a de Vilassar, qui fou testimoni de vista per trobarse tambe esclau en dita Ciutat."

"Als vuit del Mes de Janer del Any Mil Set Cents quaranta quatre en la Parrqal Iglesia de St. Genis de Vilassar Bisbat de Barna, se celebraren dos officis simples ab la assistencia de vuýt Sacerdots, per lo qº Miquel Badia Jove pescador, fill de Isidro Badia, tambe pescador del Veynat de Mar de la prnt Parroqª de Vilassar y de Anna Maria Muller sua; lo qual Mori en Almeria Regne de Espanya, als vint y quatre del Mes de Novembre del any proxim passat."

"Perdua de una Noÿa"

Als deu del Mes de Maig del Any Mil, set-centss quaranta vuýt fas fe jo Bonaventura Amat Prev. y Vicari de la prnt Parroquia de St. Genis de Vilassar, com en la posta de sol de dit dia isque de casa sos Pares (quals habitant en Casa Campins y Triador del Veynat de Cabrils de la pnt. dita Paqª de Vilassar) una Noÿa de edat de vint y un mes y deu dies, anomenada Teresa filla lilegitima y Natural de Jaume Lloberas treballador del dit Veynat de Cabrils y de Maria Angela Lloberas y Piferrer Conges.; quant al cap de poc rato, la sua mare que estava dins la casa la ohi plorar, aparaxen-li com si lo plor anara per lo aÿre i allunyanse; en un prompte no feu cas de asso la Mare pero despres arribant de fora casa altra filla gran, detras la qual avia eixit la Noia li pregunta la Mare, ahont era la Noÿa, respongue dita filla que no la avia vista; y reflectint la mare en lo que avia ohit, que sols avia passat cosa de Mitg quart, de ora, se posa a buscar dita Noÿa; qual buscaren juntament ab son Pare. No sols per tota aquella nit, sino tambe perseveraren per alguns dies succesius fent totes les diligencias possibles (com se pot presumir del amor de uns Pares) y no ha aparegut rastre, Ni ha quedat Vestigis de dita Noÿa Ni se ha pogut apear ahont y en que ha vingut a parar; cosa ben rara y estranya y digne de la admiracio Major y compassio; Pero despres lo dia vint y quatre del present mes de maig, se encontra morta en lo Torrent Roig de dit veinat, en tal part que segons judicis de homes prudents segons la asperitat y dificultat del terreno y de altre part segons la incapacitat de la criatura era naturalment impossible."

"Als vint y quatre del mes de Abril del any mil set cens cinquanta y un, en la Iga Paql de St Genis de Vilassar, Bisbat de Barª se celebraren dos officis simples per lo qº Jaume Dalmau Jove Mariner de esta pñt paqª fill de Pau Dalmau Pages del Veÿnat de Cabrils de dita paqª de Vilassar, y de Maria Conjs. qui Mori en la ciutat de Malaga als primer de febre del pñt any 1751.deque fa fe el Lidº Dn Francº Antonio Navarro Artxipestre de la Igª Catedral de Malaga."

"Yo el Licenciado D. Francisco Antonio Navarro, Arcipreste Sagrario de esta Ilma. Catedral Certifico que en el dia primero de febrero de este presente año de la fecha se enterro en esta parroquia el Cuerpo de Jaime de Almau de Nacion Catalan de Estado soltero hijo de Pablo Almau y de Maria de Almau, su mujer. Consta no aver testado, como lo referido consta de su partida de Entierro a que me refiero que queda en el Archivo de esta Parroquial Iglesia. Y para que conste lo referido doy la presente en la Ciudad de Malaga en primero de febrero de mil setecientos y cinquenta y un años."

"Als vint y sis de Desembre del any mil, set cents cinquanta quatre mori de edat de trenta anys Paula Roig, Muller de Andreu roig Pescador del Veýnat de Mar de la pnt Paqª de St. Genis de Vilassar, Bisbat de Barª qui mori de sobra part despres de haber parit quatre criatures de les quals dos digueren vivas y se Batejaren en la Igla Paql. y las altres dos mortas. Rebe los Sagraments instituits per los moribundos. Al Cadaver de la qual lo die vint y vuit de dits, se dona Eccla sepultura en la tomba dels Confs de St. Jaume constituída dins dita Igla Parql. y en est mateix dia seli Celebraren dos officis simples y dos de semidobles per entª, eixida de vas, novena y cap d'aný ab assistencia de vuit sacerdots."

"Als sis del mes de Mars del Any Mil, set cents, cinquanta sinch. Mori de edat de sexanta y sinch anys en la Ciutat de Mataro Joseph Alsina Pescador del Veýnat de Mar de la pñt paqª de St. Genis de Vilassar, Bisbat de Barnª qui avent anat a Pescar, se feri dins de Mar y per ser prop de dita Ciutat y favorable lo vent, lo desembarcaren en ella, ahont solament per esser destituit de sentits rebe lo sagrament de la Penitencia sub conditione y lo Sagt de la extremauncio. al Cadaver del qual aventlo portat en dit veýnat y en sa casa, lo dia vuit de dits se dona Eccla sepultura en esta Parql de Vilassar en la tomba del Confreres de St. Jaume constituída dins dita Igª Parql. Y en est mateix die se li celebraren quatre officis semidobles, per enterro, eixida de vas, novena y cap d'aný ab assistencia de set sacerdots."

"Als vint y dos del mes de Febrer del any Mil, set cents, cinquanta sis, mori de Edat de Setanta anys Leocadia Mulet Vª Llevadora habitant de esta part de molts anys en la Parqª de St. Feliu de Cabrera Bisbat de Barnª y de esta part de vuit mesos habitant en la pñt Parqª de Vilassar de dit Bisbat. Rebe tots los Sagraments Instituits per los moribundos. Al Cadaver de la qual lo die vint y quatre del dit mes y any seli dona Eccla Sepultura en lo sementiri de la Igª Parql de St. Genis de Vilassar del dit Bisbat y lo mateix die se li celebra un offici simple per enterro ab assistencia de vuit sacerdots."

"Als dotse del Mes de Abril del any Mil, set cents cinquanta vuýt. Mori de edat de trenta tres anys Marce Villar y Pujol, Muller de Pere Villar Pescador del Veýnat de Mar de la pñt Paqª de Vilassar. Mori de repente de parteratge. Al cadaver de la qual lo die catorse del dit mes y any seli dona Eccla Sepultura en la Tomba dels Confreres de St Jaume Constituhida dins la Igla Parql. de St. Genis de Vilassar Bisbat de Barnª y al mateix die seli Celebraren quatre officis simples per enterro, exida de vas, novena y cap de any ab assistencia de set sacerdots."

"Als disset del mes de Desembre del any Mil, setcents Sinquanta nou, se troba un Parbulo mort en un Bosch anomenat Tobi, sobre la casa Estrany del Bosch de la pñt Parqª de Vilassar lo qual Parbulo lo die catorse del dit mes se avia perdut y despues de moltes diligencies lo trobaren mort com sobre esta dit. Lo dit Parbulo tenia dos anys y mesos se anomenava Pere Martir fill illegitim y natural de Jaume Estrany treballdr. de la pñt Parqª de Vilassar y de Eufemia Estrany y Jacas muller

sua. Al cadaver del qual lo die divuyt del dit mes y any li dona Eccla Sepultura en lo sementiri de la Iгла Parr/1 de St Genis de Vilassar Bisbat de Barn^a y al mateix die se li celebra una Missa in gratiarum actione. Dos dies estigue Perdut dita Criatura casi sempre plogue y esto se judica lo mata."

"Als vint y sinch del Mes de Mars del any Mil set cents sexanta. Moriren tres noys recients nats batejats in casu necessitati en casa sua o de sos Pares, lo primer lo Bateja Joseph Costa fuster de la pfit Parq^a de Vilassar; y los altres dos los Bateja la Llevadora Franc^a Artigas muller de Domingo Artigas de Vilassar, fills Legitims y naturals de Melcior Feliu trebdor de la pfit Parq^a de Vilassar y de Catherine Feliu y Mayoles muller sua. Al cadaver dels quals lo die vint y set de dit mes y any sels dona Eccla Sepultura en lo sementiri de la Parql Iгла de St Genis de Vilassar Bisbat de Barn^a y al mateix die se celebra una missa in gratianum actione."

"Als dinou del mes de Novembre del any Mil set cents sexanta Mori de edat de sexanta dos anys Jaume Pons de Vall Pages de la present Parq^a de St Genis de Vilassar viudo deixat en primeras nupcias de Theresa Recoder y en segonas nupcias deixat de Esperança Pou y Sagrera, no rebe ningun sacrament perque mori de repente de un aneurisme que tenia en lo coll molts anys avia. Al cadaver del qual lo die vint del dit mes y any se li dona Eccla sepultura en la Tomba de Casa Pons de Vall construhida dins la Igl^a Parql de St Genis de Vilassar Bisbat de Barn^a y al mateix die se li celebraren quatre officis Dobles Majors per enterro, eixida de vas, novena y cap de any ab assistencia de vuyt sacerdots ab la sequencia per anar a buscar lo cos. Y lo die dinou del dit mes y any se li feu absoluta General en sa casa ab assistencia de sinch sacerdots."

"Als vint y dos del mes de Mars del any Mil set Cents sexanta y dos Mori de edat de vint y sinch anys Pere Mir Fadri fill de Joseph Mir Pescador del Veýnat de Mar de la pfit Parq^a de Vilassar Bisbat de Barn^a y de Rosa Mir conj. Rebe sols lo sacrament de la Extremauncio perque tenia Mal de St Pau y se era tornat com un noý. Aal cadaver del qual lo die vint y quatre del dit mes y any seli dona Eccla Sepultura en lo sementiri de la Iгла Parr/1 de St Genis de Vilassar Bisbat de Barn^a y al mateix die se li celebra un offici simple per enterro ab assistencia de vuyt sacerdots y lo Pare Predicador."

"Als diset del mes de Abril del any Mil set cents sexanta y dos Mori de edat de sinquanta y un any Pere Roca Pescador natural de St Julia de las ollas Bisbat de Vich habitant de esta part de molts anys en lo veýnat de Mar de la Parq^a de St Genis de Vilassar Bisbat de Barn^a marit de Anna Roca y Gelpi. Rebe los Sacraments de la penitencia y Eucaristia (y no pogue rebre la Extremauncio perque mori de repente que se offaga ab una glopada de sanch que trague) Al cadaver del qual lo die dinou de dit mes y any se li dona Eccla sepultura en lo sementiri de la Iгла Parrql. de St Genis de Vilassar Bisbat de Barn^a y Almateix die se li celebraren quatre officis simples per enterro, eixida de vas, novena y cap de any ab assistencia de set sacerdots."

"Als vint y sis del mes de Mars del any Mil set cents sexanta y sinch en la Igla Parr/1 de St Genis de Vilassar Bisbat de Barna se celebraren quatre officis simples per enterro, Eixida de vas, novena y Cap de Any per la Anima del qm. Salvador Almera Pescador del Veýnat de Mar de dita Parqª Marit de Rosa Almera y Carrau lo qual mori negat en lo Mar de la Platxa de la Ciutat de Vera de Espanya y lo mar se lanporta y nol trobaren. Los dits officis foren ab assistencia de vuyt sacerdots y lo Pare Predicador."

"Als sis del Mes de Setembre del any mil set cents vuytanta y un, en lo veýnat de St Christ Parqª de St Genis de Vilassar Bisbat de Barnª en casa del Sr Pere Bertran Mestre de casas director ciutada de Barnª. Mori de edat de setanta sis anys Dn Joan Garcia Decio Credencer del Portal de St Antoni de la Ciutat de Barnª, viudo de la qª Maria Garcia y Casanovas, no rebe los Sagraments per haber mort repentinement. Lo die set de dits fou aportat son Cadaver en dita Ciutat de Barnª en la Parqª de St Pere ahont tenia la habitacio y fou Enterrat en dita Parqª de St Pere. Lo die onse de dits en la Parql Igla de essa Parqª de Vilassar se li Celebraren dos officis Dobles majors ab assistencia dels sis sacerdots de dita pñt Parql de Vilassar Ita est Pere Blanch prev. Regt de la Vicaria de Vilassar."

"Als sis Octubre del any mil set cents vuytanta vuit en lo Hospital de la pñt Igla de Vilassar Bisbat de Barnª mori a la edat de sinquanta anys Anton Petit treballador de dita Parqª. Rebe los Sagraments instituïts per los moribundos. Al cadaver del qual lo die set de dit Mes y Any sely dona Eccla Sepultura en lo Sementiri de dita Igla. Se ly celebraren quatre Officis simpless per repos de la sua Anima ab assistencia del Resident de dita Igla, per Enterro, Exida de vas, novena y Cap de Any. Ita est Llorens Garreta Pbre. y Vicari."

"Als tres de Jener de mil set cents noranta vuit en la pñt Parrqª de St Genis de Vilassar Bisbat de Barnª mori a edat de setanta y set anys Dm Francª Puig y Pallas Cirugia major dels Rls Exts de S. M. Catolica Vice President y Catedratic Jubilat del RI Collegi de Barnª Fundador y Director del de Palma en la isla de Mallorca y Membre de varias academias y Societats del Regne de España. Al cadaver del qual lo die quatre de dit mes y any se ly dona Eccla Sepultura en la Tomba propia de esta casa. Rebe tots los Sagramentss instituïts per los Moribundos y se ly celebraren tres Officis dobles majors ab assistencia dels Residents de dita Parroql Igla y se ly feu absolta general en sa propia casa lo die antes de son Enterro. Ita est Llorens Garreta Pbre Vic."

B) SANT JOAN. 1779-1800

"Als 4 de Novembre de 1780 mori negat en la mar Miquel Mir pescador de edat de 54 anys, Marit de Caterina Mir y Dorda tots de Vilassar de Mar, al cadaver del qual se ly Dona ecclesiastica Sepultura añ Sementiri de la iglesia de St. Joan de vilassa de Mar, als 5 de dit mes y any. Se ly canta un offici ab assistencia de 4 sacerdots. Fou lo gasto Po propenas y mayoria 2 en 18 s. missa 6 d. Profeso 10 s absoltas 3 s."

"Als setze y diset de Abril de 1782 en la Iglesia Parroquial de St. Joan de Vilassar de Mar Bisbat de Barña, se celebraren quatre oficis per los qms Joan Mas de edat de 27 anys y Josep Mas de edat de 18 anys, los quals moriren ofegats (ut assevirun) devan Cartagena, als 23 de mars del mateix any, ab assistencia de quatre sacerdots."

"Als vint de Mars de 1786 en la Iglesia Parroquial de S. Joan de Vilassar de Mar se han celebrat los tres oficis semidobles de Cos pfit, Nov, Cap d'any per lo qº Jph Mallas de edat de 24 anys poch mes o menos, que mori (ut asseveritur) ofegat devant de Cete de França y los sobredits oficis foren celebrats ab asistencia de quatre sacerdots. Fou lo gasto Propinas dels sacerdots y Missas 4 ll 10 s. Propina y doble del Parroco 2 ll 8 s. Ofertori dels Sacerdots 4 s. Ofertori y absoltas del dol 10 s. Prandium 18 s. Drets Parr/ls 3 ll. Es ab tot 11 ll 10 s. Solvit totum."

"Als 16 del mes de Abril del añ mil set cents vuitanta i set en esta Igla de S. Joan de Vilassar de Mar Bt. de Barña se han celebrat 4 off. funerals ço es 2 de honras de limosna 12 s per quiscun sacerdot 2 de enterro 2 limosnas 8 s per quiscun sacerdots per la anima del quodam Jph. Casanovas Pescador el qual mori en Argel esclau, ab asistencia de quatre sacerdots; a quiscun dels quals se ha donat la limosna de 2 ll s 6 d de limosna de la Missa. Doble del Parroquo prandium dels sacerdots offis i absolta Junt.

"Als nou del Mes de Octubre del añ mil set cents noranta en St. Joan de Vilassar de Mar Bt. de Barña mori d'un llam repentinament Jaume Pou Jove Pescr fill legitimat de Simon Pou Pesor i de Teresa Roura conj. havent rebut sols els Sagrament de la extremauncio i encara sub-conditione, al cadaver del qual se ha donat Eccta sepultura en lo Fossar desta Igla vui dia 10. A dit Mes i añ i se li ha celebrat un offi de enterro per sufragi de la sua anima ab assistencia de 2 sacerdotsi se ha donat 8 s de limosnas 16 s al Parroquo.

"Als vint i tres del Mes de Mars del añ mil set cents noranta i un en S. Joan de Vilassar de Mar Bt. de Barña mori ofegat Geroni de 3 anys i dos Mesos que essent a bora del Mar la Aÿgua sel ne porta i al cap de dos horas lo trague, fill legitimat de Pau Roig Patro Pescr. i de Mariangela conj al cadaver del qual albat se ha donat Eccta Sepultura en lo Fossar desta Igla vui dia 25 de dit Mes i añ i se li ha celebrat una Missa baixa i dat de limosnas 9 s. Drets 6 s. Officis i absoltas junt. Solvit ll 15 s."

C) SANTA CREU. 1779-1800

"Als 15 de Maig de 1783 3n la prnt Parrf de Sta Creu de Cabrils Bt de Barña, passa a millor vida sens haver rebut ningun Sagrament per haver mort repentinament la anima de la q Maria Mas y Cisa, viuda deixada del q Josep Mas Parrª de Cabrils de la edat de 78 anys plus minusve havent fet testament en poder de la Vicª Parª y als 17 dies mes y añ se li dona eccla Sepultura a Son cadaver en lo

Cementiri de la Igla Parral de Cabrils haventseli celebrat los quatre acostumats Off. de Enterro, Nov^a, Cap de añ y super tumulu ab la pressen^a de quatre sacerdots, fou lo gasto primo Prop^a y doble quatre mr. 4 s. Prof^o 10 s."

"Als 13 de Agost de 1791 en la Parr^a de Sta Creu de Cabrils Bisbat de Barña mori Madrona Casajoana de edat 2 añs y 6 mesos plusminusve, filla de Joseph Casajoana Cirurgia de la prft y Josepha Padro conj y als 15 de dit mes y any se li dona sepultura Ecctca en lo cementiri de dita Sta Creu y se li celebra una missa. Gasto drets 6 s. m^a 6 ab tot ll 12 s."

"Als 27 Abril de 1796 mori en lo Hospital de St. Genis de Vilassar Cath^a Mir viuda del quondam Miquel Mir Pescador de St. Joan de Vilassar y habitan dita Cath^a en la de Cabrils ahon se deixa enterrada com consta de son testament pres en poder dela prt vicaria perpetua. Y als 29 de dit Mes y any se li dona sepultura eccta en la Tomba de St. Antoni de la prt Igla ab una missa resada."

V.- QUADRE RESUM DE DADES DEL SEGLE

SANT GENÍS DE VILASSAR	Sant Joan Santa Creu							
	1701- 1725	1726- 1750	1751- 1775	1776- 1800*	1701- 1800*		1779- 1800*	1779- 1800*
TOTAL DEFUNCIONS	1160	1534	2038	2244	6976		686	330
MITJANA ANUAL DEL PERÍODE	46,40	61,36	81,52	89,76	69,76		31,18	15,00
COSSOS	560	673	862	962	3057		279	159
ALBATS	600	861	1176	1282	3919		407	171
ALBATS/NAIXEMENTS	32,84	39,10	42,47	44,54	40,50		34,85	-
ALBATS/TOTAL ÒBITS	51,72	56,13	57,70	57,13	56,18		59,33	51,82
PARTIDES NO CONSIGNADES	1006	1369	1683	1910	5968		614	-
PARTIDES CONSIGNADES	154	165	355	334	1008		72	-
MORTS MEDICO LEGALS	22	29	43	50	144		32	1
VIOLENTES	14	25	36	42	117		26	1
TROBATS MORTS	8	4	7	8	27		6	-
MORTS NATURALS	132	136	312	284	864		40	14
SOBTADES	28	46	52	75	201		12	9
FORA DE DOMICILI	28	20	37	62	147		19	1
DE PESTA	0	0	97	0	97		0	-
D'EPIDÈMIA	0	0	0	0	0		0	-
DE MICROEPIDÈMIA	0	0	0	0	0		0	-
POST PARTUM	39	28	50	101	218		0	-
SENSE EUCARISTIA	37	42	76	46	201		9	4
TOTAL NAIXEMENTS	1827	2202	2769	2878	9676		1168	-
NENS	952	1165	1398	1496	5011		585	-
NENES	875	1037	1371	1382	4665		583	-
PARELLES DE BESSONS	10	17	26	19	72		9	-
PART DE TRIGÈMINS	0	1	1	0	2			
PART DE QUADRIGÈMINS	0	0	1	0	1			
PRIMSENYATS	42	29	42	42	155		13	-
TOTAL MATRIMONIS	353	405	405	524	1687		213	-

VI- QUADRE DE PRESENCIA

A) SANT GENÍS DE VILASSAR. SEGLE XVIII

METGES

<i>ANTONI RIGÓ</i>	(24 mencions entre 1689 i 1725). I
<i>GASPAR CAMPINS</i>	(18 mencions entre 1713 i 1747). I
<i>MIQUEL PARÉS</i>	(1 menció, 1726). I
<i>JOSEP COMAS</i>	(1 menció, 1741). I
<i>PAU CAMPINS</i>	(21 mencions entre 1747 i 1792). I
<i>JAUME MATES</i>	(9 mencions entre 1757 i 1798). I
<i>GERONI SALVÀ</i>	(De Barcelona, 1 menció, 1762). B
<i>JOSEP GALLARDA</i>	(2 mencions entre 1768 i 1769). I
<i>?? BRILLAS</i>	(1 menció, 1771). I
<i>JOSEP CAMPINS</i>	(10 mencions entre 1778 i 1797). I

CIRURGIANS

<i>JOAN GORCH</i>	(11 mencions entre 1688 i 1710). I
<i>PONS SERRA</i>	(12 mencions entre 1690 i 1737). I
<i>PERE CASALS</i>	(6 mencions entre 1697 i 1731). I
<i>JAUME CANALS</i>	(2 mencions entre 1707 i 1710). I
<i>PERE PALLÀS</i>	(De Barcelona, 1 menció, 1712). B
<i>JOSEP RIGÓ</i>	(5 mencions entre 1716 i 1758). I
<i>PAU PUIG</i>	(De Barcelona, 1 menció, 1721). B
<i>JAUME SERRA</i>	(13 mencions entre 1725 i 1774). I
<i>JAUME BURA</i>	(2 mencions entre 1731 i 1732). I
<i>JOAN BARRADA</i>	(Francès, 1 menció, 1739). O
<i>FRANCESC FONT</i>	(De Sant Andreu del Palomar, 1742). O
<i>JOAN GORCH</i>	(12 mencions entre 1747 i 1776). I
<i>F. PUIG PALLÀS</i>	(5 mencions entre 1747 i 1798). I
<i>JOSEP VENDRELL</i>	(1 menció, 1754). I
<i>FRANCESC GASCÓN</i>	(1 menció, 1757). I
<i>JOAN COTS</i>	(1 menció, 1759). I
<i>HONORI ROS</i>	(5 mencions entre 1767 i 1786). I
<i>RAMON LLEÓ</i>	(1 menció, 1770). I
<i>ANTONI CAMPS</i>	(2 mencions entre 1774 i 1779). I
<i>ANTONI CAUÉS</i>	(1 menció, 1778). I
<i>RAMON TAURÓ</i>	(9 mencions entre 1780 i 1794). I

JOSEP CAPDEVILA (1 menció, 1784). I
CRISTOFOL BATLLE (1 menció, 1787). I

APOTECARIS

GENÍS VELETA (14 mencions entre 1687 i 1706). I
PEDRO ATARÉS (2 mencions entre 1695 i 1717). I
PERE VEHL-SERRA (De Barcelona, 1709). B
ANTONI PIFERRER (De Lleida, 1 menció, 1711). O
PAU VEHL (27 mencions entre 1712 i 1762). I
JOSEP CASANOVAS (7 mencions entre 1713 i 1730). I
PERE FEXES (1 menció, 1716). I
IGNASI VEHL (11 mencions entre 1738 i 1767). I
FRANCESC BARCELÓ (4 mencions entre 1743 i 1747). I
JOSEP NICOLAU (5 mencions entre 1748 i 1771). I
GENÍS GRAUPERA (10 mencions entre 1756 i 1778). I
JOSEP VEHL (10 mencions entre 1771 i 1799). I

LLEVADORES

ISABEL PUJOL (1 menció, 1704). I
CATER. SERRANCOLÍ (5 mencions entre 1706 i 1712). I
FRANCESCA CAMPS (1 menció, 1712). I
TERESA SOLDEVILA (1 menció, 1747). I
LEOCÀDIA MULET (2 mencions entre 1755 i 1756). I
EULÀLIA MAS (De Premià, 5 mencions entre 1755 i 1764). O
ESPERANÇA RIBAS (3 mencions entre 1755 i 1769). I
ROSA CAMPINS (3 mencions entre 1756 i 1762). I
FRANCESCA ARTIGAS (4 mencions entre 1760 i 1770). I
ANNA ROCA (3 mencions entre 1761 i 1770). I
DOROTEA SENYAT (1 menció, 1771). I
TERESA ABRIL (6 mencions entre 1784 i 1792). I
TERESA GUÀRDIA (2 mencions entre 1794 i 1800). I
INNOMINADES (20 mencions). I

BARBERS

CAP MENCIO

ADROGUERS

JOSEP PRESSES (De Mataró, 1 menció, 1719). M
FELIP MASSIQUES (1 menció, 1720). I

FRANCESC RECODER (1 menció, 1755). I

RAFAEL PASQUAL (De Caldes de Montbui, 1 menció, 1756). O

MIQUEL PINTO (De Sant Llorenç de Morunys, 1 menció, 1772). O

I = residents a la Parròquia

M = residents a Mataró

B = residents a Barcelona

o = no residents a la Parròquia

cursiva = mencionats en el segle anterior

B) SANT JOAN DE VILASSAR. (1779-1800)

METGES

CAP MENCIÓ

CIRURGLANS

GUILLEM JORDI (1 menció, 1780). I
PAU MARFÀ (1 menció, 1780). I
JOAN MARFÀ (5 mencions entre 1783 i 1789). I
JOSEP MARFÀ (1 menció, 1784). I
JOSEP DOMINGO (3 mencions entre 1797 i 1799). I
FRANCESC GUALBA (De Cabrera, 1 menció, 1800). O

APOTECARIS

GENÍS GRAUPERA (10 mencions entre 1781 i 1800). I
JOAN B. GRAUPERA (6 mencions entre 1785 i 1797). I
LLUÍS GRAUPERA (1 menció, 1786). I

LLEVADORES

MARIANNA RAMON (3 mencions entre 1786 i 1793). I
AGNÈS VILA (4 mencions entre 1796 i 1800). I
INNOMINADA (1 menció). I

BARBERS

CAP MENCIÓ

ADROGUERS

CAP MENCIÓ

I = residents a la Parròquia

M = residents a Mataró

B = residents a Barcelona

o = no residents a la Parròquia

cursiva = mencionats en el segle anterior

C) SANTA CREU DE CABRILS. (1779-1800)

METGES

CAP MENCIO

CIRURGIANS

JOSEP CASAJOANA (1 menció, 1791). I

APOTECARIS

CAP MENCIO

LLEVADORES

ESPERANÇA PARERA (1 menció, 1799, a Cabrera). I

BARBERS

CAP MENCIO

ADROGUERS

CAP MENCIO

I = residents a la Parròquia

X = residents mencionats només en llibres d'altres Parròquies

VII.- RELACIÓ DE PARTIDES I ÍNDEXS

A) SANT GENÍS

SANT GENÍS	DEFUN CIONS	COSSOS	ALBAT S	ALB/DEF	ALB/NAIX	NAIXE MENTS	MATRI MONIS
1701	61	16	45	0,74	0,61	74	10
1702	35	18	17	0,49	0,24	70	15
1703	28	12	16	0,57	0,22	74	4
1704	41	23	18	0,44	0,27	67	10
1705	52	25	27	0,52	0,42	64	8
1706	66	33	33	0,50	0,49	67	11
1707	54	24	30	0,56	0,43	69	13
1708	69	26	43	0,62	0,74	58	20
1709	27	16	11	0,41	0,17	63	15
1710	29	15	14	0,48	0,22	65	15
1711	42	23	19	0,45	0,29	66	19
1712	43	27	16	0,37	0,25	63	15
1713	59	34	25	0,42	0,32	77	9
1714	61	44	17	0,28	0,27	64	9
1715	46	21	25	0,54	0,32	79	20
1716	63	25	38	0,60	0,51	75	17
1717	26	15	11	0,42	0,15	73	24
1718	37	17	20	0,54	0,23	87	12
1719	43	25	18	0,42	0,19	94	11
1720	37	17	20	0,54	0,27	73	15
1721	39	16	23	0,59	0,27	84	11
1722	56	23	33	0,59	0,41	80	14
1723	40	18	22	0,55	0,29	75	23
1724	61	28	33	0,54	0,38	87	17
1725	44	18	26	0,59	0,33	79	16
1726	61	28	33	0,54	0,33	100	20
1727	44	23	21	0,48	0,23	93	16
1728	48	16	32	0,67	0,33	98	12
1729	49	22	27	0,55	0,28	95	15
1730	77	28	49	0,64	0,68	72	10
1731	82	21	61	0,74	0,59	103	11
1732	45	16	29	0,64	0,33	89	15
1733	57	23	34	0,60	0,37	92	18
1734	58	29	29	0,50	0,32	90	14
1735	51	32	19	0,37	0,20	95	10
1736	64	28	36	0,56	0,54	67	13
1737	53	23	30	0,57	0,32	93	8

1738	84	31	53	0,63	0,70	76	10
1739	63	40	23	0,37	0,24	95	15
1740	58	36	22	0,38	0,27	81	12
1741	57	22	35	0,61	0,52	67	12
1742	64	38	26	0,41	0,37	70	23
1743	66	13	53	0,80	0,66	80	23
1744	78	26	52	0,67	0,58	90	16
1745	49	27	22	0,45	0,25	88	18
1746	57	38	19	0,33	0,21	90	17
1747	115	29	86	0,75	1,01	85	22
1748	45	28	17	0,38	0,19	89	27
1749	45	22	23	0,51	0,23	98	22
1750	64	34	30	0,47	0,28	106	26
1751	94	25	69	0,73	0,66	104	18
1752	54	33	21	0,39	0,21	100	15
1753	84	42	42	0,50	0,42	99	15
1754	77	30	47	0,61	0,42	113	20
1755	77	42	35	0,45	0,33	105	23
1756	51	23	28	0,55	0,25	111	27
1757	134	40	94	0,70	0,74	127	21
1758	81	40	41	0,51	0,35	118	30
1759	79	38	41	0,52	0,32	129	36
1760	59	32	27	0,46	0,23	119	17
1761	67	27	40	0,60	0,38	105	17
1762	110	34	76	0,69	0,70	108	28
1763	71	31	40	0,56	0,32	124	19
1764	105	44	61	0,58	0,51	119	15
1765	61	33	28	0,46	0,26	109	12
1766	122	34	88	0,72	0,79	111	13
1767	65	30	35	0,54	0,40	87	15
1768	79	51	28	0,35	0,24	118	24
1769	73	24	49	0,67	0,44	111	25
1770	65	29	36	0,55	0,34	106	20
1771	97	67	30	0,31	0,26	115	21
1772	152	26	126	0,83	1,04	121	22
1773	54	29	25	0,46	0,23	107	23
1774	60	30	30	0,50	0,31	97	26
1775	70	28	42	0,60	0,40	106	16
1776	78	35	43	0,55	0,44	97	11
1777	65	33	32	0,49	0,29	109	24
1778	48	29	19	0,40	0,19	99	27
1779	127	32	95	0,75	0,85	112	19
1780	34	22	12	0,35	0,26	47	7
1781	55	22	33	0,60	0,65	51	5
1782	28	18	10	0,36	0,20	49	7
1783	37	15	22	0,59	0,43	51	9

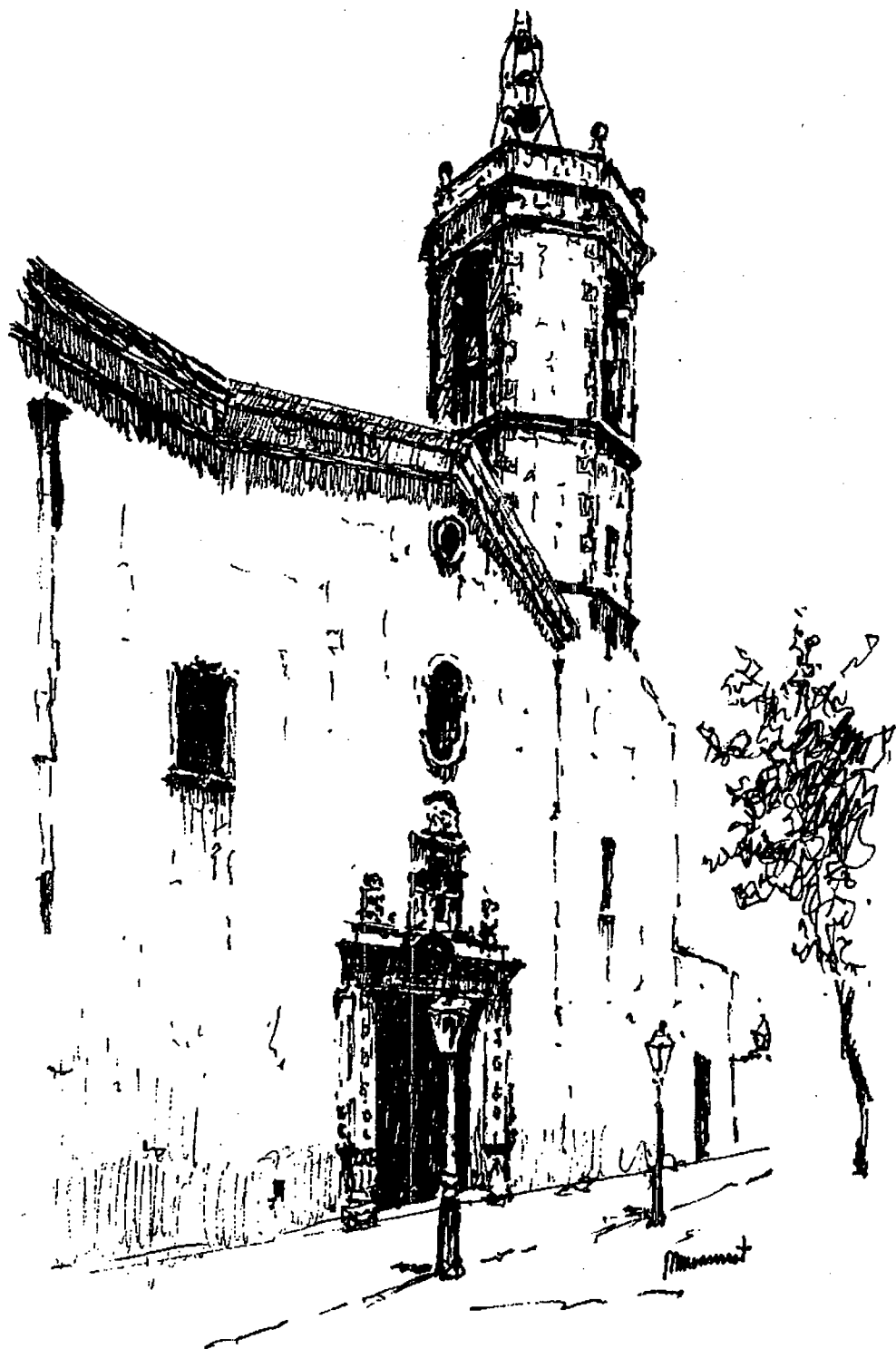
1784	40	13	27	0,68	0,52	52	14
1785	39	23	16	0,41	0,26	61	11
1786	56	11	45	0,80	0,75	60	22
1787	47	26	21	0,45	0,29	73	13
1788	47	17	30	0,64	0,53	57	15
1789	45	16	29	0,64	0,43	67	10
1790	32	11	21	0,66	0,34	61	9
1791	26	15	11	0,42	0,16	68	12
1792	59	16	43	0,73	0,66	65	8
1793	31	15	16	0,52	0,25	64	11
1794	40	15	25	0,63	0,40	63	16
1795	47	28	19	0,40	0,29	65	7
1796	42	24	18	0,43	0,28	64	15
1797	36	13	23	0,64	0,32	72	16
1798	59	26	33	0,56	0,43	76	7
1799	68	22	46	0,68	0,66	70	10
1800	38	23	15	0,39	0,25	59	6

B) SANT JOAN (1779-1800)

SANT JOAN	DEFUN CIONS	COSSOS	ALBAT S	ALB/DEF	ALB/NAIX	NAIXE MENTS	MATRI MONIS
1779	23	7	16	0,70	2,67	6	0
1780	48	12	36	0,75	0,88	41	13
1781	23	9	14	0,61	0,34	41	10
1782	31	26	5	0,16	0,12	43	7
1783	23	10	13	0,57	0,37	35	8
1784	19	8	11	0,58	0,20	55	16
1785	18	10	8	0,44	0,22	37	6
1786	57	13	44	0,77	0,72	61	9
1787	26	13	13	0,50	0,25	52	10
1788	24	9	15	0,63	0,28	54	12
1789	22	12	10	0,45	0,18	55	15
1790	31	13	18	0,58	0,28	64	7
1791	27	13	14	0,52	0,30	47	16
1792	38	10	28	0,74	0,50	56	6
1793	33	15	18	0,55	0,28	64	14
1794	49	28	21	0,43	0,36	58	15
1795	37	21	16	0,43	0,22	72	11
1796	32	14	18	0,56	0,24	76	10
1797	55	4	51	0,93	0,81	63	7
1798	32	17	15	0,47	0,19	78	5
1799	22	12	10	0,45	0,17	60	7
1800	20	7	13	0,65	0,26	50	9

C) SANTA CREU (1779-1800)

SANT A CREU SEGLE XVIII	DEFUN	COSSOS	ALBAT	ALB/DEF	ALB/NAIX	NAIXE	MATRI
	CIONS		S			MENTS	MONIS
1779	13	3	10	0,77	-	-	-
1780	30	12	18	0,60	-	-	-
1781	17	7	10	0,59	-	-	-
1782	13	9	4	0,31	-	-	-
1783	12	7	5	0,42	-	-	-
1784	13	11	2	0,15	-	-	-
1785	12	6	6	0,50	-	-	-
1786	21	8	13	0,62	-	-	-
1787	15	9	6	0,40	-	-	-
1788	15	11	4	0,27	-	-	-
1789	23	12	11	0,48	-	-	-
1790	6	2	4	0,67	-	-	-
1791	8	6	2	0,25	-	-	-
1792	14	6	8	0,57	-	-	-
1793	19	6	13	0,68	-	-	-
1794	18	10	8	0,44	-	-	-
1795	12	6	6	0,50	-	-	-
1796	13	4	9	0,69	-	-	-
1797	8	5	3	0,38	-	-	-
1798	23	7	16	0,70	-	-	-
1799	16	8	8	0,50	-	-	-
1800	9	4	5	0,56	-	-	-

PARRÒQUIA DE SANT JOAN DE VILASSAR

ANNEX A)

PARRÒQUIA DE SANT JOAN DE VILASSAR. MUNICIPI DE VILASSAR DE MAR

El terme de Vilassar de Mar és estès a la plana litoral entre els municipis de Vilassar de Dalt i Cabrils pel nord, Cabrera de Mar per l'est, pel sud la costa mediterrània, i Premià de Mar i Premià de Dalt per l'oest.

Gran part del terme és pràcticament pla, amb un clima suau i saludable.

El seu terreny agrícola (280 ha), amb regadius abastits amb aigua del subsòl com a la majoria dels pobles del Maresme, era antigament dedicat al conreu de tubercles i hortalisses, però cada vegada anà incrementant-se la floricultura, en especial de clavells i roses. El secà (30 ha) era destinat al conreu de cereals, vinyes i arbres fruiters, avui dia tot inexistent.

En l'actualitat gran part del terme ha quedat ocupat per l'espai urbà pel constant increment de la construcció de noves residències i també la creixent industrialització de la zona, on predomina el sector tradicional tèxtil juntament amb el metal·lúrgic, la construcció, fusta, arts gràfiques, etc.

Fins a les darreries del segle XVIII formava part de la parròquia de Sant Genís de Vilassar (Vilassar de Dalt) com a Veïnat de Mar, dedicant-se els seus habitants a activitats agrícoles i majoritàriament marineres, com la pesca.

L'any 1779 es va segregar eclesiàsticament de Sant Genís de Vilassar i l'any 1784 aconseguí la seva independència administrativa, formant un nou municipi.

El poble és situat a la part meridional del terme i a 10 m sobre el nivell del mar. Té actualment una població d'uns 16.000 habitants, xifra que va en augment.

Als inicis del segle XIX, enfront del desenvolupament industrial i comercial de l'Època Vilassar de Mar va jugar un paper important de cara a la mar amb el comerç de cítrics, vins, tubercles, etc. Per aquest motiu es van arribar a aixecar unes drassanes amb una notable construcció de vaixells velers destinats a la navegació de cabotatge i d'ultramar; es va procedir també a la construcció del Col·legi Nàutic Mercantil, que va fundar Joan Monjo, atret per la gran activitat naviliera de la població, i en el qual es formaren les millors promocions catalanes de capitans i pilots de la marina velera mercant del segle.

A Vilassar de Mar encara es conserven algunes restes de les torres de guaita i defensa contra les incursions de la pirateria berberesca que assolava els vilatges costaners de la nostra terra fins quasi passada la meitat del segle XVIII. L'única que avui es conserva és l'anomenada Torre de Can Nadal.

PARROQUIA DE LA SANTA CREU DE CABRILS

ANNEX B)

PARRÒQUIA DE SANTA CREU DE CABRILS. MUNICIPI DE CABRILS

El municipi de Cabrils, anteriorment anomenat Santa Creu de Cabrils, fou un veïnat del terme de Sant Genís de Vilassar, igual que Sant Joan de Vilassar o Vilassar de Mar i el Sant Crist.

Es situa a 146 m d'altitud i al peu de la zona muntanyosa en el vessant de marina de la Serralada Litoral, a l'oest del turó de Cirera. El Montcabrer actua de contrafort d'aquesta Serralada i el separa del municipi de Cabrera de Mar; el seu límit meridional és l'antic Camí ral del Mig, un camí mil·lenari que és perfectament transitable des de Mataró i fins més enllà del Masnou.

El terme és drenat per la riera de Cabrils, que aboca a la mar en la platja de Vilassar de Mar.

La vegetació, majoritàriament formada per pins i matolls, ocupa unes 71 ha. El regadiu, amb 415 ha, predomina sobre el secà, aprofitant l'aigua del subsòl, amb una abundant producció d'hortalisses i floricultura. Actualment una bona part del seu territori, com altres municipis circumdants, ha esdevingut centre d'estiuatge amb un creixement notable d'urbanitzacions cada vegada més extenses i en detriment dels terrenys de conreu. Té el seu terme una Estació Agrícola Experimental.

El poble, actualment amb 4.000 habitants, és situat al mateix peu de la zona muntanyosa. L'església parroquial (consagrada a la Santa Creu) depengué de Sant Genís de Vilassar fins al 1779, que se'n segregà; pocs anys després Cabrils es constituí com a municipi independent.

En el seu terme han estat descobertes antigues vil·les romanes i al Veïnat del Sant Crist hi ha la capella mossàrab de Sant Cristòfol, la construcció de la qual diversos autors situen al segle X, encara que el document més reculat que s'hi refereix és de l'any 1037.

CAPÍTOL IV.- DISCUSSIÓ

I.- COMPORTAMENT DEMOGRÀFIC

Com ja s'ha anat dient en el curs d'aquest estudi, en els tres segles estudiats té lloc un canvi notable en l'evolució de la població, que es caracteritza per un comportament expansiu, d'acord en els seus trets generals als models descrits de revolució demogràfica. Per posar un exemple, en el segle XVIII Sant Feliu de Cabrera ha multiplicat per 2'88 el seu nombre de naixements del segle XVI, mentre que Sant Genís, també en relació als mateixos segles, ha multiplicat la seva població per 5'14.

L'increment net de població per cada segle també varia de manera espectacular: mentre que en el segle XVI a Sant Feliu la diferència entre naixements i defuncions és de 362 partides, en el segle XVII passa a ser de 567, i en el XVIII serà de 1195. Anàlogament, la diferència a Sant Genís és en el segle XVI de 496 partides, 955 el XVII i 2700 el XVIII.

Comparativament, mentre que tant a Sant Feliu com a Sant Genís les xifres de morts i naixements experimenten una variació semblant entre els segles XVI i XVII, cal destacar que en el segle XVIII i en comparació al XVII, el nombre d'òbits creix en un 30%, mentre que el de naixements ho fa en un 53%. A Sant Genís, també entre els segles XVII i XVIII la xifra de defuncions augmenta el 84%, mentre que la de naixements augmenta en un 103%.

En aquests 300 anys assistim doncs a un increment notable de la població degut a una major expansió de la xifra de naixements que, evidentment, després troba el seu correlatiu reflex en la xifra d'òbits però sense que mai no s'igualin ambdues quantitats. Aquest procés es pot detectar fins i tot a simple vista amb l'observació del progressiu distanciament de les corbes de natalitat i mortalitat, les quals havent caminat paral·lelament en el segle XVI, passen a separar-se progressivament a partir de mitjan segle XVII i accentuen aquesta diferència durant el segle XVIII.

II.- MORTALITAT

En aquest apartat, vistes ja repetidament les xifres concretes de cada parròquia, cal destacar les següents particularitats:

A) MORTALITAT INFANTIL

L'increment de natalitat exposat anteriorment porta aparellat a totes dues parròquies un augment progressiu de les taxes de mortalitat infantil.

Això es pot comprovar també mitjançant el percentatge d'albats en el total de les defuncions, on s'observa que el nombre d'albats difunts creix proporcionalment

més que no pas el d'adults que moren. Concretament, podem parlar d'un increment efectiu de mortalitat infantil, principalment centrat en el segle XVIII.

En concret, a Sant Feliu, les taxes dels segles XVI, XVII i XVIII són respectivament del 41'33%, 39'61% i 50'12%; a Sant Genís, l'evolució és encara més accentuada, essent les taxes corresponents de l'ordre del 37'15%, 43'35% i 56'18%.

Aquest fet es confirma si comparem la xifra d'albats amb el nombre de naixements del segle (comparació aquesta que permet a més eliminar les distorsions que representa el diferent nombre de naixements al llarg de la centúria i el fet que part dels adults d'un segle morin en el segle següent). Així, a les dues poblacions la relació "albats"/"naixements", a la qual impròpiament hem anomenat "índex de mortalitat infantil" amb les limitacions repetidament explicades, exposada en forma de percentatge és la següent:

POBLACIÓ	SEGLE XVI	SEGLE XVII	SEGLE XVIII
Sant Feliu	29,18%	30,13%	30,62%
Sant Genís	30,65%	34,63%	38,73%

Això confirma una vegada més que es tracta d'un procés inequívoc, continuat al llarg del temps i que es produeix a totes dues parròquies.

B) CONCENTRACIONS FREQUENTS DE MORTALITAT

Fins i tot en la terminologia observada en les partides s'han constatat repetidament les expressions "passa" o "passatge", fet que no resulta estrany si considerem la presència habitual de tres fenòmens:

1.- La defunció d'un individu comporta sovint la d'altres persones del seu entorn.

En aquest sentit, l'observació de les dades de mortalitat anual permet comprovar com algunes de les defuncions produïdes en un molt curt termini de temps vénen caracteritzades per afectar persones d'un mateix cognom i amb una innegable vinculació familiar (marit i muller, pares i fills, etc.), o bé per produir-se en un mateix veïnat.

2.- Bona part dels òbits s'agrupen de manera no aleatòria en concentracions temporals indicatives de microepidèmies.

En l'apartat d'incidències destacables s'ha exposat amb detall la concentració de determinades agrupacions d'òbits. D'aquesta manera, fent excepció de les epidèmies consignades, observem l'elevat nombre de perceptibles concentracions, com ho són, a Sant Genís, els anys 1555, 1570, 1595, 1609, 1615, 1620, 1636,

1645, 1647, 1660, 1666, 1672, 1678, 1701, 1708, 1715, 1730, 1743, 1747, 1751, 1754, 1755, 1757, 1764, 1766, 1771, 1772, 1779, 1786 i 1799, per mencionar les agrupacions més notòries i aquelles que evidencien una causalitat subjacent no aleatòria. El mateix comportament s'observa a Cabrera.

3.- Aquestes concentracions afecten principalment els albats.

Si continuem en l'estudi de les concentracions indicades a l'apartat anterior, podem observar que la major part de les concentracions es caracteritzen precisament per l'alt nombre d'òbits d'albats. En concret, de les 33 agrupacions indicades, 25 corresponen a albats (exactament les de 1555, 1570, 1609, 1619, 1645, 1660, 1666, 1672, 1674, 1708, 1715, 1730, 1738, 1743, 1747, 1751, 1754, 1757, 1764, 1766, 1772, 1779, 1786 i 1799), fet aquest que també es repeteix a la parròquia de Sant Feliu de Cabrera.

Això permet exposar la que és una de les característiques principals de la sanitat en aquests segles --generalitzable a totes dues parròquies i a tots tres segles-- consistent en el fet que gran part de les defuncions produïdes en un mateix espai de temps poden vincular-se entre elles mitjançant una mateixa causa morbosa, que ha trobat difusió per contagi entre els individus, fet que comporta, en conseqüència, un risc considerable per a les persones de l'entorn, essent aquest fenomen més acusat en la població infantil.

Val a dir també que malgrat la manca de dades que impossibilita la majoria de les vegades determinar l'etiologia d'aquests òbits, el fet de trobar-los ubicats dintre de determinades estacions climàtiques (principalment entre estiu i tardor per un costat i l'hivern per l'altre), hem d'inclinar-nos per patologies infecto-contagioses ja sigui del tracte digestiu (disenteries, deshidratacions, tifoides, etc.) pròpies de períodes d'estiu o tardor, ja es tracti de patologies de l'aparell respiratori (grips, bronquitis, pneumònies, broncopneumònies, etc.) pròpies dels períodes hivernals.

C) EPIDÈMIES GENERALITZADES

A més de les concentracions indicades en l'apartat anterior, la situació sanitària dels segles XVI i XVII es caracteritza per la presència reiterada de grans epidèmies que comporten cadascuna d'elles un molt elevat nombre de defuncions. Algunes d'aquestes mortalitats, fossin o no de pesta, han donat lloc a xifres de morts destacadament allunyades de la mitjana de defuncions del període (per exemple, la de 1530 multiplica per 11'27 vegades la mitja de defuncions del segle XVI a Sant Feliu, i per 7'44 a Sant Genís). I si bé algunes d'aquestes epidèmies són degudes a la pesta, que és mencionada explícitament per primera vegada l'any 1502 a Sant Genís de Vilassar i l'any 1564 a Sant Feliu de Cabrera, a d'altres no se'ns indica la causa (per exemple, la de l'any 1684); tot i ser tan mortíferes o més que alguns dels brots de pesta enregistrats.

Amb independència però de la causa real dels òbits indicats, aquestes epidèmies són destacables per la seva virulència. Per posar un exemple, durant la mortalitat de l'any 1530-31 es produeixen a Sant Feliu de Cabrera la xifra de 100 defuncions, que és el nombre més alt dels 300 anys estudiats. A Sant Genís, són 142 les defuncions enregistrades, representant aquesta xifra més de la meitat de totes les defuncions produïdes entre 1530 i 1550.

De la mateixa manera, mentre dura l'epidèmia de pesta dels anys 1651-52, a Sant Genís es produeixen 247 defuncions, equivalents aproximadament a la quarta part dels òbits de respectiu quart de segle.

L'última de les grans mortalitats és la de l'any 1684, d'etiologia no consignada en els llibres registre de cap de les dues parròquies; aquesta epidèmia provocarà que les defuncions de Sant Genís i Sant Feliu sumin les xifres de 104 i 62 òbits respectivament.

Aquestes dades demostren fins a quin punt podrien resultar mortíferes les mencionades epidèmies. Malgrat això, no totes les referències trobades a la pesta comporten obligatòriament un nombre important de morts, fet aquest constatable en observar que tot i la consignació de pesta a Sant Genís els anys 1545 i 1589, les defuncions enregistrades es mouen dintre de valors mitjos i normals.

Té interès fer menció de l'itinerari seguit per la pesta de l'any 1651. Com ja s'ha dit, aquesta epidèmia va tenir el seu inici a València l'any 1647, consignant-se la seva presència a Barcelona l'any 1651, pels mateixos dies en què apareix consignada a Sant Genís de Vilassar. Tot i la proximitat geogràfica, la mencionada epidèmia no afecta Sant Feliu de Cabrera ni Sant Pere de Premià ni la ciutat de Mataró fins l'any següent, podent-se deduir d'aquest fet en primer lloc la mencionada propagació de l'epidèmia entre Barcelona i Sant Genís i, en segon lloc, el caràcter de focus infecciosos que probablement va tenir aquesta última parròquia en l'expansió de la malaltia entre les poblacions veïnes. Dades d'altres municipis, obtingudes del notable estudi dels Drs. M. Camps Surroca i M. Camps Clemente sobre la pesta de mitjan segle XVII a Catalunya vénen a corroborar les anteriors afirmacions.

D) ABSENCIA DE PESTA I ALTRES GRANS EPIDÈMIES DURANT EL SEGLE XVIII

Després de 1684 no apareix cap altra epidèmia que comporti xifres de mortalitat proporcionalment equiparables a les dels segles XVI i XVII. A partir del segle XVIII es produiran també destacables concentracions d'òbits, però no apareixerà cap causa morbosa amb una virulència semblant a la vista en els anys 1530, 1651 o 1684, i que afecti per igual cossos i albat, per la qual cosa podem considerar que el segle XVIII representa un trencament (si més no un parèntesi) respecte de la característica sanitària ja vista d'un gran nombre de defuncions degudes a epidèmies generalitzades.

E) MORTS MÈDICO-LEGALS.

Segons s'ha vist, les morts mèdico-legals d'aquests tres segles (que hem desglossat entre morts violentes i trobats morts) representen únicament proporcions de l'ordre màxim del 24 per mil del total de les defuncions. Aquesta xifra no es pot considerar excessiva sota la suposició que totes les morts violentes o totes les morts sospitoses hagin estat consignades o si més no en la seva major part. En concret, les taxes per mil de morts violentes, trobats morts i morts mèdico-legals són les següents:

SANT FELIU	SEGLE XVI	SEGLE XVII	SEGLE XVIII
Morts violentes	8,56	17,54	10,71
Trobats morts	--	5,58	8,56
TOTAL (Morts mèd-leg)	8,56	23,03	19,27

SANT GENÍS	SEGLE XVI	SEGLE XVII	SEGLE XVIII
Morts violentes	18,77	20,57	16,77
Trobats morts	1,45	3,95	3,87
TOTAL (Morts mèd-leg)	20,22	24,52	20,64

Si atribuïm la baixa taxa de 8'56 per mil de morts mèdico-legals enregistrada a Sant Feliu durant el segle XVI a la manca de consignacions general d'aquell segle, observem que la resta de valors presenta unes xifres similars, situades totes entre el 19 i el 25 per mil, i amb un comportament paral·lel a totes dues parròquies consistent en un màxim de morts violentes al segle XVII i una davallada notable el segle següent, destacant en tot cas el major percentatge de trobats morts a Sant Feliu, particularment durant els segles XVII i XVIII.

DISTRIBUCIÓ DE LES MORTS VIOLENTES

SANT FELIU DE CABRERA

SEGLE XVI		SEGLE XVII		SEGLE XVIII	
Homicidis	1	Homicidis	5	Homicidis	2
Traumatismes	1	Traumatismes	2	Traumatismes	4
Ofegats	3	Ofegats	3	Ofegats	7
Llamp	1	Llamp	0	Llamp	5
Altres	0	Altres	15	Altres	2

SANT GENÍS DE VILASSAR**SEGLE XVI****SEGLE XVII****SEGLE
XVIII**

Homicidis	13	Homicidis	42	Homicidis	3
Traumatismes	5	Traumatismes	5	Traumatismes	24
Ofegats	8	Ofegats	12	Ofegats	83
Llamp	0	Llamp	0	Llamp	0
Altres	0	Altres	19	Altres	7

**DISTRIBUCIÓ DE LES MORTS VIOLENTES SEGONS LA SEVA
TIPOLOGIA (TAXA PER MIL DEFUNCIONS)**

SANT FELIU DE CABRERA**SEGLE XVI****SEGLE XVII****SEGLE
XVIII**

Homicidis	1,43	Homicidis	3,49	Homicidis	1,07
Traumatismes	1,43	Traumatismes	1,40	Traumatismes	2,14
Ofegats	4,28	Ofegats	2,09	Ofegats	3,75
Llamp	1,43	Llamp	0	Llamp	2,68
Altres	0	Altres	10,47	Altres	1,07

SANT GENÍS DE VILASSAR**SEGLE XVI****SEGLE XVII****SEGLE
XVIII**

Homicidis	9,39	Homicidis	11,08	Homicidis	0,44
Traumatismes	3,61	Traumatismes	1,32	Traumatismes	3,53
Ofegats	5,78	Ofegats	3,16	Ofegats	12,21
Llamp	0	Llamp	0	Llamp	0
Altres	0	Altres	5,01	Altres	1,03

Pel que fa a la distribució entre els diferents gèneres de mort violenta, han de ser destacades les següents particularitats:

1.- Fins i tot treballant amb la xifra global de defuncions, s'ha de considerar que la distribució de les morts violentes, en la seva major part i a excepció del que després es dirà, segueix un comportament aleatori, per la qual cosa el nombre de persones de cada segle mortes per un llamp o mortes per caigudes (per posar dos

exemples) no guarden cap mena de proporció d'un segle a l'altre en relació a les variacions experimentades per la població.

2.- En canvi, una part no menyspreable de les morts violentes enregistrades guarda una estreta vinculació amb les condicions socials i històriques de l'època.

3.- Totes aquestes consideracions queden perfectament demostrades si estudiem la distribució de les morts violentes segons la seva tipologia, ponderant-la amb les xifres de defuncions de cada segle: existeix d'entrada un conjunt de taxes de morts violentes que podríem anomenar "taxes intrínseques" de la població, tot i la seva innegable aleatorietat. És el cas de la taxa de traumatismes a Sant Feliu de Cabrera que, en aquests tres segles, oscil·la entre 1'4 i 2'1 per mil. De manera semblant i gairebé fixa es comporten les morts per llamps i fins i tot les morts per ofegament. A Sant Genís de Vilassar trobem també una "taxa intrínseca" en parlar dels traumatismes. És a dir, tot i tractar-se d'accidents, podem afirmar que en els tres segles estudiats, de cada mil defuncions a Sant Feliu de Cabrera, una i mitja seria deguda a traumatismes, dues a fulguracions i quatre aproximadament a morir ofegats. A Sant Genís de Vilassar de cada mil defuncions tres aproximadament es deuen a traumatismes.

Hem de parlar també d'un innegable component històrico-social en la distribució de les morts violentes: en aquest sentit, i com ja ha estat indicat, la proporció de morts degudes a homicidis (sobre cada mil defuncions) és enormement variable, depenent tant del segle com de la parròquia estudiada. I fins i tot dins un mateix àmbit geogràfic, la proporció de morts per immersió a la mar varia molt d'un segle a l'altre.

En concret, s'ha de considerar que el màxim de morts per homicidi té un substrat històric determinant, que el situa a totes dues parròquies en l segle XVII i que ha de ser relacionat amb els conflictes político-socials de la centúria (per exemple, Guerra dels Segadors, bandolerisme, nyerros i cadells, etc.). L'observació del quadre mostra una taxa del 11'08 per mil morts per homicidi a Sant Genís de Vilassar, així com una taxa del 5 per mil d'altres morts violentes, moltes d'elles sense especificar. La proporció d'homicidis a Sant Feliu de Cabrera durant el segle XVII és molt més baixa (tot i ser aquest segle el que n'enregistra una major proporció expressa), però aquesta xifra ha de ser completada amb la taxa de 10'47 per mil defuncions "sense especificar", moltes d'elles descrites únicament com a "mort violenta", que segur que encobreix molts possibles homicidis. La suma d'homicidis i "altres" ens proporciona una taxa equiparable a l'observada a Sant Genís.

Val la pena comparar aquestes proporcions de l'orde del 15 per mil del segle XVII a totes dues parròquies amb les corresponents del segle següent que arriben prou just al 2 per mil. D'aquí es pot deduir que el segle XVIII va suposar un període de pau social en comparació amb el segle precedent, malgrat enregistrar esdeveniments bèl·lics tan importants com la Guerra de Successió.

Les 72 morts per immersió a la mar enregistrades durant el segle XVIII entre la parròquia de Sant Genís i les seves segregades, s'ha de considerar també deguda a una qüestió històrica, que no és altra que l'expansió de l'activitat pesquera del Veïnat de Mar.

F) CAUSES DE DEFUNCIÓ

Les partides de defunció que contenen consignacions relatives a la causa de l'òbit són proporcionalment escasses i en la seva major part resulten molt poc precises. El nombre de consignacions anirà augmentant en xifres absolutes de segle en segle, mentre que en xifres relatives, si bé augmenta del segle XVI al XVII, quedarà estabilitzat i fins i tot disminuirà durant el segle XVIII. En percentatges, la relació "morts consignades"/"nombre de defuncions" és la següent:

POBLACIÓ	SEGLE XVI	SEGLE XVII	SEGLE XVIII
Sant Feliu	6,42	16,89	15,20
Sant Genís	10,32	13,63	13,06

La seva distribució segons la classificació efectuada en aquest treball és la següent:

DISTRIBUCIÓ DE LES CAUSES DE MORT CONSIGNADES

SANT FELIU

SEGLE XVI		SEGLE XVII		SEGLE XVIII	
Causas no consignades	656	Causas no consignades	119	Causas no consignades	1584
Causas consignades	45	Causas consignades	242	Causas consignades	284
Morts mèdico-legals	6	Morts mèdico-legals	33	Morts mèdico-legals	36
violentes	6	violentes	25	violentes	20
trobat morts	0	trobat morts	8	trobat morts	16
Morts naturals	39	Morts naturals	209	Morts naturals	248
sobtades	1	sobtades	26	sobtades	60
fora domic.	27	fora domic.	90	fora domic.	35
de pesta	10	de pesta	9	de pesta	0
d'epidèmia	0	d'epidèmia	0	d'epidèmia	0
de	0	de	2	de	0
microepidèmia		microepidèmia		microepidèmia	
post partum	1	post partum	7	post partum	45
sense Eucar.	0	sense Eucar.	75	sense Eucar.	108

SANT GENÍS

SEGLE XVI		SEGLE XVII		SEGLE XVIII	
Causas no consignades	1242	Causas no consignades	327	Causas no consignades	6065
Causas consignades	143	Causas consignades	517	Causas consignades	911
Morts mèdico-legals	28	Morts mèdico-legals	93	Morts mèdico-legals	144
violentes	26	violentes	78	violentes	117
trobats morts	2	trobats morts	15	trobats morts	27
Morts naturals	115	Morts naturals	424	Morts naturals	767
sobtades	16	sobtades	73	sobtades	201
fora domic.	82	fora domic.	245	fora domic.	147
de pesta	16	de pesta	97	de pesta	0
d'epidèmia	0	d'epidèmia	0	d'epidèmia	0
de	0	de	1	de	0
microepidèmia		microepidèmia		microepidèmia	
post partum	1	post partum	2	post partum	218
sense Eucar.	0	sense Eucar.	6	sense Eucar.	201

Fent abstracció de les morts de pesta ja comentades, la resta de les consignacions també varia qualitativament en els 300 anys estudiats. Primerament, en el segle XVI i a totes dues parròquies, el gruix de les consignacions es limiten a enregistrar morts fora de domicili, si bé al costat d'aquestes apareixen les morts de pesta i algunes morts sobtades; tant a Sant Feliu com a Sant Genís es menciona únicament una mort post partum.

En el segle XVII les morts fora de domicili continuen essent les especificacions més abundants, però s'enregistra ja una notable proporció de morts sobtades i, molt destacadament a Sant Feliu apareixen les primeres consignacions de morts sense Eucaristia indicatives, com ja hem dit, de patologies del tracte digestiu o d'alteracions vàsculo-encefàliques.

Però el segle XVIII es caracteritza precisament, pel que fa a consignacions, pel fet que tant les morts post partum com les morts sobtades superen les morts fora de domicili. A més, la ja indicada participació destacada de morts sense Eucaristia a Sant Feliu es generalitza també a Sant Genís.

En resum, les consignacions del segle XVI permeten només fer-nos una idea d'aquells òbits que, per la causa morbosa o mèdico-legal que sigui, s'han produït fora dels llocs habituals de defunció. Les del segle XVII evidencien també a totes dues parròquies la presència important de morts sobtades i, a Sant Feliu, de morts sense Eucaristia. El segle XVIII és el segle de les morts post partum, fenomen aquest que lliga amb la ja indicada major mortalitat infantil del període i el major nombre de primsenyats.

III. - NATALITAT

A) INCREMENT DE LES XIFRES DE NOUNATS

Les xifres de natalitat són el primer exponent dels procés de revolució demogràfica indicat en el primer dels apartats d'aquest capítol.

NOMBRE NAIXEMENTS	SEGLE XVI	SEGLE XVII	SEGLE XVIII
Sant Feliu	1.063	2.000	3.063
Sant Genís	1881	4747	9676

Com es pot veure, el nombre de naixements del segle XVII duplica en ambdues parròquies el del segle XVI, i aquest procés continua a Sant Genís, en les xifres del XVIII tornen a duplicar les del segle anterior, mentre que a Sant Feliu el procés de creixement s'alenteix.

B) ÒBITS DE NADONS

El nombre de primsenyats (criatures batejades d'urgència en el moment del naixement per persones diferents als sacerdots) és una bona referència per al coneixement de parts distòsics pel fet que ens indica aquells casos en què el nounat (criatura no abortiva) corria seriós perill de mort immediata en el moment de néixer, per la qual cosa el baptisme li era administrat pels assistents al part.

L'índex de primsenyaments respecte de la natalitat de cada segle (I.P.) no és però gaire elevat. Els seus valors per cada 1000 naixements s'indiquen seguidament.

I.P. (per mil)	SEGLE XVI	SEGLE XVII	SEGLE XVIII
Sant Feliu	0	6,5	13
Sant Genís	3	18,7	16

Això ens permet suposar que la gran mortalitat d'infants indicada no es produïa en el moment del naixement ni en les hores immediatament posteriors, sinó que tenia lloc més endavant, una vegada ja s'havia administrat al nadó el sagrament del Baptisme en la seva forma ordinària. Aquesta xifra ha de ser comparada amb la de les morts post partum (molt superior a la de primsenyats i que augmenta amb el temps) que ens porta a deduir l'existència progressiva d'infeccions en el moment del part, que comportaven, en pocs dies, bé la mort del nadó inicialment viable o bé la de la mare.

C) ALTRES ASPECTES

Pel que fa a parts múltiples, la proporció relativa d'aquests respecte dels naixements totals (índex que anomenarem I.M.) augmenta durant els tres segles, si

bé la tendència és situar-se en xifres al voltant del 15 per mil (xifra aquesta comptada sobre el nombre de nats en parts múltiples i no sobre el nombre de parelles de bessons), evidenciant-se així que les primeres xifres (segle XVI) encara es poden considerar aleatòries i degudes al fet de treballar amb una població encara no significativa estadísticament per a la determinació del naixement de bessons, mentre que la major població dels segles XVII i XVIII permet deduir una taxa intrínseca del col·lectiu estudiat.

I.M. (per mil)	SEGLE XVI	SEGLE XVII	SEGLE XVIII
Sant Feliu	2,8	12	15
Sant Genís	8,5	15,2	15,6

És digne de ser destacat el naixement consignat a Sant Genís d'uns quadrigèmins i també el part de trigèmins enregistrat respectivament a cadascuna de les dues parròquies.

IV.- NUPCIALITAT

En aquest capítol cal destacar que la major part dels matrimonis contrets ho han estat entre fadrí i donzella (taxa de l'ordre del 80% a totes dies parròquies, encara que lleugerament superior a Sant Genís).

També s'ha d'indicar la tendència observada en les dades que sustenten aquest estudi a la progressiva disminució percentual dels matrimonis entre fadrí i vídua, i el correlatiu augment dels matrimonis entre vidu i donzella al llarg del temps.

V.- PERSONAL SANITARI

A) DADES NUMÈRIQUES

NOMBRE DE SANITARIS ESMENTATS PER SEGLES I PARRÒQUIES

SANT FELIU DE CABRERA

	SEGLE XVI		SEGLE XVII		SEGLE XVIII	
	Residents	No residents	Residents	No residents	Residents	No residents
Metges	0	0	1	2	4	6
Cirurgians	0	0	4	3	11	2
Apotecaris	0	0	2	1	1	0
Llev.	0	0	2	0	3	1
Nomin.						
Barbers	0	0	0	0	0	0
Adroguers	0	0	0	2	2	1

SANT GENÍS DE VILASSAR

	SEGLE XVI		SEGLE XVII		SEGLE XVIII	
	Residents	No residents	Residents	No residents	Residents	No residents
Metges	0	1	6	0	9	1
Cirurgians	1	0	12	1	19	4
Apotecaris	1	0	4	0	10	2
Llev.	2	0	6	0	12	1
Nomin.						
Barbers	1	0	1	0	0	0
Adroguers	0	0	0	0	2	3

SANT JOAN DE VILASSAR

	SEGLE XVI	SEGLE XVII	SEGLE XVIII	
	Parròquia no segregada	Parròquia no segregada	Residents	No residents
Metges			0	0
Cirurgians			5	1
Apotecaris			3	0
Llev.			2	0
Nomin.				
Barbers			0	0
Adroguers			0	0

SANTA CREU DE CABRILS

	SEGLE XVI	SEGLE XVII	SEGLE XVIII	
	Parròquia no segregada	Parròquia no segregada	Residents	No residents
Metges			0	0
Cirurgians			1	0
Apotecaris			0	0
Llev.			1	0
Nomin.				
Barbers			0	0
Adroguers			0	0

En el present quadre es relaciona els anys en els quals s'efectua la primera menció de les diferents professions sanitàries a cadascuna de les parròquies estudiades.

PRIMERA MENCIO DELS SANITARIS

PROFESSIÓ	SANT FELIU	SANT GENÍS	SANT JOAN	SANTA CREU
METGES	1658	1536		
CIRURGIANS	1642	1531	1780	1791
APOTECARIS	1642	1539	1781	
LLEVADORS	1635	1591	1786	1799
BARBERS		1508		
ADROGUERS	1635	1719		

Les xifres adjuntes ens indiquen, per a cada segle i parròquia, la distribució dels sanitaris enregistrats entre les diferents professions.

PROPORCIÓ DE SANITARIS PER SEGLES

	METGES	CIRURGIANS	APOTECARIS	LLEVADORS	BARBERS	ADROGUERS
SEGLE XVI						
Sant Feliu	0		0	0	0	0
Sant Genís	16,60%	16,60%	16,60%	33,30%	16,60%	0
SEGLE XVII						
Sant Feliu	17,60%	41,20%	17,60%	11,80%	0	11,80%
Sant Genís	20,00%	43,40%	13,30%	20,00%	3,30%	0
SEGLE XVIII						
Sant Feliu	32,30%	41,90%	3,20%	12,90%	0	9,70%
Sant Genís	15,90%	36,50%	19,10%	20,60%	0	7,90%
Sant Joan	0	54,50%	27,30%	18,20%	0	0
Santa Creu	No ponderat atesa la pràctica absència de sanitaris					

Com a comentari dels tres quadres exposats s'ha d'indicar el següent:

1.- Sant Genís enregistra la presència de sanitaris des del primer terç del segle XVI, avançant en més d'un segle a Sant Feliu de Cabrera.

Com ja s'ha indicat en els comentaris de cada segle, es pot constatar a Sant Genís la presència de personal sanitari des de l'any 1508 (concretament un barber), amb una ràpida aparició de professionals amb dedicació i especialització més definida des dels anys 30 del segle XVI (un metge, un cirurgià i un apotecari).

Per contra, a Sant Feliu de Cabrera, no es troba mencionat cap professional fins l'any 1635 (concretament una llevadora), si bé amb poc temps de diferència passen a ser esmentats diversos metges, cirurgians, apotecaris i adroguers.

2.- Els cirurgians representen la major part dels sanitaris enregistrats.

Si obviem la distribució de sanitaris a Sant Genís durant el segle XVI, poc significativa i aleatòria atès el reduït nombre de professionals enregistrats, observem que en les restants distribucions calculades els cirurgians suposen aproximadament entre una tercera part i la meitat dels sanitaris, evidenciant-se així que aquest col·lectiu era la base fonamental de l'atenció sanitària dispensada a l'època. Menys rellevant és el nombre de metges, que sol oscil·lar entre el 15 i el 20% dels professionals, veient-se de vegades el seu nombre superat per apotecaris i llevadores.

B) COBERTURA SANITÀRIA

En aquest apartat cal efectuar els següents comentaris:

1.- Sant Genís de Vilassar enregistra una cobertura sanitària gairebé completa a partir de la segona meitat del segle XVII.

Entenem com a cobertura sanitària el fet de poder afirmar que en un determinat moment podem trobar com a mínim un professional de la major part de les especialitzacions estudiades.

En aquest sentit, l'estudi dels quadres de presència confeccionats demostra que Sant Genís de Vilassar disposa permanentment d'un cirurgià des de la segona dècada del segle XVII, d'un metge des de la meitat del mateix segle, i d'apotecari des dels anys 80 també del XVII. Així, podem afirmar que Sant Genís gaudeix d'una atenció sanitària constant adquirida en el segle XVII, i que no depèn de les contingències personals de cadascun dels professionals esmentats.

Aquest fet és una de les característiques més remarcables de la parròquia, i suposa sens dubte una diferència notable respecte a temps anteriors o respecte d'altres parròquies (com és el cas de la veïna de Sant Feliu de Cabrera), pel fet de possibilitar a la població una atenció professional i especialitzada.

2.- Des dels últims anys del segle XVII diversos professionals de cada especialitat coexerceixen a Sant Genís de manera fixa.

Com també es pot apreciar en el quadre de presència, des dels anys 80/90 del segle XVII es pot parlar de diversos professionals de la mateixa especialitat exercint simultàniament la seva activitat a la parròquia de Sant Genís. En concret, aquesta

afirmació es veu plenament confirmada en el capítol dels cirurgians, però també en el de metges i apotecaris. Això ens demostra que els indicats professionals disposaven d'un nombre de pacients elevat que permetia que es guanyessin la vida simultàniament; tractant-se de professionals del sector terciari, s'ha de considerar que els seus serveis eren sol·licitats de manera habitual i freqüent per una població capaç de satisfer els seus honoraris i possibilitar així com a mínim la seva subsistència econòmica.

Aquest fet no és tan nítidament perceptible a Sant Feliu de Cabrera, on la cobertura sanitària no es pot considerar completada en tot el segle XVIII (únicament és constant la presència de cirurgians) i on el personal sanitari es caracteritza per ser en poques ocasions mencionat més d'una vegada.

C) PROCEDÈNCIA DEL PERSONAL SANITARI

L'observació de les dades obtingudes ens evidencia que a Sant Feliu, durant el segle XVII, aproximadament la meitat dels sanitaris són originaris de Mataró. Aquesta tendència continua, disminuïda, durant el segle XVIII, on si bé no es mencionen sanitaris de Mataró, són freqüents les referències a professionals de Barcelona o de poblacions properes com Argentona o Alella.

A Sant Genís en els segles XVI i XVII són proporcionalment escasses les al·lusions a professionals de fora, enregistrant-se únicament la del metge Arcís Sala del segle XVI, i la del cirurgià Pere Pi en el XVII. En el segle XVIII aquesta tendència es manté, tot i que es constaten mencions esporàdiques a professionals de Barcelona, de Mataró, de petites altres parròquies (Sant Feliu de Castellet o Sant Llorenç de Morunys) i fins i tot sanitaris militars.

La presència de sanitaris forasters porta també a l'estudi de la "qualitat" d'aquests visitants il·lustres en algunes ocasions. Tal és el cas de la "veneració" amb què és esmentat el "Doctor Magnífic Mestre Arcís Sala (Sant Genís 1536), o la vinculació innegable a Sant Genís d'un natural de la població, el cirurgià Francesc Puig Pallàs, "Catedràtic dels Col·legi de Cirurgians de Barcelona". A Sant Feliu també es menciona el Catedràtic Francesc Orriols, metge difunt l'any 1722 a la parròquia, on vint anys abans hi havia casat una filla amb un altre sanitari, el metge Josep Galí.

Aquestes dades confirmen el que ja s'ha indicat en anteriors ocasions: Sant Genís aconsegueix dotar-se de personal sanitari majorment autòcton o resident a la parròquia, mentre que a Sant Feliu ha de recórrer a professionals d'altres contrades (especialment Mataró durant el segle XVII) evidenciant així la manca de cobertura sanitària abans comentada.

És també d'interès constatar entre el personal foraster la presència del que podríem anomenar "primeres figures" de Barcelona, fet que ens porta a suposar una certa possibilitat de recepció dels coneixements més actuals que es difonien a les càtedres de l'època.

D) VINCULACIÓ FAMILIAR

Tant a Sant Feliu com a Sant Genís s'observa que bona part dels professionals sanitaris coincideixen a portar els mateixos cognoms, i si bé aquest fet és normal en poblacions petites, l'observació concreta de les partides referents a cadascun d'aquests sanitaris ens permet comprovar en moltes ocasions el seu parentiu directe.

Aquesta relació familiar la podem constatar en dos vessants:

1r: El parentiu afecta a sanitaris de diferents professions, és a dir, els membres d'una mateixa família es dediquen simultàniament o successiva a l'exercici de l'activitat sanitària, però en professions que no coincideixen. A Sant Genís, aquest és el cas de la família Perull durant el segle XVI, que enregistra un barber, un cirurgià i un apotecari; de la família Major en el XVII, que proporcionarà un metge, dos cirurgians i un barber, o, ja en el XVIII, del metge Antoni Rigo, el fill del qual, Josep, serà cirurgià.

2n: El parentiu s'enregistra dins la mateixa professió, normalment de pares a fills o entre germans. Aquest tipus de successió es l'exercici, fortament arrelat en la concepció gremial de l'època, es pot determinar, per posar exemples, tant a Sant Feliu amb els metges Vendrell en els segles XVII i XVIII, com a Sant Genís en nissagues de tres generacions (cas dels metges Campins o dels apotecaris Vehil). De vegades podem constatar que els professionals coexercent són germans (cas dels tres germans Marfà, cirurgians) i fins i tot germans fills d'un altre sanitari (per exemple, Lluís i Joan-Baptista Graupera, apotecaris de Sant Joan, fills del també apotecari Genís Graupera).

En resum, la vinculació familiar entre sanitaris (ineludiblement lligada als costums gremials) és una de les característiques més notables dels tres segles estudiats, de la qual es poden extreure dues conseqüències:

- L'exercici de l'activitat sanitària era suficientment atractiu perquè els pares vinculessin els seus fills en la mateixa professió.
- Bona part de l'aprenentatge teòric i pràctic dels professionals sanitaris es realitzava ben segur amb l'observació de l'exercici patern.

VI.- TERMINOLOGIA SANITÀRIA CONSIGNADA

Sota la denominació de "Lèxic" s'ha vingut realitzant una aproximació a les expressions de contingut sanitari enregistrades en els llibres parroquials. D'aquest examen s'ha de deduir la progressiva utilització de nous conceptes i paraules cada vegada de major significació tècnica. Així, mentre que en el segle XVI únicament trobem referències a pesta, bèrtoles, basques o morts de prompte, aquest ventall s'amplia en el XVII a feridures, verola, nafres i altres expressions com "mal de scanentia" o "cessió molt gran". En tot cas, el segle XVIII comporta la presència de termes molt més acurats, tals com aneurisme, anèmia, oligofrènia, apoplexia, úlceres, inflamació, etc., que denoten una major cultura mèdica. Si considerem que l'enregistrament d'aquests termes era practicat pels preveres de l'època, hem de deduir necessàriament que, com a mínim, el coneixement d'aquestes expressions (i dels que significaven en la pràctica) s'havia generalitzat a la població il·lustrada, i fins i tot possiblement havia arribat a les classes populars.

CAPÍTOL V.- RELACIÓ ALFABÈTICA DE TOTS ELS SANITARIS CITATS EN ELS SEGLES XVI, XVII I XVIII EN LES RESPECTIVES PARRÒQUIES ESTUDIADES

Parròquia de Sant Feliu de Cabrera

I. Metges

Dr. Campllonch, Josep. 1733; de Barcelona.
Dr. Fornés, Josep. 1705.
Dr. Galí, Josep. 1703.
Dr. Oriols, Francesc. 1673, 1721+
Dr. Oriols, Ramon. 1711, 1712, 1714+; de Barcelona.
Dr. Prats, Lluís. 1799.
Dr. Pujades, Bruno. 1770. D'Alella.
Dr. Vendrell, Jaume. 1658, 1661, 1665.
Dr. Vendrell, Joan. 1658; de Mataró.
Dr. Vendrell, Josep. 1706.
Dr. Vila, Joan. 1752, 1753, 1754, 1755, 1759, 1764, 1769.
Dr. Visa, Antoni. 1765; de Barcelona.

II. Cirurgians

Bendat, Isidro. 1788, 1789.
Calafi, Joan. 1760, 1761.
Canudas, Mariano. 1728.
Caramany, Narcís. 1683; de Mataró.
Carles, Gabriel. 1692, 1707, 1711, 1718, 1719, 1721, 1723,
1724.
Demens, Joan-Pere. 1642.
Dolç, Josep. 1729, 1730, 1734, 1735.
Fornés, Nicolau. 1653. Batlle de Mataró.
Gualba, Agustí. 1778, 1779, 1780.
Gualba, Francesc. 1761, 1764, 1766, 1767, 1770, 1771, 1772,
1776, 1789, 1791, 1797, 1798, 1799.
Gualba, Josep. 1743, 1744, 1746, 1747, 1748, 1749, 1752,
1757, 1759+, 1784, 1789.
Huerta, Joan. 1705. D'Argentona.
Llabur, Isidro. 1713.
Nadal, Joan. 1765.
Pi, Pere. 1699; de Mataró.
Pujol, Jaume. 1666.
Rigolfes, Fèlix. 1687, 1689, 1690. Barber- Cirurgià.
Serra, Jaume. 1758.
Tauró, Ramon. 1799.

III. Apotecaris

Pedrola, Miquel. 1642.
Pi, Narcís. 1786; de Barcelona.
Roig, Josep. 1666.
Seguí, Pau. 1653.

IV. Llevadores

Mulet. Leocàdia. 1727, 1729, 1731, 1734, 1742, 1747.
Parera i Campins, Esperança. 1799. Llevadora de Cabrils.
Puig, Joana. 1635, 1643, 1690; de Cabrera.
Ramon, Anna-Maria. 1787, 1791, 1795, 1800.
Ribas, Esperança. 1756
No nominades. 1719, 1780.

V. Adroguers

Arnau, Gaspar. 1635.
Basora, Pau. 1745, 1747, 1748, 1749, 1751, 1753, 1757,
1759, 1780+; de Barcelona. Mestre adroguer.
Campillo, Francesc. 1707.
Pera, Salvador. 1662; de Mataró.
Vinyals, Francesc. 1726. D'Argentona.

VI. Barbers

Cap menció.

Parròquia de Sant Genís de Vilassar

I. Metges

Dr. Brillas, ? 1771.
Dr. Campins, Gaspar. 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, 1720,
1723, 1724, 1726, 1727, 1729, 1730, 1731, 1736, 1739, 1742,
1743, 1747+.
Dr. Campins, Pau. 1747, 1750, 1751, 1753, 1754, 1755, 1757,
1758, 1761, 1762, 1763, 1765, 1767, 1770, 1777, 1778, 1780,
1783, 1784, 1790, 1792+.
Dr. Campins i Valls, Josep. 1778, 1780, 1781, 1787, 1789,
1790, 1792, 1793, 1794, 1797.
Dr. Comas, Josep. 1741. "Il·lustre Doctor".
Dr. Gallarda, Josep. 1768, 1769+.
Dr. Isern, Aleix-Feliu. 1787.
Dr. Major, Pau. 1654.
Dr. Mascaró, Felip. 1697+.
Dr. Mates, Jaume. 1757, 1759, 1760, 1762, 1771, 1779, 1783,
1796, 1798+.

Dr. Parés, Miquel. 1726.
 Dr. Pedro, Josep. 1686.
 Dr. Pou, Jaume. 1674+.
 Dr. Rigo, Antoni. 1689, 1691, 1692, 1693, 1694, 1695, 1696, 1699, 1700, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1709, 1712, 1713, 1715, 1717, 1718, 1720, 1721, 1722, 1725+.
 Dr. Sala, Arcís. 1536. "Magnific Mestre".
 Dr. Trias, Gabriel. 1696.

II. Cirurgians

Barrada, Joan. 1739. Francès.
 Barrera, Eudald. 1684, 1685, 1686.
 Batlle i Vergós, ? 1787.
 Bura, Jaume. 1731, 1732.
 Camps, Antoni. 1779+. "Mestre cirurgià a Vilassar des de 1774."
 Canals, Jaume. 1707. 1710.
 Canals, Josep. 1687, 1690, 1694, 1695+.
 Capdevila, Josep-A. 1784. "Cirurgià Consultor dels Reials Exèrcits."
 Casals, Pere. 1697, 1714, 1718, 1729, 1730, 1731.
 Caues, Antoni. 1778.
 Cots, Joan. 1759.
 Dos Rius, Josep. 1651.
 Font, Francesc. 1742; de Sant Andreu de Palomar.
 Gascon, Francisco. 1757. "Del Regiment de Guàrdies Espanyoles."
 Gorch, Joan. 1688, 1692, 1693, 1695, 1697, 1698, 1700, 1702, 1704, 1705, 1710, 1747, 1749, 1750, 1751, 1752, 1755, 1758, 1765, 1767, 1769, 1774, 1776+.
 Joaní, Genís. 1675+.
 Joaní, Rafael. 1658+.
 Lleó, Ramon. 1770.
 Major, Antoni. 1644.
 Major, Pau. 1682+.
 Major, Salvi. 1648, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1660, 1661, 1662, 1667, 1670, 1674, 1678, 1685, 1686, 1693+.
 Pallàs, Pere. 1712, 1752; de Barcelona.
 Perull, Salvador. 1531, 1534, 1536, 1538, 1552, 1553, 1555+.
 Pi, Pere. 1676; de Mataró.
 Puig, Pau. 1721; de Barcelona.
 Puig i Pallàs, Francesc. 1747, 1749, 1772, 1780, 1798+; de Barcelona. "Cirurgià Major dels Reials Exèrcits de Sa Majestat Catòlica, Catedràtic del Col·legi de Cirurgia."
 Rigo, Josep. 1716, 1720, 1721, 1725, 1758+.
 Ros, Honori. 1767, 1769, 1772, 1781, 1786+.

Roure, Bernat. 1617, 1621, 1623, 1624, 1626, 1635+.
 Roure, Pere. 1644.
 Serra, Jaume. 1725, 1736, 1743, 1746, 1748, 1756, 1758, 1759, 1760, 1761, 1764, 1766, 1774+.
 Serra Badia, Pons, 1690, 1691, 1693, 1696, 1699, 1701, 1704, 1706, 1709, 1712, 1721, 1737+.
 Tauró, Ramon. 1780, 1781, 1782, 1783, 1784, 1787, 1789, 1791, 1794.
 Vendrell, Josep. 1754.

III. Apotecaris

Atarés, Pedro. 1695, 1717.
 Barceló, Francesc. 1743, 1744, 1746, 1747.
 Casanovas, Josep. 1713, 1714, 1716, 1719, 1721, 1724, 1730.
 Fexes, Pere. 1716.
 Graupera i Ferrer, Genís. 1756, 1757, 1762, 1764, 1766, 1771, 1772, 1773, 1777, 1778.
 Nicolau, Josep. 1748, 1751, 1767, 1770, 1771+, 1781; de Sant Francesc de Castellet.
 Pedrola, Miquel. 1653, 1655+.
 Perull, Jaume. 1539, 1545, 1548. "Primer apotecari de Vilassar."
 Piferrer, Antoni. 1711.
 Tolosa, Genís. 1685.
 Vehil, Ignasi. 1738, 1739, 1740, 1741, 1742, 1743, 1745, 1747, 1762, 1764, 1767+.
 Vehil, Josep. 1771, 1772, 1775, 1778, 1780, 1782, 1786, 1789, 1792, 1799.
 Vehil, Pau. 1712, 1714, 1715, 1716, 1717, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1728, 1729, 1730, 1733, 1734, 1736, 1737, 1739, 1743, 1744, 1745, 1746, 1748, 1753, 1762+.
 Vehil de la Serra, Pere. 1709; de Barcelona.
 Veleta, Genís. 1687, 1688, 1689, 1691, 1693, 1694, 1696, 1698, 1699, 1700, 1702, 1703, 1704, 1706+, 1707. "Apotecari dels Reials Exèrcits del Principat de Catalunya."

IV. Llevadores

Abril, Teresa. 1784, 1785, 1789, 1790, 1791, 1792.
 Artigas, Francesca. 1760, 1761, 1766, 1770.
 Artigues, Agnès. 1670, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1681, 1682, 1684, 1685, 1686.
 Campins, Rosa. 1756, 1758, 1762.
 Camps, Francesca. 1712.
 Casalins, Anna. 1687.
 Casanovas, Agna. 1686.
 Cruanyes, Agnès. 1680, 1681, 1687, 1688, 1690, 1692, 1693.
 Guàrdia, Teresa. 1794, 1800.

Joaní, Esperança. 1653, 1662, 1666, 1667.
 Lloberas, Margarida. 1794.
 Mas, Eulàlia. 1755, 1758, 1759, 1761, 1764. "Llevadora de Premià"
 Massa, Joana. 1593.
 Mulet, Leocàdia. 1755, 1756+, 1757.
 Ponsa, Francisca. 1591.
 Pujol, Angela. 1664, 1665, 1683.
 Pujol, Isabel. 1704.
 Ribas, Esperança. 1755, 1763, 1769.
 Roca, Anna. 1761, 1768, 1770.
 Senyat i Torras, Dorotea. 1771.
 Serrancolí, Caterina. 1706, 1707, 1709, 1711, 1712.
 Soldevila, Teresa. 1747.
 No nominades. 1611, 1713, 1714, 1716, 1717, 1718, 1719, 1720, 1721, 1723, 1725, 1726, 1728, 1730, 1733, 1745, 1755, 1786, 1791, 1793. "Llevadora de La Roca."

V. Adroguers

Massiques, Felip. 1720.
 Pasqual, Rafael. 1756; de Caldes de Montbui.
 Pintó, Miquel. 1772; de Sant Llorenç de Morunys.
 Presses, Josep. 1719.
 Recoder, Francesc. 1755+.
 Serarols, Francesc, 1739; de Barcelona.

VI. Barbers

Major, Antoni. 1727+.
 Perul, Pere. 1508, 1510, 1515, 1517.

Parròquia de Sant Joan de Vilassar (1779-1800)

I. Metges

Cap menció.

II. Cirurgians

Domingo, Josep. 1797, 1798, 1799+.
 Gualba, Josep. 1800. "Cirurgia de Cabrera."
 Jordi, Guillem. 1780.
 Marfà, Joan. 1783, 1784, 1785, 1788, 1789.
 Marfà, Josep. 1784.
 Marfà, Pau. 1780.

III. Apotecaris

Graupera, Genís. 1781, 1786, 1787, 1790, 1791, 1793, 1794, 1795, 1798, 1800.
Graupera, Joan-Baptista. 1785, 1786, 1789, 1791, 1794, 1797.
Graupera, Lluís. 1786.

IV. Llevadores

Ramon, Marianna. 1786, 1791, 1793.
Vila, Agnès. 1796, 1798, 1799, 1800.
No nominades 1789.

V. Adroguers

Cap menció.

VI. Barbers

Cap menció.

Parròquia de Santa Creu de Cabrils (1779-1800)

I. Metges

Cap menció.

II. Cirurgians

Casajoana, Josep. 1791. "Cirurgià de la parròquia."

III. Apotecaris

Cap menció.

IV. Llevadores

Cap menció.

V. Adroguers

Cap menció.

VI. Barbers

Cap menció.

NOTA: no s'ha trobat cap referència ni consignació en totes les partides estudiades en què es constati la presència de menescals.

CAPÍTOL VI.- CONCLUSIONS

- 1.- El contingut de les partides estudiades posa de manifest que s'ha treballat amb una població humana caracteritzada per trobar-se, a diferència dels segles precedents, en un procés de sostinguda expansió demogràfica, en la qual en aquests tres-cents anys la població de Sant Feliu de Cabrera i la de Sant Genís de Vilassar es triplica i quintuplica respectivament.
- 2.- Una bona part de les partides enregistrades, principalment les del segle XVI, es caracteritza per una notable absència de consignacions de caràcter sanitari. Les consignacions existents no són tampoc gaire explícites pel que fa al seu contingut.
- 3.- Les xifres de mortalitat varien notablement d'un any a l'altre, mantenint el seu comportament irregular durant els tres segles estudiats. La presència d'epidèmies comporta una major fluctuació encara d'aquestes xifres.
- 4.- Les dades obtingudes dels registres parroquials permeten afirmar que el percentatge de mortalitat d'albats creix progressivament durant els tres segles, tant a Sant Feliu de Cabrera com a Sant Genís de Vilassar.
- 5.- Les morts violentes representen aproximadament el 2% de les defuncions enregistrades. El tipus predominant de mort violenta a cada segle està estretament vinculat amb les condicions socials i històriques de l'època.
- 6.- L'augment que experimenten les xifres de natalitat trenca l'equilibri entre natalitat i mortalitat propi del segle XVI i és la causa, cap a mitjan segle XVIII, del procés de creixement demogràfic experimentat.
- 7.- Els parts múltiples representen una taxa de l'1'5% del total de naixements enregistrats, i cal destacar la presència d'uns trigèmins a Sant Feliu de Cabrera, i la d'uns trigèmins i la d'uns quatrigèmins a Sant Genís de Vilassar.
- 8.- Durant els segles XVI i XVII s'enregistren grans epidèmies amb referència explícita a la pesta en algunes d'elles, les quals comporten un molt elevat nombre de defuncions, essent les més destacables les dels anys 1530, 1651 i 1684. Durant el segle XVIII no s'ha trobat constància de cap altra epidèmia que doni lloc a xifres de mortalitat equiparables a les dels segles anteriors.
- 9.- A més de les grans epidèmies referenciades, la mortalitat dels tres segles es caracteritza per freqüents concentracions d'òbits no aleatòries i atribuïbles a microepidèmies d'etiologia diversa, que afecten tant a cossos com a albats, amb especial incidència però en aquest últim grup.

10.- La presència enregistrada de personal sanitari a Sant Genís de Vilassar, iniciada amb la menció d'un barber l'any 1508, té lloc un segle abans que a Sant Feliu de Cabrera, on no es mencionarà cap professional fins a l'any 1635, concretament una llevadora.

11.- Dins el conjunt dels sanitaris els cirurgians representen la major part del personal enregistrat, seguits dels apotecaris i de les llevadores. Menys rellevant és el nombre de metges, que oscil·la entre un 15 i un 20% del total.

12.- Pel que fa a cobertura sanitària, aquesta varia segons la població. Així, Sant Genís de Vilassar gaudeix d'una atenció constant ja des de la segona meitat del segle XVII en les diferents professions sanitàries, i és possible també registrar diversos professionals de cada branca coexercint de manera fixa. En canvi, a Sant Feliu de Cabrera no es pot considerar completa la cobertura sanitària en tot el segle XVIII, essent únicament constant la presència de cirurgians.

13.- L'origen autòcton o foraster dels sanitaris mencionats varia segons les parròquies. Mentre que a Sant Feliu de Cabrera durant el segle XVII gairebé la meitat dels sanitaris provenen de Mataró, i en el XVIII són originaris preferentment de Barcelona i altres parròquies properes, són escasses a Sant Genís de Vilassar les al·lusions a professionals d'altres localitats.

14.- La vinculació familiar dels sanitaris és notable, enregistrant-se tant la presència de diverses generacions d'una mateixa família dedicades a una determinada especialitat, com la de diversos membres exercint simultàniament en diverses branques sanitàries.

15.- Les primeres referències de contingut sanitari trobades en els llibres de registre parroquials tenen un caràcter popular i es caracteritzen per la seva imprecisió terminològica. Tot i que moltes d'aquestes expressions es mantenen durant els tres segles estudiats, s'ha de destacar també l'aparició durant el segle XVIII de termes dotats ja de notable precisió mèdica.

CAPÍTOL VII.- BIBLIOGRAFIA GENERAL

CALBET I CAMARASA, J. M. i CORBELLÀ I CORBELLÀ, Jacint, "Diccionari Biogràfic de Metges Catalans", 1r vol. A-E, 1981, 2n vol. F-Q, 3r vol. R-Z i addenda, Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Lleida, 1981.

CAMPS I CLEMENTE, Manuel i CAMPS I SURROCA, Manuel, "Aspectes Sanitaris de l'Arxiu de Sant Joan de Lleida (segle XVII)", Ed. Pere Mata, Lleida, 1983.

CAMPS I CLEMENTE, Manuel i CAMPS I SURROCA, Manuel, "La pesta a meitats del segle XVII a Catalunya", Ed. Seminari Pere Mata, Lleida, 1985.

CARRERA PUJAL, Jaime, "Historia política y económica de Cataluña, siglos XVI al XVIII", Barcelona, 1946-47.

CARRERAS I ROCA, Manuel, "La pesta a Catalunya durant el segle XVIII", Medicina i Història, núm. XXIX, Barcelona, 1967.

CASANOVA I VILA, Vicenç, "Vilassar de Mar Monumental i Històric", Ed. Oikos-Tau, Vilassar de Mar, 1978.

COLOMER, Josep-M^a, "Mataró al mil cinc-cents", Mataró, 1969.

DE BAS I MACIÀ, Damià, "Vilassar de Mar dos-cents anys", Ajuntament de Vilassar de Mar, 1985.

ELLIOTT, J. H., "La revolta catalana 1598-1640", Barcelona, 1963.

ESCUDEI I AIXELÀ, Manuel, "Aspectes sanitaris de l'Arxiu de l'església de Sant Bartomeu i Santa Tecla de Sitges (segle XVIII)", Barcelona, 1986.

FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ, Luis, "Aspectos sanitarios del Archivo de la Catedral de Tarragona (siglo XVIII)".

FERRAN, Jaime, VIÑAS, Federico y GRAU, Rosendo de, "Datos históricos sobre las epidemias de peste ocurridas en Barcelona", Barcelona, 1965.

FERRET, Antoni, "Compendi d'Història de Catalunya", Ed. Claret, 1976.

FONTANA, Josep, "La fi de l'Antic Règim i la industrialització 1787-1868", dins Història de Catalunya, dirigida per Pierre Vilar, vol. V, Edicions 62, Barcelona, 1988.

"Gran Enciclopèdia Catalana", vol. 15, Enciclopèdia Catalana S.A., Barcelona, 1980.

IGLESIAS, J., "La població catalana del primer quart del segle XVIII", Barcelona, 1959.

IGLESIES, Josep, "El Cens del Comte de Floridablanca, 1787 (part de Catalunya)", Barcelona, 1969-70.

IGLESIES I FORT, Josep, "Indagaciones sobre la población de Cataluña en la primera mitad del siglo XIX", Barcelona, 1967.

IGLESIES I FORT, Josep, "La població del Maresme a la llum dels censos generals", accésit Premi Iluro 1968, Mataró, 1971.

LLOBET, "La población de Barcelona en 1787", Madrid, 1947.

LLOVET, Joaquim, "La ciutat de Mataró", vol. I, Ed. Barcino, Barcelona, 1959.

LLOVET, Joaquim, "La ciutat de Mataró", vol. II, Ed. Barcino, Barcelona, 1961.

MERCADER, Joan, "Els Capitans Generals (segle XVIII)", Història de Catalunya, vol. 10, Ed. Vicens Vives, Barcelona.

MONTAÑA I BUCHACA, Daniel, "Aspectes sanitaris del terme i vila de Terrassa en els segles XVI, XVII i XVIII", Ed. Seminari Pere Mata, Barcelona, 1987.

MOLES, Pere, "Comerç i estructura social a Catalunya i València als segles XVII i XVIII", Curial, Barcelona, 1977.

MONTES CID, Dámaso, "Patografías y Biografías Médicas", Mataró, 1983.

MOREU-REY, Enric, "Els immigrants francesos a Barcelona, segles XVI a XIX", Barcelona, 1959.

NADAL, J. i GIRALT, E., "La population catalane de 1553 à 1717", París, 1961.

NADAL, J. i WOLFF, P., "Història de Catalunya", Oikos-Tau, Vilassar de Mar, 1983.

PERPIÑA GUTIERREZ, Carles, "Apunts Sanitaris dels Arxius Parroquials de la Regió Central del Baix Llobregat (segles XVI-XVIII)", Barcelona, 1987-88.

PIEDROLA, G., PUMAROLA, A. y BRAVO, J., "Lecciones de Higiene y Sanidad", Madrid, 1961-62.

REGLA, J., "El bandolerisme català del barroc", Barcelona, 1966.

REGLA, Joan, "Secessionisme i napoleonisme 1598--1714", dins Història de Catalunya dirigida per l'autor, vol. IV, Aedos, Barcelona, 1972.

REGLA, Joan, "Els virreis de Catalunya", a Història de Catalunya, vol. 9, Ed. Vicens Vives, Barcelona.

ROVIRA I VIRGILI, Antoni, "Història Nacional de Catalunya", vol.7, Ed. La Gran Enciclopedia Vasca, Bilbao, 1978.

SALRACH, J. M., "Història dels Països Catalans", vol. 4, Ed. Salvat, Barcelona.

SANABRE, J., "La acción de Francia en Cataluña 1640-1659", Barcelona, 1956.

SANCHIS I RIPOLES, Josep-M^a, "Dades i esdeveniments mèdics del segle XVIII a la comarca de l'Alt Camp".

SOLDEVILA, Ferran, "Història de Catalunya", Ed. Alpha, Barcelona, 1963.

TORRAS I RIBE, Josep-M^a, "Els municipis catalans de l'Antic Règim 1453-1808", Curial, Barcelona, 1983.

VICENTE GUILLEM, Antonio, "Aspectos Sanitarios de los Arxhivos Parroquiales del Vendrell (Baix Penedès) (1580-1800)", Barcelona, 1987.

VIGO, E., "La política catalana del Gran Comitè de Salut Pública", Barcelona, 1956.

VILA DINARES, Pau, "Barcelona i la seva rodalia al llarg del temps", Ed. Aedos, Barcelona, 1974.

VILAR, Pierre, "Essai d'un bilan démographique de la période 1787-1814 en Catalogne".

VILAR, Pierre, "Un moment crític en el creixement de Barcelona: 1774-1787", Assaigs sobre la Catalunya del segle XVIII, Curial, Barcelona, 1973.

VOLTES I BOU, Pere, "L'Arxiduc Carles d'Àustria, Rei dels Catalans", Ed. Aedos, Barcelona, 1967.

El Seminari Pere Mata, de les Unitats de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia i d'Història de la Medicina de la Universitat de Barcelona fou creat en ocasió del centenari de la mort de Pere Mata i Fontanet (Reus, 1811 - Madrid, 1877) que fou professor de Medicina Legal, com a eina per facilitar la publicació de llibres i la difusió de l'activitat científica

RELACIÓ DE PUBLICACIONS DEL SEMINARI PERE MATA

- 1.- DOMÈNECH, Edelmira: *"La Frenologia. Análisis histórico de una doctrina psicológica organicista"*. 1977. 216 pp.
- 2.- CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"Santuaris lleidatans amb tradició mèdica"*. Lleida, 1981. 158 pp.
- 3.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLA, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. I. A-E"*. 1981. 194 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 4.- *III Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Programa*. Lleida, 4-6 de juny de 1981. 32 pp. (Coedició amb Col·legi Oficial de Metges de Lleida).
- 5.- *Actes del III Congrés d'Història de la Medicina Catalana*. Lleida 1981. vol. I. 1981. 346 pp.
- 6.- HUGUET i RÀMIA, Emilio: *"Determinación del cadmio y plomo en las aguas de consumo"*. 1981. 90 pp.
- 7.- MARTÍ AMENGUAL, Gabriel: *"El suicidio consumado en las Islas Baleares"*. 1981. 156 pp.
- 8.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLA, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. II. F-Q"*. 1982. 240 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 9.- CAMPS i CLEMENTE, Manuel; CAMPS i SURROCA, Manuel: *"Aspectes sanitaris del l'arxiu de Sant Joan de Lleida"*. Lleida, 1983. 424 pp.
- 10.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLA, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. III. R-Z i Addenda"*. 1983. 348 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 11.- CORBELLA CORBELLA, Jacinto; CALBET CAMARASA, José M.: *"El pensamiento sanitario y laboral de dos médicos anarquistas del siglo XIX"*. 1984. 172 pp.
- 12.- *I Congrés Català de Medicina del Treball. Programa*. Barcelona, abril 1984. 36 pp.
- 13.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. I. 1984 *. 322 pp.
- 14.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. II. 1984 **. 346 pp.
- 15.- ARRÓ y TRIAY, Francisco de P. *"Estadística médica de la Compañía de Ferrocarriles de Tarragona a Barcelona y Francia"* Barcelona, 1892. Reedició facsímil. Edició i Estudi preliminar de J. Corbella. 1984. 162 pp. (Coedició amb Societat Catalana de Seguretat i Medicina del treball i Ajuntament de Barcelona).
- 16.- CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"La pesta de meitats del segle XVII a Catalunya"*. Lleida, 1985. 424 pp.
- 17.- *IV Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Programa*. Monestir de Poblet-Tarragona, 7-9 de juny de 1985. 36 pp.
- 18.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. III. 1985 *. 470 pp.
- 19.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. IV. 1985 **. 395 pp.
- 20.- ROBERT YARZÁBAL, Bartolomé: *"Balance del siglo XIX. La Medicina"*. Edición y estudio preliminar: J.M. Calbet; J. Corbella. 1985. 68 pp.

- 21.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. V. 1986 *. 412 pp.
- 22.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VI. 1986 **. 382 pp.
- 23.- VIDAL, Domingo: "Cirugía Forense". 1783. Reedició facsimil. Edició i estudi preliminar: J. Corbella. 1987. XXIV + 96 pp.
- 24.- MONTAÑA i BUCHACA, Daniel: "Aspectes sanitaris dels Arxius de les parròquies del terme i vila de Terrassa als segles XVI, XVII i XVIII". 1987. 188 pp.
- 25.- DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLÀ, Jacint; PARELLADA, Dídac (eds.): "Bases històriques de la psiquiatria catalana moderna". 1987. 401 pp.
- 26.- VALLRIBERA i PUIG, Pere: "L'obra mèdica de dos cirurgians catalans del 1700. Anton de Borja i Carles Pallejà". 1987. 130 pp.
- 27.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VII. 1987 *. 320 pp.
- 28.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VIII. 1987 **. 337 pp.
- 29.- FRAGOSO, Juan: "Tratado de las Declaraciones que han de hacer los cirujanos acerca de muchas enfermedades y muchas maneras de muertes que suceden". Reedició facsimil. Edició i estudi preliminar: J. Corbella. 1988. 71 pp.
- 30.- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: "Don Martín Vallejo Lobón. El médico y el hombre". 1988. 250 pp.
- 31.- HUGUET RÀMIA, Emili; CARRACEDO ÁLVAREZ, Angel; GENÉ BADIA, Manuel: "Introducción a la investigación biológica de la paternidad". 1988. 206 pp.
- 32.- HEXACLOROBENCENO. Primeras Jornadas Nacionales. Libro de Resúmenes. 1988. 30 pp.
- 33.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. IX. 1988 *. 378 pp.
- 34.- *Jornades d'Història de la Medicina d'Olot*. OLOT, 28 i 29 de març de 1987. 135 pp. (separata de Gimbernat VIII).
- 35.- ORFILA núm 1. I Jornadas Anuales de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Alicante 3 y 4 de abril de 1987. Libro de Actas. 1989. 265 pp.
- 36.- ORFILA núm 2. II Jornadas Anuales de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Barcelona 8 y 9 de abril de 1988. Libro de Actas. 1989. 393 pp.
- 37.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. X. 1988 **. 330 pp.
- 38.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; VALLRIBERA i PUIG, Pere: "Medicina i Societat a l'Espluga de Francolí (segles XVIII i XIX)". Gimbernat vol. XI, 1989 *. 1990. 272 pp.
- 39.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XII. 1989 **.
- 40.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XIII. 1990 *. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa 1990, vol. I. 311 pp.
- 41.- HEXACLOROBENCENO. Primeras Jornadas Nacionales. Barcelona 23 - 24 de mayo de 1988. Libro de Actas. 246 pp.
- 42.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XIV. 1990 **. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa 1990. Vol II. 316 pp.
- 43.- *XVI Jornadas Mediterráneas de Medicina del Trabajo*. Alicante, 25-27 abril 1991. Programa. 26 pp.
- 44.- *STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA*. 1991. vol. I. Actas XVI Jornadas Mediterráneas de Medicina del Trabajo, Alicante 1991. 243 pp.
- 45.- DOMÈNECH, Edelmira: "Introducción a la Historia de la Psicopatología". 1991. 175 pp.

- 46.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XV. 1991. *. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa, 1990. vol. III. 320 pp.
- 47.- REMÓN GIL, Julio: "*Aspectos sanitarios del Archivo de la Parroquia de Santa Ana de Buñuel (Navarra)*" 1991. 218 pp.
- 48.- CORBELLÀ, Jacint; CALBET, Josep M.: "*Bibliografia històrica de la sanitat catalana. vol. I (A-F)*". Gimbernat, XVI. 1991. ** 340 pp.
- 49.- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: "*La Topografía médica de Vic de Antonio Millet (1798)*". 1992. 102 pp.
50. PAU i ROIGÉ, Jordi: "*Aspectes sanitaris dels arxius parroquials del Priorat (segles XVI-XVIII)*". 1992. 144 pp.
51. MASSONS i ESPLUGAS, Josep M.: "*Francesc Puig (1720-1797) i els cirurgians del seu temps*". 1993. 172 pp.
52. CORBELLÀ, Jacint: "*Les memòries manuscrites de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya*". 1993. 120 pp.
53. PARELLADA, Didac; DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLÀ, Jacint: "*Lexicon Psiquiàtric arcaic i curiós*". 1993. 268 pp.
54. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XVII. 1992. *. 359 pp. Actes VII Congrés Història de la Medicina Catalana. Tarragona, 1992. vol. I. 359 pp.
55. STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1992. vol. 2. 246 pp.
56. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XVIII, 1992 (**). Actes del VII Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Tarragona, 1992. vol. II. 260 pp.
57. STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1993. vol. 3.
58. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XIX, 1993 (*). Actes del VII Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Tarragona, 1992. vol. III. 303 pp.
59. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XX, 1993 (**). 285 pp.
60. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXI, 1994 (*). Actes del VIII Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Barcelona, 1994. vol. I. 315 pp.
61. LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: "*Sociología de las profesiones sanitarias en Mérida*". 1994. 180 pp.
62. CALBET i CAMARASA, J. M.; ESCUDÉ i AIXELÀ, M.: "*Orígens del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona*". 1994. 150 pp.
63. RIBAS i PONTÍ, Francesc: "*Els goigs de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona*". 1994. 90 pp.
64. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXII, 1994 (**). 267 pp.
65. CORBELLÀ, Jacint: "*Antecedentes históricos de la Medicina Legal en España*". 1995. 300 pp.
66. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVII, 1995 (*). 278 pp.
67. DOMÈNECH, Edelmira (edit.): "*Actualizaciones en Psicopatología Infantil (0-5 años)*". 1995. 236 pp.
68. CORBELLÀ, Jacint; SÈCULI, Josep: "*Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Nomina Academicorum. 1770-1995*". 1995. 113 pp.
69. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXIV, 1995 (**). Jornada commemorativa del XXV aniversari dels Congressos d'Història de la Medicina Catalana. 267 pp.

70. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXV, 1996 (*). IX Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Blanes, 1996. Actes. vol. I. 189 pp.
71. VALLRIBERA i PUIG, Pere: *"El doctor Joan Baptista Parcet i Fàbrega, metge de Sant Genís de Vilassar"*. 1996. 99 pp.
72. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVI, 1996 (**). IX Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Blanes, 1996. Actes. vol. II. 272 pp.
73. DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLÀ, Jacint: *"Aportacions a la Història de la Psicopatologia Infantil"*. 1997. 233 pp.
74. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVII, 1997 (*). 242 pp.
75. LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: *"Los profesores del Real Colegio de Cirugía de Burgos 1799-1824"*. 1997. 104 pp.
76. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVIII, 1997 (**). 261 pp.
77. CALBET i CAMARASA, J. M.: *"Legislación sanitaria marítima en Catalunya (1717-1752)"*. 1998. 88 pp.
78. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXIX, 1998 (*). - CORBELLÀ, Jacint; CALBET CAMARASA, J.M.: *"Bibliografía Histórica de la Sanitat Catalana"*. Vol. II (G-M).
79. ESCUDÉ, Manuel; FITÉ, Maria: *"Hidroteràpia antiga a Catalunya. Els fons de la Facultat de Medicina de Barcelona"*. 1998. 116 pp.
80. CORBELLÀ, Jacint: *"Història de la Toxicologia"*. 1998. 288 pp.
81. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXX. 1998 (**). Actes Xè Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Lleida, octubre 1998. (Coedició, Edicions Universitat de Lleida i Ajuntament d'Alcarràs). 401 pp.
82. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXI. 1999 (*).
83. VINGUT, Albert: *"El ácido cianhídrico a través de la historia"*. 1999.
84. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXII. 1999 (**).
85. ALONSO CARNERO, J. R.; AUSIN HERVELLA, J. L.: *"Índex de la Revista Gimbernat. Vols 1 a 30 (1984-1998)"*. 2000. 128 pp.
86. VALLRIBERA i PUIG, Pere: *"Les topografies mèdiques de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya"*. 2000. 146 pp.
87. CURTÓ i SOLER, Conrad: *"Aspectes sanitaris dels arxius parroquials de Sant Feliu de Cabrera, Sant Genís de Vilassar, Sant Joan de Vilassar i Santa creu de cabrils, en els segles XVI, XVII i XVIII."*. 2000. 134 pp.